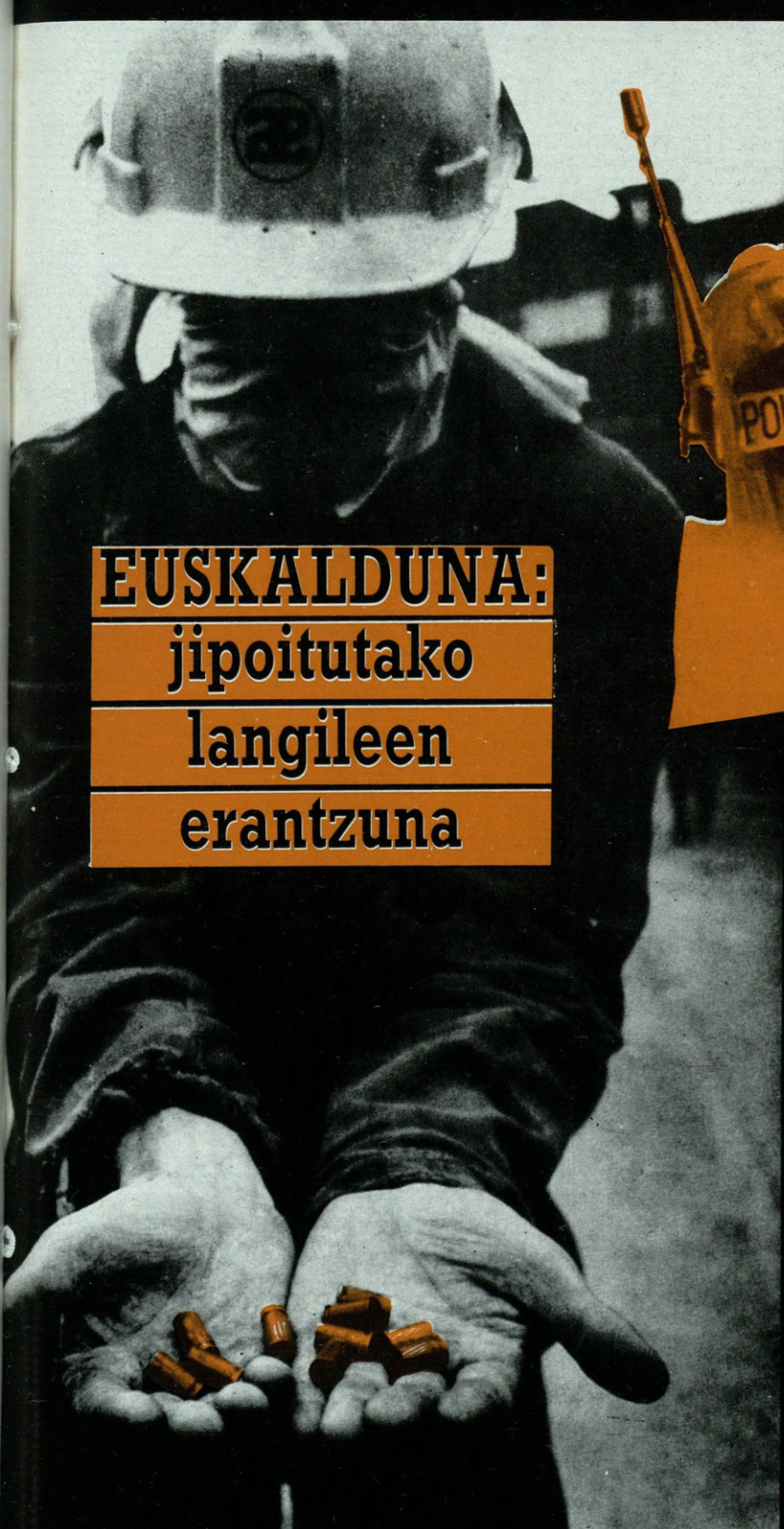
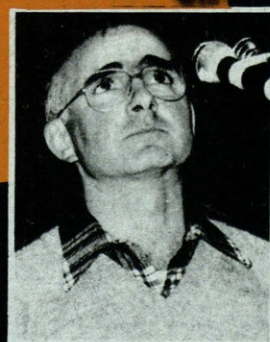

ARGIA

EUSKALDUNA:
jipoitutako
langileen
erantzuna

Mixel Kalbador:
“Aitaren zuloa
ttipitu beharrez
hasi nintzen plazan”

Tasio Erkizia:
“Gobernu arduretarako
egiturak prestatuz goaz”

Margarita Berroeta. Ala 32/521.946-4 epe finkorako ezarpena?

Inor ez da kontu korrente baten zenbakia. Aurrezki - libretarena ere ez. Ezta, eperako ezarpen edo kreditu batena.

Zenbakiak, zenbaki hutsak dira. Pertsonak ordea, pertsonak. Horregatik, zerbitzatzeko unean, zenbaki batek ez du ezer esaten. Eta horregatik ere, gure eguneroko lan nean, lan hori ondo egiteko asmoa baino gehiago jartzen dugu: pertsonalki zerbitzatzeko gogoia. Bezero bakoitzaren neurrian.

Bezero bat inoiz zenbaki bat bihur ez dadin.

Margarita Berroeta, Margarita Berroeta izan dadin beti.

Eta ez 32/521946-4 epe finkorako ezarpena.

// Izenak zenbakiak
baino garrantzi
handiagoa du. //

AURREZKI-KUTXA
MUNICIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

1.198. zenbakia

POLITIKA

13.— Tasio Erkizia: «Gobernu arduetarako egiturak prestatuz goaz». **I. Zubiondo.**

16.— Mitterrand beste zazpi urtetarako eta frantsesak eskuindarrago. **I.Z.**

17.— Nondik dator inflazioa Euskal Herrira? **J. Tobar-Arbulu.**

NAZIOARTEKOA

19.— Palestindarren altxamenduen boskarren hilabetearen «intifada»ren belaunaldia. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

20.— «Euskalduna»: jipoitutako langileen erantzuna. **L. Mintegi.**

24.— Lehen jaunartzea, «show-business» bikaina. **L. Fernandez.**

36.— Euskara Europaren onarpen ofizialaren bila. **P. Agirrebaltzategi.**

38.— Mixel Xalbador: «Aitaren zuloa tipitu beharrez hasi nintzen plazan». **I. Camino.**

42.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

43.— Kultur ataria.

44.— «Bateginik»: Bilbon burutuko da igandean. **P. Untzueta.**

46.— «Literatura eta inguru soziala» gaia aztertu zen «Jakin»en eskutik. **J. Arano.**

48.— Leon Bilbao: «Trikitixa zaharra eleganteagoa zen». **P. Urzelai.**

50.— Joane Barolo eta bere «Falo zantarra». **D. Zuazalde.**

51.— II. Txalaparta Festa antolatu du Hernaniko Txalaparta Eskolak. **I. Martiarena.**

53.— Kulturaren aste borroastea.

ETA BESTE

55.— Kirolak. **G. Arrese.**

56.— Denborapasak.

58.— Azkena: **Gexan Lantziri.**

BATZURENTZAT «Euskalduna»ko langileen protestak jadanik Bilboko paisaia urbanoaren beste elementu bat besterik ez dira honez gero. Ez da asko arakatu behar guzti horren atzean protesta horiek azalerazi nahi duten arazo larri-larria dagoela oharretzeko. **20. orrialdean** topatuko duzun erreportaiak ildo horretatik lagunduko dizulakoan gaude. Aipatu behar da ere aste honetako aldizkarian Iparraldeak eta bertako jendeak kezkek hainbat txokotan abagudenik izan dutela: **MIXEL XALBADO**Rekin izandako elkar hizketa luzea alde batetik (**38.o.**), eta bestetik, **ESTATU FRANTSESEKO HAUTESKUNDEEK** sortaraziko kronika (**16.o.**) eta **Gexan Lantziri**ren gogoetak (**58.o.**) orrialdeotan zehar kausitzen ahalgo dituzuela.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gastelzen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elosegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Iñaki (Bokarta), Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobera.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea, 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Iparraldeko Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MAIATZA 15 MAIATZA 21

maiatzaren 15ean ilbe-
rri

eguzkia: (maiatzaren 15ean)
irten: 06.58
sartu: 21.24

mareak: (maiatzaren 15ean)
gora: 04.41 eta 17.02
behera: 10.45 eta 23.07

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Izenburua: Negu gorriko la-
gun berriak

Egilea: Xabier Mendiguren

Marrazkigilea: Alvaro Ma-
txinbarrena

Argitaratzailea: Erein

Gure adiskide Xabier Men-
diguren gogotik ari da idaz-
ten azken urteotan, eta ha-
maika saltsatan sarturik dabi-
len arren, aldian aldian aurkit-
zen du nonbait, zerbait izkiri-
atzeko astirik ere.

Oraingoan haurrentzako
istorio batekin datorkigu. Pro-
tagonista mutiko bat du-
gu, Imanol, baserrian bizi de-
na. Eguberritako oporrak bu-
katzen ari direla elurte izuga-
rria dator eta eskolara jaitsi
ezinik geratuko da, bere po-
zerako. Beste poz iturri bat
zera izango da: hotz eta egu-
raldi txarra direla eta, itxas
txoriak lehorrera etorriko di-
ra, Imanolen baserri inguru-
ra, eta honek bere gain hartu
nahiko du txoriak zaindu eta
gobernatzeko ardura.

Horrelaxe, batetik etxe-
koak direla, bestetik txoriak,
komerietan ibiliko da Imanol.
Hala ere, hau ez da ibilera
eta abentura handi eta izuga-
rriez beteriko ipuina. Egia

Xabier Mendiguren Negu gorriko lagun berriak

esan nahiko xumea da eta sa-
murra, eguneroko errealita-
teko elementurekin kontake-
ta polita lortzen duena. Elka-
rrizketak ere laguntzen dute
bizitasun horretan.

Eta besterik ez. Kanpoan
ekaitza dagoela etxeko suba-
juaren aldamenean irakurtze-
koa dirudi, baina udan ere ez
dugu uste gaitzik egingo due-
nik.

Aldizkariaren izena: Susa
Ezaugarriak: 22. zenb., 130
orri, 400 pta-20 libera

Bazen garaia, arraioa! 21.a
joan den urteko uda zen ar-
tean atera zuten, eta hiru hi-
labeteroko maiztasunari zint-
tzo-zintzo heldu behar ziotela
esan ziguten arren, hara: be-
deratzi hilabete behar izan
dira gure eskuetara iristeko.
Bronka gerorako utzi, eta za-
bal dezagun aldizkaria.

Primizia bat, hasteko: Sa-
rrionandiaren hurrengo libu-
ruko saio bat, «Idazlegoa eta
Iraultza», zer esana sortuko
duena. Eta horren ondoren
beste bonboi bat: Koldo Iza-
girrerren poema zoragarria,
hau ere laister liburu batean
—«Ultimatum»— agertzekoa.
Poeta gehiago ere plazaratu
zaigu: Kanko Ispizua, Xabier
Montoia —kaleratzeare bere
hirugarren poema liburua:
«Narrastien Mintzoa», Jon
Arano, Joakin Balentzia, Ke-
pa Lukas, eta J.L. Otamendi.
Bataz beste onak, aurreko
aleetakoak bikainak badira,
hauek hobeak.

Dena den, oraindik ez di-
zuegu aipatu zenbaki honek
baduela gai zentral eta nagu-
sia: Antzerkia. Literaturako

alorretan ahaztuena edo den
horri 80 orri eskaini dizkiote.
Eta tartean bost antzerkilan
labur: 3 bakarriketa. Mikel
Antzarenak Milia Lasturkoa
dakarkigu, lirikotasun tragi-
koz eta indar berezi, handiz;
beste biak, Edorta Jimenez-
ena bata, «Kontakatuia» —be-
rak kafe-teatroetan antzez-
tua—, eta Pablo Sastrena bes-
tea, «Legatza» —agian erre-
presentagaitzago, indar dra-
matiko faltaz—. Beste bi an-
tzerkitxoak ere gustako ditu-
gu: Violet Font eta J. Aranok
parodia politiko-literarioa
egin digute, eta X. Mendigu-
renek Lizardiren errekreazio
esperpentiko-futurista.

Mendiguren berak entsegu
bat dakarkigu, leitzeko eta
ikusteko teatroaz, Karlos Pa-
nerak beste bat abangoar-
diaz, eta Lucien Etxezaharre-
tak Iparraldean —eta hegoan
ere bai, bestalde— indarrean
dagoen irri antzerkiari kriti-
ka egin dio. Azken hori zinez
interesgarri deritzogu, piz de-
zakeen eztabaida aberasgarri
izanen delakoan.

Teatroa mintzagai dela, 8
elkarrizketa egin dituzte, zor-
tzi: Jon Iñaki Artetxe, Onda-
rroako «Txo»koa, Luis Iturri
«Akelarre»ko zuzendari ohi
eta gaur Arriaga Antzokikoa,
Karlos Panera «Maskara-
da»ko zuzendaria, Eusebio
Larrañaga Jaurilaritzako An-
tzerkirako Zuzendaria, Koldo
Tapia Santurtziko Udaletik
bultzatzailea, Agus Arrazola
aktorea eta Josu Kamara
«Kukubiltxo»koa solaskideak.
Josu Kamararena kenduta,
beste guztietan galdera ze-
rrenda berbera erabili da eta
honek baditu bere alde on
eta txarrak: txarra, eritzi as-
ko behin eta berriro errepit-
katzea; ona, jarrera kontra-
rrirei hobeki antzematea, eta
hori intereskoa izan liteke.

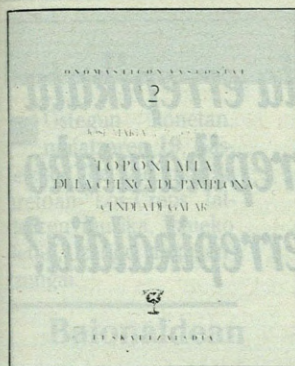
Antzerki gaiarekin buka-
tzeko, «Kamerinoko Bibliote-
ka»n Euskal Herrian kaleratu-
riko azken antzerki liburuak
komentatzen dira, eta errefe-
rentzietan Jozef van den
Berg aktore nederlandareki-
ko elkarrizketa bat itzuli digu
Violet Font-ek. Aipatu beha-
rrekoa iruditzen zaigu hala-
ber aldizkariaren alderdi gra-

fikoa: gure artean azken ur-
teotan egin diren muntaia
guztienak ez badira ere, ge-
hienien argazkiak sartu dituz-
te —ez nola hala!—, eta ho-
rrez gainera mundu osoko
antzerkilari eta antzerkigile
ospetsuen irudiak tartekatuz:
Stanislavski, B. Brecht, S.
Beckett, P. Weissen Marat-Sa-
de...

Zer gehiago falta zaigu? A,
bai: ipuinak. Normalki horie-
kek izaten dira aipagarrie-
nak, edo tarte gehiena bete-
tzen dutenak, baina oraingo
honetan ez da hala izan. Hiru
besterik ez ditugu: Pepe Zu-
laika eta J.M. Unanuek idatzi
istorio izugarria —izua milita-
rrek eta sortzen dizute—, I.
Irazabalbeitiarena —hemen
izua zientifikoen: giza bizitza
eta heriotzarekiko esperi-
mentuen ohizko bidetik da-
tor—, eta guri gehien gustatu
zaiguna: «Ipurxulo minbera-
tuak», Eneko Frailerena, bes-
te batzuetan bezala garai se-
mi-bibliko batean girotua,
oraingo hau ondo asmatua.

Zera gertatu zaigu: errieta
egiteko asmotan hasi, baina
irakurtzen bukatu eta ez da-
kigu, behar bada egindako
lan bikainak barkazioa mere-
zi du. Gainera, uda bukatu
aurretik, gai libreko beste
zenbaki bat ateratzeko asmo
zintzoak erakutsi dituzte.
Agindutakoa bete, bestela ez
agindu. Oraingoan salbatu
zarete, baina ea hurrengoan
txintxoago eta garaizago ibil-
tzen zareten.

Izenburua: Toponimia de la Cuenca de Pamplona. Cendea de Galar.

Egilea: José María Jimeno Jurio

Argitaratzailea: Euskaltzaindia

Bostehun orritako liburu-kotea, esku artean dugun hau. Eta dotorea gainera, enkuadernazio, paper eta gainerakoei dagokienez. Nafarroako Gobernuak xoxak jarri dituelako edo.

Hauze da Euskaltzaindiaren *Onomasticon Vasconiae* bildumako bigarren liburua. Aurrekoa, egile berak egina, Iruñerriko Zizurko zendea aztertzen zuen, oraingoak Galarkoa hartzen duen bezalaxe. Hizkuntzaren barne historia —bere baitan izan dituen bilakaerak— eta kanpo historia —non eta noiz hitz egin izan den— ezagutzeko, gurea bezalako dokumentu gutxiko hizkuntza batean, nahitaezko tresna dugu toponimia. Horren garrantzia, eta Nafarroan hartzen duen dimentsio eta esannahi politikoa, behin baino gehiagotan azpimarratu du Jimeno Jurio euskaltzale artaxonarrak. Gipuzkoa aldean ere gogor omen dabil Luis Maria Mujika toponimi bilketan.

Sar gaitezen liburuaren mamian: Galar alde hau zortzi herrixok osatzen dute: Arlegi, Barbatain, Cordobilla, Espartza, Eskiroz, Galar, Olaz, Salinas eta Subizak. Nafarroa ezagutzen ez duenari esan diezaiozun Iruñearen hegoaldean kokatzen dela. Gaur egun 3.600 biztanle ditu, gehienak Beriainen bizi direnak. Herri guzti horietan euskaraz mintzatu izan dira menderen mendetan

XIX.ean zehar galdu zen arte. Hizkuntza zaharraren arrastoak halere, nabariak dira toponimian.

Iturriak —dokumentuak—, laburdurak, mapak eta informatzaileak aipatzen dituen sarrera labur baten ondoren, herriz herriko zerrendak datoz, bakoitzean toponimia nagusia, txikia eta hiritarra biltzen direla. Gai hauetan aditu eta maitale ez denarentzat lehor eta aspergarri gerta daitekeela gatzigatu behar, badaezpada ere.

Bildumako hurrengo aleak, G. Lopez de Gereñuk Arabari eskainia, eta Jimenok Iruñerriko Olza zendeaz egina. Horrez gainera, I. Onomastika Jardunaldien Agiriak, eta Jimenok berak moldatu Toponimi bilkeretako gida. Badakigu gai honetan ez dela horren premiazko, eta agian betiko leloaz asperturik zaudete, baina atrebentzia ez bada, gai honetan euskaraz idatzitako lanak noizko?

Izenburua: Indiana Jones-en zamarra

Egilea: Asun Balzola

Itzultzailea: Anjel Lertxundi

Marraskigilea: Asun Balzola

Argitaratzailea: Elkar

Asun Balzolak aspaldidanik erakutsia zigun haur literaturarekiko sentsibiltate berezia. Batez ere bere marrazkien bidez, baina baita ere irakurriak genizkion testu apurren bitartez. Oraingoan berak sortutako testu luzeago bat dastatzeko parada egokitu zaigu eta lehengo eritzia baietsi besterik ez dezakegu egin, hau da, Asunek dohai aparta duela gauza hauetarako.

Ipuin honetan Euskadi bertako izanik ere euskaldun askori arrotz zaigun giro bat azaltzen zaigu: Bilboko burgesiarena. Kasu honetan, berheraka doan burgesia bat. Hemengo gatzetxoek ama ingelesa dute, kolejo ingelesean ikasten dute, baina aitoa Miarritzen bizi da. Bilboren eta PNVren tradizio anglofilo guzti hori etorri zaigu

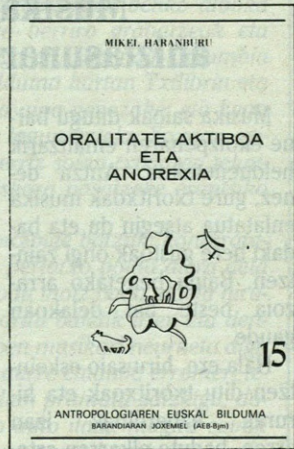

gogora, ganduz inguraturiko xarma zaharkitu hori.

Baina tira. Hori guri eragindako gogoeta bat izan da eta ez du zerikusi handirik ipuinaren mamiarekin. Christie izeneko neskato bat da protagonista, 14-15 bat urtekoa edo, lau senidetan gazteena eta zenbait prolema dituen, etxean, eskolan, ez larriegiak halere. Christiek kontatzen du bere istorioa, eta gutxi gorabeherako iraupena ikasturtearena litzateke. Bitarte horretan gure protagonistari hainbat gauza gertatuko zaio, eta orohar heltze bat: bai gorputzez bai izaeraz helduago bihurtzea.

Hau ez da izugarritzko pasadizoak dituzten nobela horietakoa. Hemengo gehienak xumeak dira, egunerokotasunezkoak, baina gustoz aukeratu eta kontatuak. Piska-piska bat kontatuko dizuegu, hasieratik: Christieri anaia Jaimerren zamarra jantzi berria tokatu zaio, eta berari izugarritzko lotsa ematen dienez eta eskolakoek barre egingen diotenez, Harrison Ford-ek Indiana Jones pertsonaiarena egitean zeraman zamarra bera dela asmatzen du, guztien lilura sortaraziz. Gero egia aitortu beharko du, geroago hanka bat polioak jota baina sekulako begi ederak dituen mutil bat agertuko da, eta halakoak.

Hizkuntzaren bizitasuna eta naturaltasuna gordetzeaz Andu Lertxundi arduratu da, bera ere ez bait da makala gauza hauetan, eta marrazkiak berriz Asun Balzolak berak, ohi duen estilo pertsonal eta ederrez, nahiz eta guri gehiago gustatzen zaigun koloretan.

Izenburua: Oralitate aktiboa eta anorexia

Egilea: Mikel Haranburu

Argitaratzailea: Kriselu.

Liburua gainbegiratzen ari-tu gara, baina gai zientifikoa da berez, eta gu horretan ez-jakin samarrak edo hutsak izan. Mikel Haranburu gain-tzarra da; medikuntza has-tapenak eta psikologia ikasi di-tu. Gaur egun Orioko ikstao-lako irakaslea da eta honoko hau bere tesina omen da.

Anorexia apetituaren dis-funtzioetako bat da, goserik eza alegia. Lan honetarako kostaldeko hiru ahur anore-xiko hartu eta test bat egin die, hain zuzen ere Corman delako batek asumatutako Hanka Beltxaren testa. Beste-lako haur normalei ere egin die, eta hortik abiatutako orali-tateari eta beste hainbatk faktoreri dagozkien ondo-riok atera ditu.

ETB sortu zenetik
musikak bere
lekutxo izatea
lortu du.

Musika saioak: aniztasunaren erizpidez

Musika saioak ditugu barne ekoizpenaren emaitzarik helduenetako. Antza denez, gure txoritxoak musika enlatatua atsegin du eta badaki bere gustoa ongi zaintzen. Baina benetako arrazoiak beste bat delakoan gaude.

Hala ere, hiru saio eskeintzen ditu txoritxoak eta hirurak ezberdinak izan arren, badute elkarren arteko antza ttipi bat, zeren eskuarki hiru saioetan eskeintzen dena bideo eta grabaketak izan ohi bait dira. Bertako bideoak eskeintzen ez dituzte: ez omen dagoez aitzaki polita dute baina nork uka kontzertuak antolatzen ez direnik? Eta kontzertu horiek ezin al dira zuzenean eskeini? Futbola zuzenean eskeintzen denean milioi mordoa ordaindu beharra dago. Beraz, musikazaleek kontzertuak diferentian ikustera kondenatuak daude.

Klip klip Hurra astegunero (astelehenean ezik) ikusteko aukera izaten dugu eta bideoek titulua baino zerbait gehixeago behar dutela esan genuke. Bestela, bideoen kalitateari begiratzuz, ia gehienak bezala, onak dira baina bata bestearen atzetik eskeiniz gero, pobretasun itxura ematen dute.

Katu Kale saioa, berriz, saio helduago eta osatuagoa dakusagu, lan gehiago dago egina eta 'betiko telebista'aren musika saioen aurrean ederki asko gelditzen da.

Atrila dugu bestalde, musika klasikoaren zaleen grina ase dezakeen saioa. Itxurorosa eta eskertzekoa.

Laburbilduz, beste telebista batzu baino osatuagoa dauka musika alorra ETBk baina zein erizpide jarraitzen den falta diren beste musika moetak ez eskeintzeko jakin nahi genuke.

Asteazkenez «Bostekoa». Jolas bat: sei jokalarik eta horietatik bakarra libratuko. Suspentszekoa.

Nola errepikatu errepikatutako errepikaldia?

Egunen batean kolorezko kaxa izorratu, filmearen bukaera besterik ikusteko aukera izan ala familiko edonoren aginduz ETB-2 edota TVEko kanala sakatu beharra ("el precio justo" ikusteko, alegia) suertatzen bazaizue, lasai sorte pixka batekin biharamunean, handik hiru asteetara edo datorren urtean ETBk galdutako saio hori ikusteko parada emango dizue.

Nahiz eta ETBren hasierako errepikaldikeriak alde batera utzita egon, oraindik ere "erreplai" fenomenoaren kondarrak sumatzen ditugu. Batzutan, agian arrakastak eraginda, astean birritan ikustekoak ditugu ("Auzokoak", "Kirolez kirol", ...), bestetan berriz, norbaiten oroimen txarra dela-ta (?) luzemetraia bat birritan (edo gehiagotan) pantailaratzen digute, besteak beste eta oso urrun jo gabe, joan den astean "Korsikar anaiak" luzea.

Gauzak horrela, errepikatze nahi horri tinkapen bat emateko (ohitura zaharrak ez bait ditugu galtzen utzi behar!) "2. txanda" izeneko saioari tarte bat utzi egin zaio programaketan. Beraz, ETBn dagoeneko, futbolearen bezala errepikaldiak "instituzionalizatu" egin dira. Aita jada ez ezazu bideorik erosi!

Behin eta berriz ikusitakoak

Hainbat eta hainbatetan ikusitako bi filme ikusi beharrean gara aste honetan: Tarzan eta Montecristoko kontearena. Hauek gain beste bi. Aipagarria «Bostekoa», asteazkenez. Joko baten inguruan suspentsea.

Igandez «Tarzan New York-en». Tarzan, oihaneko giro baketsua hautsi eta Boy bere semearen atzetik joan beharrean aurkituko da, zeina lehoi domatzaile moduan zirko batera eraman duten. Zuzendaria: Richard Thorpe. Antzesleak: Johnny Sheffield, Johnny Weissmuller eta Maureen O'Sullivan.

Asteazkenez «Bostekoa». 'Bostekoa' joko bat besterik ez da: sei jokalarik hartuko dute parte besteak zeinek lehenago akabatuko leian. Zuzendaria: Robert Altman. Antzesleak: Paul Newman, Bibi Andersson eta Vittorio Gassman.

Larunbatez «Montecristoko kontea». Luzemetrai honek Edmundo Dantes, marinela gazte eta arrakastatsuen istorio goibela kondatzen du, bere unti-kideek Bonaparteazalea izateaz salatu eta If-eko gaztelura kondenatua izandakoa. Zuzendaria: David Greene. Antzesleak: Richard Chamberlain, Tony Curtis eta Trevor Howard.

Larunbatez ere «Etorkizun handia». Gartzelatik ihes egin duen tipo batek Pip harrapatu eta jateko zerbait lapurtzeko eskatzen dio. Zuzendaria: Joseph Hardy. Antzesleak: Michael York, Sarah Miles eta James Mason.

musika

■ Ostegun honetan, maiatzaren 19, Gasteizko 'The End' musika aretoan "Los Creps" taldearen musika, gaueko 9etan, izango dugu entzungai.

Baionaldean

Alde batetik, hilabete honetan ostegunero, Geant Casino Kafetegian arratsaldetan jazz kontzertuak izango ditugu hutsaren truke. Bestaldetik (azkar bazabiltzate ikusteko aukera izango duzue), maiatzaren 14ean Lionel Hampton Big Band ospetsua arituko da Baionako Udal Antzokian. Aipatu, ikuskizun hauek Baionako Euskal Herriko Kultur Etxearen eskutik datozkigula.

'La Polla Records' in live

Lakuntzako 'Ilargi' aretoan, maiatzaren 15 eta 16, bitartean Aguraingo taldeak bere azken diskoa zuzenean grabatuko du. Emanaldia- ren berezitasuna dela eta, saioa bi egunetan osatuko da: Igandean iluntzeko 12etan eta astelehenean ber- rriz, arratsaldeko 8etan. 'Ilargi' bertan baina maia- tzaren 20ean "Bad Maners" talde britaniarrak egiten duen ska, entzungai izango dugu gauerdian.

Jazzaren lilura Getxon

maiatza

20 Datorren ostiralean eta iluntzeko 11tan Big Bag del Fo- ro jazz orkestra Markonzagan ala Polikiroldegian (Egu- raldiaren arauera) entzungai izango dugu. Egun berean bai- na arratsaldeko 7,30etan AISS etxean hitzaldi bat eratuko da Claudio Cifuentesen eskutik (TVEko "Jazz entre amigos" saioaren arduraduna).

MAURIZIA, LEON
ETA BASILIO

Apreta xuriak jantzita

Norbaitek esango du zer zentzu duen betiko alboka soinu ber-berak behin eta berriro grabatzeak eta agian arrazoi pittin bat ere izango du. Lehendik Columbia disketxe haren herri musiken bilduma hartan Txilibrin eta Balbinaren disko lewendario hura aipa genezake, eta Leon eta Mauriziak berek, Fasio zena lagun zutela, Xoxoan egi- nikoa ere bai. Beste norbaitek berriz soinu txikiaren tekni- ka hobea duen mila dagoela diskora pasatzeke erantsiko du. Kontuz hala ere.

Bila ditzagun beste neurketa erizpide batzuk: konturatu- ko gara, berandutxo izanik ere, perlatxo polita atera dela musikaren erakustokira. Oraingoan inoiz bada, duela hiru- rogei urteko erromeri argazki horitu batetik irten eta den- boraren tunelean etorri eta watioen musikari neurketa digi- tal eta gehiegizko zarata guztiei aurre emanik, erromeri le- kura bidean, zanba!, kamino erdian prantatu zaizkigu, do- mingeroz eta hortera osaturiko auto ilada mugitu ezinik utzi dutelarik. Amona eta bi agure gazte hauek era horre- tara, eta ez bestela, uler ditzakegu ikusirik zein errespeto eta beldur gutxi izan dioten grabaketa estudioari. Bost axola Basilio Undagoitiaren behatzak, agian artrosiak on- gisko jotakoak, tekla guztietara iristen ez badira, erritmo bero hori bihotz zahar baten taupada alaiez betetzea lortu bait du; horrela jarraituko al du, zerurik bada behintzat, orain hilabete pasatxo lainoz gainera joan zitzaigunetik.

Hiru musikariok ditugu Bizkaiko erromeria zaharra- ren azkenetako aztarnak, bai izaeraz, bai musikaeraz. So- nu txikiaren baxo itoak, tonuz kanpora zenbaitetan; doi- nua, dantza erritmoz aurrera eramana eta hiru-lau beha- tzeko akorde luzez azpimarratua; hau da: trikiti estilo za- harra. Gutxienez bitxia bada, Basilioaren interpretazio eta konposizio lana; kuriozoena, ene irudiz, pasodoble erri- moan jarritako trikiti erritmoan. Leon Bilbaoren alboka jotzea beti bezain ziur eta sendoa ageri zaigu eta luzarora- ko noski. Maurizia Aldeiturriaga dugu ordea talde honen lokarri eta liderra. 83 urtetan eta azken boladan halako osasun gorabeherak izanik, loraldi itzel baten erdian harra- patu dute Elkarrekoek: mikrofonoa aurrean duenik ahaztu eta are izaera estrobertituago bat kanporatu digu. Inprobi- sazio giro izugarri baten erdian, koplak etorri ahala boteaz, eta doinuari bariazioak nahieran lasai sartuz. Koplak hitzak ere hor dituzu, zenbaitzue ezezagunak disketan, ikasi nahi izanez gero.

Hauexek dira nere burutazio batzuk, garai hartako erro- mesen espartinen xuritasuna gero eta hobeto ulertzen du- dalarik. Entzun ezazu diskoa, gehiegi eskatu gabe, baina jazzale batek New Orleans eraren hastapenetako big band baten disko basati bat entzungo lukeen moduan.

MIELANJEL HARANA

□ "Leon, Maurizia eta Basilio". Elkar.

zinema

Astelehen honetan, hilak 16, Martutene dagoen Arteleku arte tailerretan zabalduko da 117 lan batzen dituen bideotekak. Hori dela-ta hilaren 20era bitartean bideo emanaldiak eta bideoei buruzko hitzaldiak entzun eta ikusgai izango ditugu.

"Dantza" Fasen

maiatza

16 Astelehen honetan ere, Bilboko Fas zine klubekoek, 80 hamarkadan Italian egin eta egiten den zinemaren berri eman nahian, italiar ekoizle baten lana aurkestuko digute. Eto-re Skola dugu zuzendaria eta ekoizpena berriz, "Le bal" izeneko luzea ("Sala de baile" pantailaratuko duten bertsioan). Arratsaldeko 7,30etan pantailaratuko den film honek 1983. urtean Berlineko zinemaldian, zuzendariaren lana sarituz, "zilarrezko artza" jaso zuen.

Datorren ostiralean, maiatzak 20, arratsaldeko 7,30etan Donostiako Loiola auzoko Hontza zine klubak Bob Foss-ek zuzendutako "Cabaret" luzea pantailaratuko du. (16 mmetan).

Bilbon gezurretan

Bilboko Arte Ederretako museoan zinemateka sailaren esparruan aste osoan zehar hilaren 15 eta 16 ez ezik, arratsaldero, 5etan, Alain Robe-Grillet nobela egile eta zuzendari frantziarrak orain dela 20 urte "L'Homme qui ment" osatutako filmea berezko bertsioan ikusteko aukera izango dugu. Aktoreriaren artean aipatzekoak Jean-Louis Trintignant, Marie-France Pisier eta zuzendari bera.

Okendo zinema taldea

maiatza

19 Datorren ostegunean Lasarteko Okendo zinema taldeak Radoslaw Piwowarski zuzendari poloniarrek 1985. urtean "sitio" egoera gaindituz osatutako "Yesterday" izeneko filmea arratsaldeko 7,30etan eta gaueko 10etan Teodosio zineman pantailaratuko du. John Lenon eta Paul McCartneyren musikaz osaturiko pelikula honek 1964. urtean "Beatles" antzeko talde bat osatzeko asmoak poloniar herri batetan sortzen dituen gora-beherak azaltzen dizkigu. 1985. urtean Donostiako zinemaldian, besteak beste, 'urrezko kontxa' jaso zuen.

Donostiako kultur etxeetan

Altzako Kasares kultur etxean hilaren 17an arratsaldeko 7etan U.Z.Z.ren eskutik Steven Spielbergekin zuzendutako "1.941" eta Haur Zinea sailaren barruan 21ean goizeko 10,30etan "La loca academia de policía" filmeak ikusgai izango ditugu. Loiolan, Haur Zinearen esparruan "Mafalda" filmea ikusgai hilaren 20ean arratsaldeko 5,30etan. Intxaurrondoko Larrotxene enean hilaren 17an arratsaldeko 6,30etan "Haizeak eraman zuena" (euskaraz), Biharamunean goizeko 10,30etan, "La isla del tesoro" eta maiatzaren 21ean, azkenik, goizeko 11etan "Rodariren ipuinak". Okendokoan berriz, U.Z.Z. sailean hilaren 19an arratsaldeko 7etan R. Spoostuwoode-k zuzendutako "Bajo el fuego" filmea izango dugu ikusgai.

arte

IRUÑEKO ERA-KUSTOKIETAN

Hilaren 16 bitartean Maiako Gaztelua arte gelan Orlando Pelayoren grabakiak ikusgai izango ditugu. Bestalde, Pintzel ikustaretoan Zumetak osatutako bilduma bat hilaren 20era arte bistaratu da. Zuzendariaren lanak ikusgai izango ditugu hilaren 23 arte. García Castañón aretoan berriz, Sotera Cruells pintorearen margoak maiatzaren 24 arte bistaratu dira.

ARGAZKIAK IKUSGAI

Baionako Geant Casino kafetegian hilabete osoan zehar "Jazz/Portraits" izeneko argazki erakusketa bistaratu da. Beasaingo Etxe-zubi enean (liburutegi zaharra) Beasain hiriko XXV. argazki lehiaketaren lanak ikusgai izango ditugu hilaren 22ra arte.

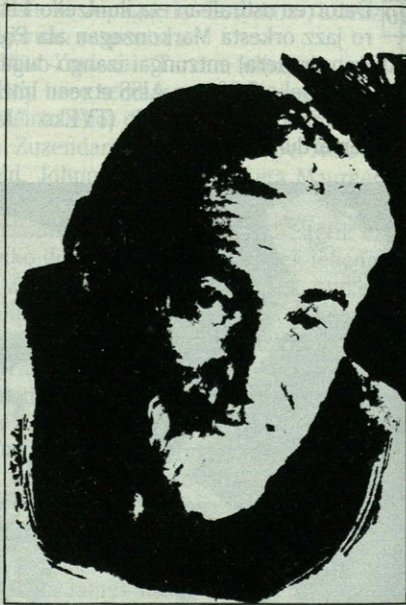
HIRUZPALAU GIPUZKOAN

Arrasaten hilaren 15 arte Gatzagako kultur etxean Aitor Urdangariaren lanak bistaratu dira. Donostian 16 arte galerian datorren larunbatean amaiera emango zaio Lazkanok osatutako erakusketa. Arrasate kaleko kultur aretoan Juan Eigurenen lanak hilaren 16 arte ikusgai izango ditugu. Hondarribian Arte Eder galerian Jose M. Andreu margolaria-

ren lanak ikusgai izango ditugu hilaren bukaera arte.

OTEIZA, KAKO ETA ISASI

Datorren ostiralean bukatzen da Oteizaren lanez Bilboko arte ederrretako museoan eraturik egon den erakusketa. Gazteizko Zuloa liburudendan J.J. Narbonaren margoak ikusgai izango ditugu hilaren 15era arte. Areetako kultur etxean berriz, egun berean amaiera emango zaio Carmen Isasiren erakusketa.

bertsoak

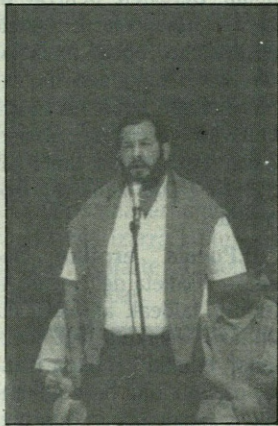
■ Atallon, igande honetan, hilak 15, arratsaldeko 6etan, Iñaki Murua, Imanol Lazkano eta Sebastian Lizaso bertsoka izango ditugu plazan.

■ Larunbatean, hilak 21, arratsaldeko 6etan, Imanol Lazkano eta Sebastian Lizaso bertsotan arituko dira Asteasuko plazan.

Balkoitik kantari

maiatza

15 Igande honetarako, hila-
ren hirugarrena bait da, Donostiako Ilazki eus-
kaltegikoek ohiturari jarrai-
tuz bertso saio bat antolatuko
dute. Konstituzio enpa-
rantzan, arratsaldeko ordu-
batean, balkoitik kantari
arituko diren bi bertsolari
Soroazabal andoaindarra eta
Anatx urnietarra izango di-
tugularik.

maiatza

17 Eguerdian hasita, da-
torren asteartean, Laz-
kao Txiki, Murua eta Sebas-
tian Lizaso gai librean jar-
dungo dira Beasainen, baz-
kalostean eta arratsaldean
zehar bertsoka jarraitzeko
asmo ederrarekin.

Eskolarteko Bertsolari Gazteen VIII. Txapelketa

maiatza

21 Dagoeneko txapelketa honek azken kanporaketari hel-
du dio. Datorren larunbatean, hilak 21, Getarian, hain
zuzen, ospatuko da 4. txanda. Iturtzaeta herri eskolan, Ima-
nol Lazkano, Arantza Arruti, Rufino Iraola eta Abel Muniategi
epai-mahaia osatuko dutelarik, Urola eta Kostaldeko 14
urte arteko bertsolari koxkorrek parte hartuko dute. Saioa
bi zatiz osatuko da: alde batetik 3etatik aurrera idatziko
aprobak egingo dira, ostean 4etatik aurrera bapateko saioari
hasiera emango zaio.

dantza

Dantzari Eguna Urduñan.— Igande honetan, 15
Urduñan, aurtengo Bizkaiko Dantzari Eguna os-
patuko da. Goizeko 11etan desfilea eta eguerdian herri
bazkaria izango dugu goizeko aipatzekoa. Arratsal-
dean berriz, futbol zelaian, ikuskizun nagusia eratuko
da talde guztiek parte hartuz. Saio honen ostean eta
ekitaldiari amaiera emateko erromeria herrian zehar
izango dugu.

“Maiatza Dantzan”

Joan den astean hasitako
dantza ihardunaldi hauei
jarraipena emanez, baita
aste honetan ere dantza-
ren alorreko azken joerak
ikusteko aukera izango du-
gu Donostiako Victoria
Eugenia antzokian. Igande
honetan, hilak 15, arra-
tsaldeko 8etan “Bocana-
da” taldeak Madrilgo az-

ken “hatsak” taularatuko
ditu. Ordu berean baina
datorren larunbatean,
maiatzak 21, “Ballet
Frankfurt” talde arrazaniz-
kunaren eskutik, joera kla-
sikoak eta azken berrikun-
tzak, dantzaren bidez, no-
la batu daitezke aurkestu-
ko zaigu.

maiatza

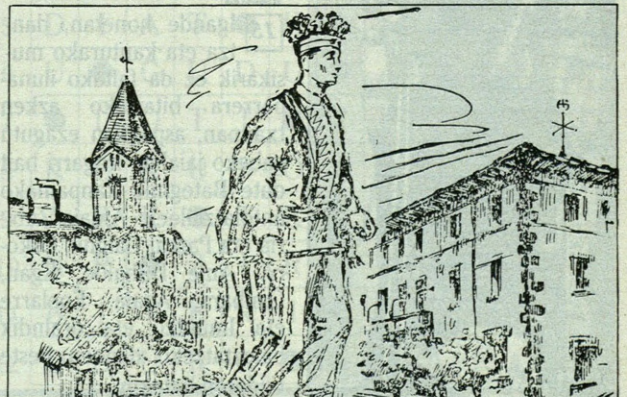
21 Aurtengo Dantzari
Txiki Eguna “ba-
gea” rekin jarraituz datorren
larunbatean eskolarteko
XVIII. jaialdiaren azken
aurrera saioa Donostian os-
patuko da, goizeko
10,30etan eta arratsaldeko
4,30etan, Donostialdeko
haurrak bilduz.

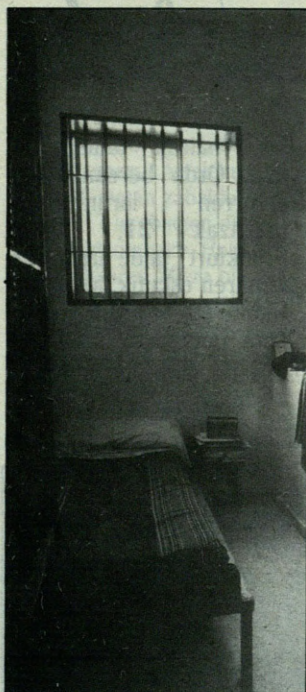

ihardunaldiak

IV

Folklore ihardunaldiak.— Iruñeko Ortazar
euskal folklora taldeak aurtengo urriaren azkenengo
egunetan ospatuko diren IV. Folklore ihardunaldiak an-
tolatu ditu, “Festa tradicionala eta hiri gizarte kultura”
izenpean. Antolatzaileek adierazi digutenez, aztertuko
diren edozein alorretan interesaturiko ikerlariei deial-
dia zabaltzen die honako honetan. Egitara moldatze
arren ikertzaileei irailaren 30a baino lehen adierazpe-
naren izenburua eta laburpena bidali dezaten eskatzen
die. Hauek, idazmakinez idatzirik aurkeztuko dira, tar-
te bikoitzez eta DIN A4 orrietan, gehienez hamabost
orrialdeak izanen direlarik. Ihardunaldien idazka-
ritza Ortazar taldeko egoitzan ezarriko da, informa-
zio gehiago hemen lortu dezakezuelarik: Iruñako Des-
calzos kalea, 65 behe, (31001P.K) edo 948-223107 te-
lefonoan.

Droga-kartzela ihardunaldiak

Sahalaketa bai droga bai kartzel mundu latzei dagoen arazo berdin horiei buruzko ihardunaldiak antolatu ditu. Antolaketa honen asmoa hontantxe datza, hau da, aipatu arazo multzo horren inguruan lan edo profesioa garatzen duen jendearengana helduta, denon artean, irtenbide egokia azaltzea. Gai ugari jorratuko dira egun hauetan zehar: "Delinkuentzia ohitura eta droga", "Droga arazoa gartzela barruan"...eta beste hainbat arazo. Ihardunaldi hauek maiatzaren 20, 21 eta 22an ospatuko dira. Informazio gehiago jasotzeko Sahalaketa Bilbon dituen egoitzara jo dezakezue.

bateginik

Bertsolari jaialdi bikaina

maiatza

15 Bilbon ospatu behar den Bateginik kanpainaren bukaerako jaialdiaren barruan Bertsolarien elkar-teak jaialdi bikain bat antolatu du. Jaialdia Plaza Berrian ospatuko da eguerdiko 12etan. Bertan beste batzuren artean honako ber-

solari hauek parte hartuko dutelarik: Xalbador, Alkat, Enbeita, Lopategi, Egaña, Sarasua, Lizaso, Murua....Gai jartzaile lanetan arituko dena Joserra Etxeberria izango delarik.

Bazkalosteko erromeria zezen plazan

maiatza

15 Igande honetan, dantza eta kantarako musikarik ez da faltako ilunabarrera bitarteko azken txanpan, aspaldian ezagutu gabeko jaialdia iragarri bait dute Bateginik kanpainako antolatzaileek: Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne, Oskorri, Anje Duhalde, Egan, Ganbara, Azala, Epelarre eta Imuntzo...eta oraindik baieztatzeko dagoen beste talderen batekin.

lehiaketak

□ **Argazki lehiaketa Eibarren.**— Eibarko kultura eta argazki batzordeak antolatzen dute honako lehiaketa hau. Lehiaketa honen gaia "Euskal Herriko ohitura zaharrak" izango delarik. Nahi dezan edozein argazkilari zaletuk har dezake parte honeko lehiaketa honetan. Lanak libreki zuri-beltz edota koloretan aurkez daitezke, partehartzaile bakoitzak gehienez hiru lan bidali dezakeelarik. 30x40zm-tako kartulina batez indarturiko edozein neurritako argazkiak aurkez daitezke. Lanak helbide honetara igorri behar dira ekainaren 7a baino lehen: Club Deportibo Eibar, Argazki lehiaketa, T. Etxeberria 16, 20600 Eibar-Gipuzkoa. Aurkeztutako lanekin erakusketa bat antolatuko da ekainaren 13tik 22ra Eibarko J. Etxebarria kaleko Lan Kide Aurrezkiaren aretoan.

□ **Ataungo II. argazki lehiaketa.**— Ataungo euskararen aldeko batzordeak, udalaren babesean eta herriko argazkilari afizionetu batzuek antolatu dute honako lehiaketa hau. Lehiaketa honen helburua Ataundarrak bere herriko Postale batzuk edukitzea da, honen ondorioz argazkiak derrigorrez Ataungoak behar dute izan. Nahiz eta argazkiak Ataungoak behar dute izan, Euskal Herriko edozein argazkilari zaletuk har dezake parte. Lanak 30x40zmtko kartulina batean itsasitako 18x24 zmko argazkiak behar dute izan. Lanak helbide honetara bidali behar dira maiatzaren 31a baino lehen: Euskararen aldeko batzordea, 20211 Ataun.

□ **Bertso paper lehiaketa.**— Donostiako Arrano beltza euskaltokiak antolatu du honako lehiaketa hau. Lehiaketa honetarako ezarri duten gaia honako hau

izanen delarik: Aita banoa etxetik. Hiru maila berezi dituzte antolatzaileak: Ahurrak, 14 urte bitartekoak; gazteak 14 urtetatik 18 urte bitartekoak eta azkenik elduak, 18 urtetik gorakoak. Bertsoen neurria librea izango delarik. Lanak aurkezteko epea maiatzaren 20an bukatzen da, lanak helbide honetara igorri beharko direlarik: Arrano beltza euskaltokia, Ikatz kalea 10 (Alde zaharra) Donostia.

□ **II. Poesia erotiko sarria.**— "Galleta del Norte" literatur taldeak antolatu du honako lehiaketa hau. Idazlanen edukia Erotikoa izango da, hitz hau bere adierarik zabalenean ulertuz. Idazlanak bete beharreko balbintzak hauek dira: euskaraz idatziak izatea, inoiz argitara eman gabeak, 250 lerro gutxienez izatea eta egile berak lan bat baino gehiago ezin dezake aurkeztu. Idazlanak, makinaz idatzita eta hirukoizturik aurkeztuko dira. Lanak aurkezteko epea, 1988ko maiatzaren 20ean amaituko da. Aurkeztea posta bidez egin ahal da hurrengo helbide honetara igorritik: Kultur Etxea, Avda. Juntas Generales, 10. 48901 Barakaldo.

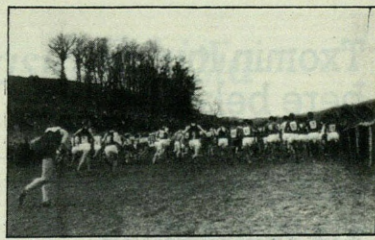

□**Etxegiña bertso paper lehiaketa.**— Aurreko zenbakian adierazi genizuen bezala Elgoibarko Izarra kultur etxeak antolatzen du honako lehiaketa hau. Bertso nahiz koplak, ohi diren neurrian idatziak beharko dute izan. 18 urtetik gorakoak gaia honako hau izango delarik: osasuna mundu honetako ondasuna. Kasu guztietan kantatzeko doinuaren aipamena egiteko eskatzen da. Idazlanak bidaltzeko epea maiatzaren 15ean bukatzen da, lanak honako helbide honetara igorri behar direlarik: Etxegiña bertso paper lehiaketa, Elgoibarko Izarra kultur elkarte, Ubitarte 4 behea, 20870 Elgoibar.

□**Iparragirre bertso paper lehiaketa.**— Hendaia-ko Eraiki elkarte kulturalak eta Gure irratia, herriko etxeen laguntzarekin antolatu dute bertso-paper lehiaketa hau. Parte hartzeko bete behar diren baldintzak honako hauek dira: gaia libre izango da eta bertso sorta bakoitzak 8 bertso izan beharko ditu gutxienez eta 12 gehienez, baldintza hauek bete ezker edozeinek har dezake parte lehiaketa honetan. Sobre baten barruan bertso papera ezizen batez sinatua aurkeztu behar da, azalean ezizena jarriaz eta bere barruan izena, abizena helbidea eta telefonoa markatuaz. Lanak irailaren 1a baino lehen igorri behar dira honako helbide honetara: Bill-Bertso paper lehiaketa. BP-80-Hendaia-64700.

kirolak

■ Gogoratu, hilaren 29an Goizuetan kross herrikoia egingen dutela, eta nornahik parte har dezakeela bertan, inskripzioak bertara joanda egin behar direlarik, 200 peze-ta ordainduz gero.

Euskadiko hirukoteen arteko gizon proba

Ekainaren hamaikan eta hamabian jokatu da Euskadiko hirukoteen arteko gizon proba. Erabilitako harria 2.400 kilotakoa izango da. Izena emateko epea maiatzaren 27an bukatuko da, parte hartu nahi dutenak telefono honetara dei egin behar dutelarik: 94-4418137.

mendi ibilaldiak

- Arrola:** Antzuolako mendigoizaleak Irurita-Saioa-Belate bira egingo dute maiatzaren 15ean
- Tabira:** Durangoko mendigoizaleak Erniora egingo dute ibilaldia maiatzaren 15ean
- Kresala:** Donostiako mendigoizaleak Kodes-Yoar-Costaleira-Santa Cruz de Campezo bira egingo dute maiatzaren 15ean.
- Euskalduna:** Andoaingo talde honek haurrentzako irteerraldi bat antolatu dute maiatzaren 22rako, Legazpia-Arrala-Gorostiaga-Legazpia bira.
- Xabier-Aitzarte:** Argedas-Pena Flor bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek maiatzaren 22an.

ikastaroak

●**Euskal dialektologia.**— Lazkaoko Maizpide euskaltegia da ikastaro honen Antolatzalea. Aste honetan ikastaro honek bi ekitaldi izango ditu. Asteartez, hau da, maiatzaren 17an Nafarrera izango da aztergai eta ostegunean berriz Baxenafarrera. Ikastaro hauetan irakasle bezala arituko dena Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardeg" izango da, eta hasieran esan dugun bezala ikastaro hauek Maizpide euskaltegian ospatuko dira, arratseko 7etatik 9etara

●**Euskarazko ikastaroak Lazkaon.**— Urtea aurrera doalarik, hasi zaizkigu udarako ikastaroen albisteak ailatzen gure erredakziora. Honela lehenak Lazkaoko Maizpide elkarte kulturalakoak izan dira. Euskarazko hiru ikastaro antolatu dituzte, bata uztailen bestea abuztuan eta azkena irailan. Lehenengo bi ikastaroetako matrikula irekita dago iadanik, hau telefono honetan egin daitekelarik: 889231-32. Ikastaroan parte hartzeko eskatzen diren baldintzen berri izateko Txosten bat dago interesatuen esku Maizpide elkarte kulturalan, Elozegi kalea, 20210 Lazkao.

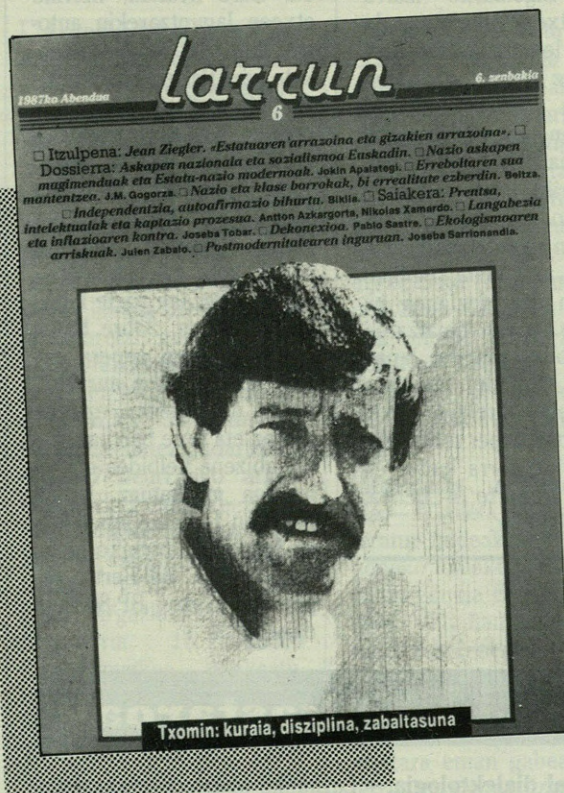

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	L	D	A	K	A	●	A	B	I	S	U
2	G	A	I	T	U	●	A	R	I	N	A	K
3	I	T	●	E	K	A	I	T	Z	●	R	A
4	N	O	N	●	U	R	T	E	●	D	I	N
5	D	I	A	T	●	K	A	S	K	E	T	A
6	U	●	G	U	D	U	●	A	I	Z	U	●
7	●	L	O	T	I	●	J	U	D	U	●	G
8	K	U	K	U	S	O	A	●	E	T	O	R
9	A	R	E	●	T	R	U	K	●	E	P	E
10	N	R	●	Z	I	R	R	I	A	●	A	B
11	B	I	T	E	R	I	●	L	I	B	R	A
12	O	N	U	R	A	●	N	O	A	K	I	K

Seigarren LARRUN, jadanik salgai

Txomin Iturbe,
bere belaunaldia,
bere herria *
Askapen nazionala
eta sozialismoa
Euskadin * Jean
Ziegler * Jokin
Apalategi *
J.M. Gogorza * Beltza *
Bikila * Antton
Azkargorta eta Nikolas
Xamardo * Joseba
Tobar-Arbulu * Pablo
Sastre * Julen
Zabalo * Joseba
Sarrionandia * Baleren
Bakaikoa * Anjel
Rekalde.

**Euskal nazio proiektu bati buruz,
zu ere LARRUNen harpidedun.**

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA..... HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....

SUKURTSALA..... KONTUAREN ZENBAKIA.....

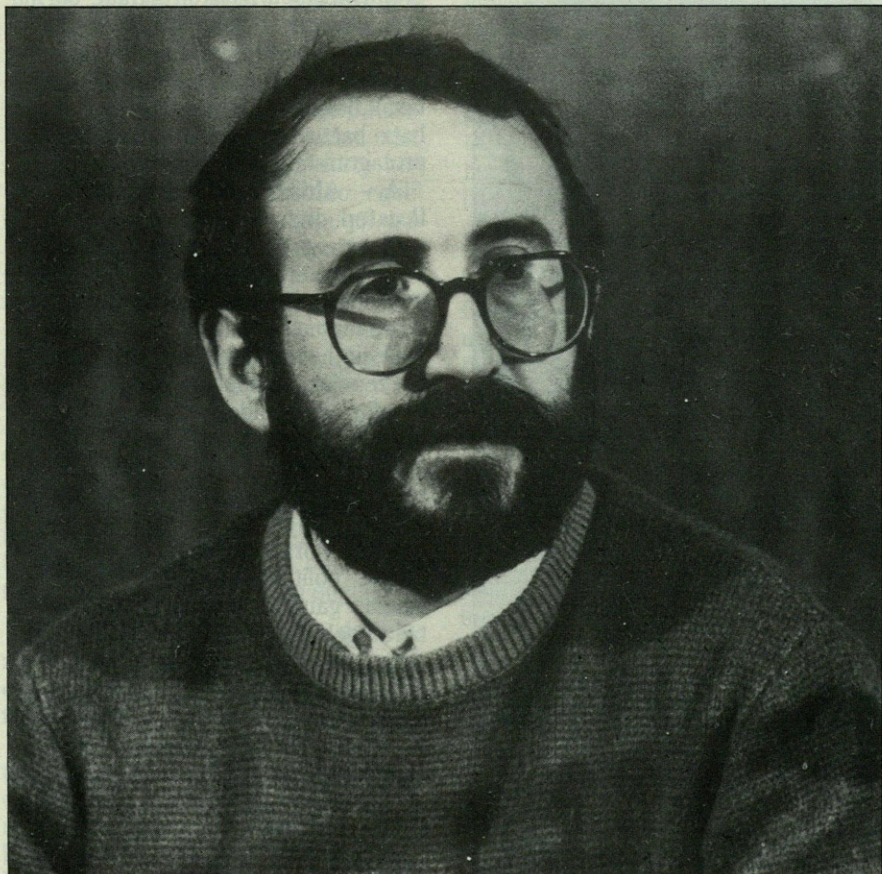
LARRUN

Ametzagaña 19 behea. 20012 DONOSTIA. Tlf.: (943) 293 613

Herri Batasunako Mahai Nazionaleko Tasio Erkizia

«Gobernu arduretarako egiturak prestatuz goaz»

Herri Batasunako Mahai Nazionala gertutik ezagutzen duen Tasio Erkizia lesakarrarengana hurbildu gara. 75ean apaiz izanik detenitua eta ederki asko jipoitua, ikastola eta euskararen aldeko langile amorratua, Mahai Nazionaleko ohizko kidea, joan den astean Mahai horretako udal politikarako arduradun izendatua. Herri Batasunaren barne berrikuntzaz eta ireki daitekeen fase berriaz luze mintzatu zaigu elkarriketa honetan.

Tasio Erkiziaren ustetan luze baino lehen batuko dira PNV eta EA.

ARGIA.— Zeri erantzuten dio Herri Batasunako Mahai Nazionalaren berritzeak une honetan?

Tasio Erkizia.— Alde batetik esan behar da, Herri Batasunak hiru urtetik behin bere barne funtzionamendurako ardurak aldatzen dituela eta hilabete honetan egokitzen zitzaigula aldaketa ematea. Bestetik, dudarik ez dago momentu politiko garrantzitsu batetan aurkitzen garela, gure ustez, azken hilabeteetan fase berri batetan sartu garelako, negoziazioaren fasean. Badakigu fase hau ez dela laburra, ximplea izango; alderantziz, fase luze, gorabehera handikoa, eta etendura anitz izango dituen prozesua izango da, baina geldiezinezkoa. PSOEek ez du beste irtenbiderik eta betidanik esan dugu Euskal Herriaren ametsak bideratu nahi baditugu, neurri batetan behintzat, negoziazioa ezinbestekoa dela.

Beraz, ez da batere kasualitatea izan baina bestetik momentu politiko horri erantzun nahirik bideratu dugu funtzionamendu era.

A.— Honek esan nahi du negoziaketaren apustua aurrera doala.

T.E.— Guretzat ez dago inolako zalantzarik. Zenbait pertsoana agertu izan dira momentu batzutan guztiz baikor eta beste batzutan guztiz ezezkor; ez dago arrazoirik honelako aldaketarik emateko. Hasieran zenbait jende harritzen zenean eta prentsa batek negoziazioa aurtan bertan emango zela esaten zuenean, Herri Batasunak esaten zuen: **‘adi, prozesua ez da hain ximplea, honek luzerako joko du’**. Gure baikortasuna euforian bilakatu ez zen bezalaxe, orain, gure baikortasunak irautean du, itxuraz gauza guztiak etendurik egon arren. Itxuraz esaten

dugu, zeren PSOeren gobernuak beharrezko bait du negoziatzatzea eta gainera, nolabaiteko elkarriketak jarraitzen du.

A.— Baina, hala ere, aipatutako negoziakiaketa hau ematen ez bada, zer gerta daiteke?

T.E.— Prozesu dinamiko honetan Herriak apustu gogor bat egin du eta, beranduxeago ala lehentxoago helduko gara helburu horretara. Negoziaketarik ez egotea? Militarki zapaltzen bagaituzte, hau da, 250.000 pertsona baino askoz gehiagoren eritzia eta alternatiba politikoa isil arazten badigute, agian atzeratuko dute prozesua, baina horrek ez du esan nahi Euskal Herriko abotsa isilduko denik.

Lehen esan bezala, Herri honek apustu garbi bat eginga du, bere burujabetasuna lortzeko juramendu tinkoa.

Hainbeste abertzalek honelako erabakia hartu eta zin egin ondoren, gure euskalduntasuna, gure lurraldetasuna eta gure naziotasunari eutsi egingo diogula kontutan izanik, ez dago indar armaturik herri baten borondatea zapaldu eta isil erazi dezakeenik.

A.— Komunikabide askoren uste-tan, ETak inposatu ditu Herri Batasunako Mahai Nazionalaren izen berri eta aldaketa guztiak.

T.E.— Arrazoi askorengatik ikusi dute Mahai Nazionalaren berregituraketa honen ardatza aurrera begira prestazela dela eta aurrera begira izan ditzakegun eta izango ditugun gobernu ardurei erantzuteko esturturen egokitze prozesuan gaudela. Antza denez, oso serio ikusi gaituzte, oso berrestrukturaketa sakon batetan sartuak garela konturatu dira eta honen aurrean, urduri ipini eta

prozesu guzti hau kakaztu nahirik ari dira. Hasiera hasieratik zenbait esames zabaldu zituzten: batzu gogorak ginen, besteak bigunak; aldizkari batetan batzu zabalak, besteak dogmatikoak; ondoren ETak inposatzen zizkigun zereendak... etab.

Hala ere, honelakoek Herri honetan ez dute eraginik eta gure Herriak bada-ki Herri Batasunaren gauzak nola egiten diren. Prozesua oso eta aski argi dago. Mahai Nazionalaren eztabaidatu dira izen batzu, proposaturiko izen hauek herrietako asanbladei igorri dizkiegu, asanbladek beren proposamenak egin dituzte, geuk izen berri horiek jaso ditugu eta, azkenik, egun hauetan aukeratu dituzte beren ustez egokienak izan daitezkeenak.

A.— Berregitura eta aldaketa hauek Aparatu Nazionalen eman dira soilik ala herri mailako egiturak ere berregitaratu dira.

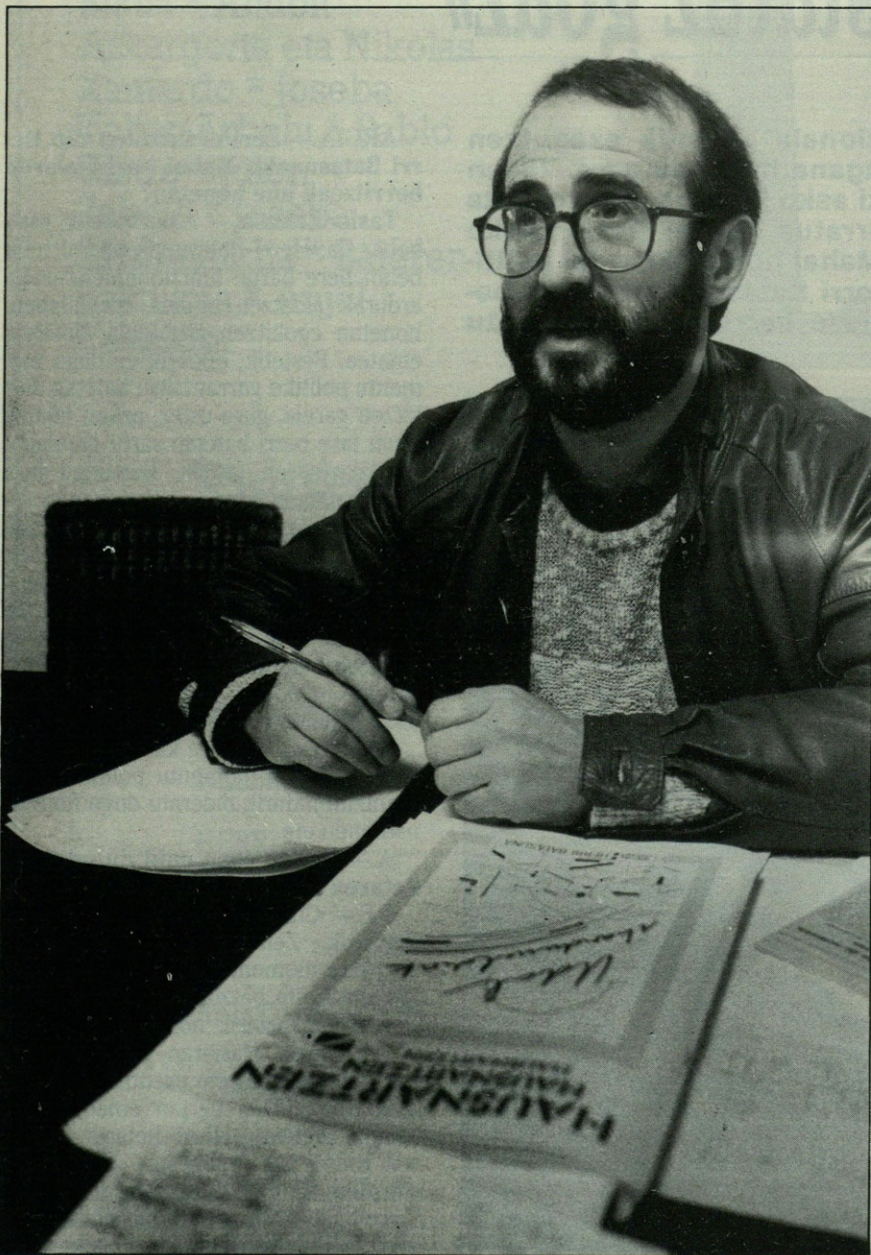
T.E.— Gure helburua esturturea guztien berritzea izan behar da. Hala ere, aldaketa nabarmenenak esturturea nazionalen eman dira, baina arlo guztietara zabaldu nahi dugu; eta arlo guztietara diot bi helburuaz: gure lana efikazagoa izan dadin eta inguru zabalagora hel gaitezen, eta bestetik, gure aberkide eta burkide guztien protagonismoa garantizatu nahi dugulako. Herri bat ez da inoiz askatu gutxi batzuren protagonismo eta buruzagitzarekin; gutxienez Euskal Herriaren prozesuan Herriaren protagonismoa izan da garaile eta nagusi, eta ez gutxiengo baten zuzendaritza. Horregatik, ildo honetatik esfortzu berezi bat egin nahi dugu kide guztiak, lanak banatuz eta bakoitzari ardura zehatz batzu emanaz, prozesu honetan protagonistak senti daitezen.

A.— Aldaketez ari garenez, nola ikusten duzu oraingo eta orain hamar urteetako Herri Batasuna?

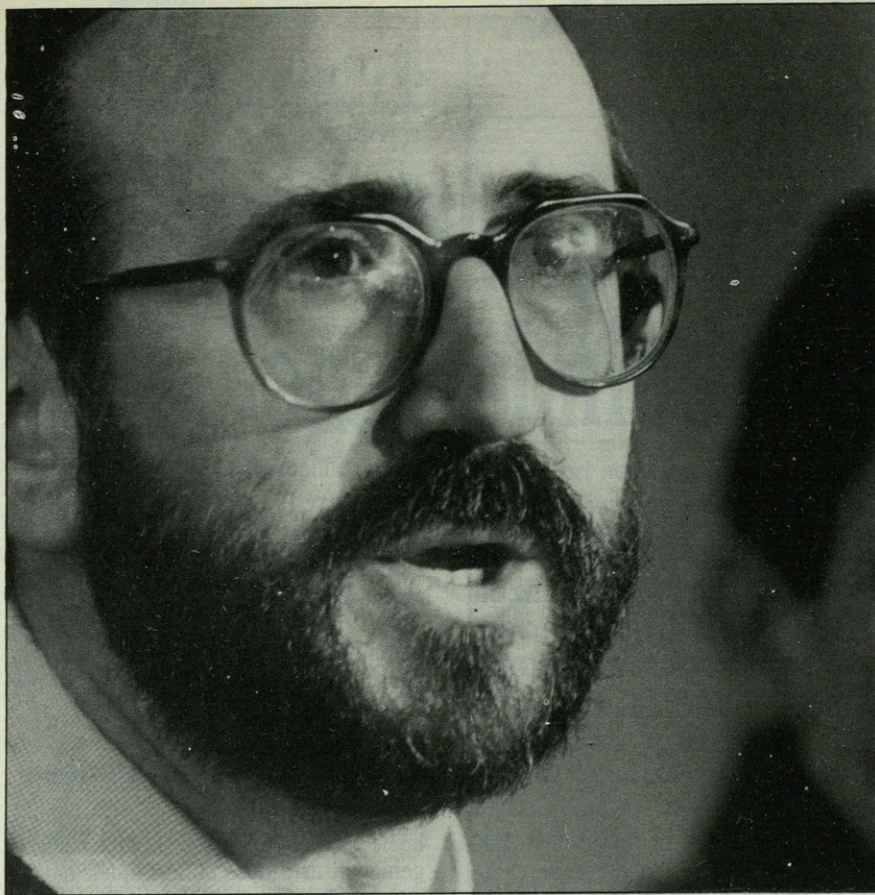
T.E.— Herri Batasuna sortu zenean itxaropentsu ikusten nuen eta gaur, berriz, indartsu.

Orain hamar urte Herri Batasuna sortu zeneko egin behar garrantzitsuenak Erreformaren aldekoek esaten zizkiguten gezurrak deusezteza edota jendeari kontuaraztea beraien planteaketa politikoei lehentxeago edo geroxeago porrot egingo zutela zen. Hamar urte hauetan hori lortu dugu eta gure programa politikoei arrakasta izugarria izateaz gain, sineskortasun handia eta berau gehitzea lortu dugu ere bai.

Momentu honetan gure helburua alderdiaren erakartasuna ikus eta konpreni araztea da. Jende gehienak autodeterminazioa nahi du, gure lurraldetasuna defendatzen du, eta orohar, guk proposatzen ditugun neurriekin ados dago. Baina, halere, komunikabide gehienek gure irudia eta proiektu politikoa desfiguratzat dutenez, gure mezua gehiago azaldu behar dugu.

«Herri Batasuna sortu zenean itxaropentsu ikusten nuen eta gaur, berriz, indartsu».

«Oso berrestrukturaketa sakon batetan sartuak garenez, urduri ipini eta prozesu guzti hau kakaztu nahirik ari dira».

A.— Sarritan aipatu duzun fase berri horrek Herri Batasuna instituzioetan esku hartzeko prestatzen ari dela esan nahi al du?

T.E.— Agian baita ere. Herri Batasuna ez da inoiz anti-instituzionalista izan, alderantziz. Herri Batasuna sortu zen instituzioetan erantzun politiko egoki bat emateko eta momentu honetan, instituzio batzuetan bakarrik parte hartzen dugu, hain zuzen ere udaletxeetan. Agian prozesu honekin beste instituzio batzuetan ere parte har genezake baina erakunde nazional batzu sortzeko baliagarri izan daitezkeen neurrian.

Gu ez gara inoiz oraingo instituzio erregionalista horiek finkatzera edo indartzera. Momentu batetan horietan parte hartzea egokia dela pentsatzen bada, eta posibilitate hori ez dugu baztertzen, instituzio nazional horiek sortzeko neurri egokitzat jotzen dugulako.

A.— Ondorioz pentsa daiteke zuen alderdiak instituzio horietan esku hartzeko bere kuadroak badi-tuela.

T.E.— Kuadroak baditugu eta askoz gehiago sortuko ditugu oraindik. Beste alderdiek alternatibarik ez dugula leporatzen digute eta badakite hori gezur borobila dela. Bestalde, alderdi horiek badakite udaletxeetan norbait sortzaile bada, hori Herri Batasuna dela, gure

hutsune guztiekin. Udaletan ekipo tekniko eta kuadro oso onak ditugu.

A.— PNV bitan zatitu zenetik nola ikusten bai PNV eta bai Eusko Alkartasuna?

T.E.— PNV PSOEn morroi hutsa bihurtu da. Funtzionario batzuk zuzentzen dute PNV eta funtzionari-interesak defendatzen dituzte, ez Herriarenak.

Eari dagokionez, PNVren espazio berdina du. Ez du beste alternatibarik. Bere desberdintasun bakarra, orain sei urte Arzalluzek erabiltzen zuen hizkuntza berdina erabiltzen dutela da. Hau da, Madrilen hizkuntza bat eta hemen 'alkartetxeak' inaguratzera Garai-koetxea beti autodeterminazioaren alde, etab. esaka agertzen da. Alde abtetik, Madrili keinu eginez eta bestetik mehatxu gisa boteaz estatutu honen kontra joango direla edo ez badira oso zabala estatutu honen interpretapenak erreforma eskatuko dutela erpikatuz.

Tranpa batetan jauziak dira: gaurko egoera juridiko-politiko onartzen dute; interes ekonomikoei loturik daude, eta honen muestra adierazgarriena Gas-teizko paktuaren firma dugu. Guk bada-kigu EAK firmatu zuela bankoen pre-sioengatik. EA hipotekaturik dago bankoen interesetara. Beraz, ez dute adorerik gure Herriaren burujabetasuna defendatzeko.

A.— Ez al du EAK HBren espazioan murgildu nahi izan?

T.E.— EA sortu zenean egin zuen analisia horixe izan zen. Gaurko bote-reekin ados egonik, beste hizkuntza 'abertzale' bat erabiiz gure inguruko hainbat jende berarekin eramango zuela uste zuten; hau garbi ikusi da Gipuzkoan eta Nafarroan. Hala ere, EA piskanaka-piskanaka beherantz doa.

Ez da batere kasualitate PNV eta EAKo kideen arteko harremanak. Bada-kigu, EAK eta PNVk eraginik izan dituz-tela elkarren arteko bilera batzu eta momentu honetan PNV eta EA elkar lo-tu behar dira. Batak bestearen beharra sentitzen du, ikusten bait dute negozia-keta baten ondoren Herri Batasuna as-ko indartu daitekela Euskal Herrian al-ternatiba bakarra geldituz. Horregatik esfortzu inportante bat egiten ari dira poliki-poliki biltzeko. Ez dira bizpahiru urteetan bilduko baina bai luze baino lehen.

A.— Eta Euskadiko Ezkerra eta PSOE?

T.E.— Euskadiko Ezkerrakoek aspal-didanik nazio proiektuari uko egin zio-ten, beraientzat abertzaletasuna guztiz erreakzionarioa da, Madrilgo plante-a-ketara gero eta hurbilago agertzen dira eta azken finean EE PSOEn appendize bat besterik ez da.

PSOEn esan behar diogu kontraesa-nez beterik dagoen partidua dela. Bate-tik, PSOEn barnean zenbait sektorek ikusi dute negoziazio batetara heltzea ezinbestekoa dela baina, bestetik, esta-tu mailan Euskal Herriarekiko amorrua eta gorrotoa sortu dute. Askotan esan dute 'con esos asesinos de ETA no se negocia' eta orain oso zaila egiten zaie beste mezu hori saltzea. Indar fak-tikoek beregan duten eraginaz gain, an-ti-euskalduntasunak sorturiko kontrae-san askoz daude.

A.— HASIren barnean gertatu di-ren espultsioek izango al dute eragi-nik Herri Batasunaren baitan?

T.E.— HBren funtzionamenduan ez du inolako eraginik izango. HBren fun-tzionamendua ez da inoiz HASIko tira-biretan debategai izan eta pertsonal mailan pena izan dugun arren, HASI barruko tirabirak dira eta HBk ez dau-ka horretan sartzerik.

A.— Negoziazioa helburutzat har-tzen ez denez, honen ondoren nola-ko egoera bizi ahal izango da? Nego-ziazioaren ondoren zer?

T.E.— Negoziazioa bitarteko bat bes-terik ez da. Guretzat helburua buruja-betasun eta subirotasunerako instituzio egoki batzu lortzea da. Negoziazioaren ondoren zer? Instrumento politiko ho-riek lortzeko bideak, marko juridiko-po-litiko berri batetarako bideak alegia, za-balik izango ditugu.

INAKI ZUBIONDO

Mitterrand beste zazpi urtetarako eta frantsesak eskuindarrago

Azken orduko efektu kolpeak alferrikakoak izan dira Chirac-entzako: gehiengo garbi batez gailendu da Mitterrand beste zazpi urtez lehendakari izateko. Mapa politikoa azpiko gain aldatu da, ordea, eta zentro-ekerra edo zentro-eskuina bildu nahian ikusiko diren maniobrek markatuko dituzte ondorengo urteak. Euskaldunontzako, berriz, kontuak kontu alde handiegirik ez.

Zazpi urte baino ez dira pasa eta aspaldikoak dirudi minitrari komunistak zituen «Union de Gauche» hura. Mitterrand sozialistak irabazi du, baina orain dela zazpi urte ez bezala PCFko komunistak postfrankismoko komunista espainiarren ahuldadera makurtu dira, Giscard handiusteko hura galdu zuen UDFko zentro-eskuindarrak buru karismatikorik gabe daude, sozialisten balio bakarra Mitterrand aitona edukitzean datzala dirudi, RPREk ez du lortzen Chiracengan frantsesen gehiengoak maitatzeko moduko lehendakariarik aurkitzerik, eta Front Nationaleko ultraeskuindarrek sekula baino indar handiagoa daukate.

Hamalaukoa osatuko al du Mitterrandek?

Front Nationalaren indarra gutiesten dute komunikabide guztiek, eta kontzientzia zabaleko kristauak lasaitu nahi dira Le Peni botoa eman diotenen motibazioak azalduz, etsipenaren botoak, marjinazioaren botoak... Adolf Hitlerrek duela hirurogei urte lortzen zituenak bestelakoak izan balira bezala. Le Penen atzetik nor dagoen aztertu beharko litzateke, aldiz, eta ea nork egin duen posible, eta zergatik, orain dela gutxi arte inor defendatzera ausartuko ez zen ideologia honek Estatu Frantseseko populazioaren %15a harrapatzea.

Le Penek boto asko bildu omen ditu obreroen artean, ia lumpenean dauden artean, eta abar, baina inork gutxi aipatu du zenbat boto eta laguntza jaso duen militarren aldetik, adibidez. Militarren kapitulu horretan sartzen baditugu Gendarmeria —Estatu Espainolean Guardia Civi-

la bezala Frantzian jendarmeak militarrik dira—, Armada eta zerbitzu sekretuak, hauek beren protagonismoa gehitzen ari dute. Sozialisten gobernuaren garaian demostratu zuten, Iranekiko arma gorabeheretan bezala —eta batik bat— New Zeland-en Green Peace-ko ekologisten untzia hondoratu zutenean.

Oraingoan Chiraci laguntza eskuratu nahi izan diotela dirudi. Libanon bahituta zeudenak askatu, Rainbow Warrior hondoratu zutenak etxeratu eta gainera Kanakiako ekintza militar odoltsua burutzea, azken orduko indar erakuste bat izan dira hautagai gaullistarentzako. Epe laburrerako efektu kolpeak dira eta aurrera begira sekulako arazoen iturburuak. Zeren eta Kanakian gertatu denak, hango abertzaleak atzera ezinezko puntu batean ipintzen ditu. Kasualitatea: Iparre-

tarrak erakundearen buruak harrapatu eta tirokatzen bezala errefuxiatuak etxeetatik indarka ateratzen trebeak azaldu diren GIGN eta beren kapitain Le Gorjus izan dira Ouvea-ko sarraskia egin dutenak. FLNKSko militanteek ikasia dukete tontoak izan direla jendarmeak preso hartzean.

Zentroaren mitoa Parisen

Hauteskunde kanpainan alderantzizkoak esan zituen arren, politik azterlari gehienek uste dute Mitterrandek hauteskunde lejislatiboak konbokatuko dituela. Ez da erreza, ordea, hortik sozialistek gehiengo lortzea. Komunistekin joateko aukera baztertuta, topikoz «zentroa» deitzen den eskuin moderatu liberal horren inguruan jokatzeko dela dirudi afera.

Inestabilitatez betea ageri zaigu, dena dela, Estatu Frantseseko politikagintza-aren etorkizuna datozen zazpi urteotarako. Mitterrandek behar bada ezingo du bere agintealdia osatu, eta sozialisten indarra «tonton» zaharrak bildutako botoekin neurtzea zozokeria da, hurrengo hauteskundeetan erakutsiko den bezala. UDFk ez du ez aski nortasun eta ezta nahiko indarreko lider bat ere bere ingu-

Trantsiziozko «kohabitazioaren» ondotik, aro berri eta nahasiago bat hasten da Hexagonoan.

ruan gehiengoan biltzeko, eta RPRk esku bat UDFri eta bestea FNko fazistei botatzea beste biderik ez du. Ezkerra, ezker klasikoa, suntsituta dago.

Soro oparoa da hau fazistentzako, eta lehenbiziko aitzakien ondoren, Le Penen gizonak batean eta bestean beren benetako aurpegia agertzen hasten direnean, hasi beharko dute komunikabideak gauzei bere izena ematen, eta fazismoari fazismo izena. Azken urteotan zenbait lekutatik salatzen zen fenomeno —gizartearen eskuindartzea eta «ezkerra» deitu den mundu horren ideologia eta erreferentzien galtzea— orain isladatu da mapa politikoan.

Euskal abertzaleak beha

Euskal abertzaleentzako aldaketa handirik izango al da? Le Penen botoen ugaltzeak frantses-eskuindarkeria indartzea eta lotsagatzea esaten duen neurrian, abertzaleei gauzak ez zaizkie lehen baino gozoago jartzen, populazioaren gehiengoaren berenganatzeko orduan, alegia. Zeren eta errepresioari dagokionez, azken urteotan inork gutxi pentsatuko zukeen mailaraino igoa da.

Hegoaldeko errefuxiatuen egoera zertxobait hobetu ahal izango litzateke berritua gobernu sozialista edo antzekoren bat egotekotan: urjentzia absolutuzko estradizioak salatuak bait dituzte beraiek ere. Gendarmeriak eta Poliziak, hala ere, militarrek bezala, autonomia maila handi bat hartu dute, eta hori ez da ahaztu behar, GAL fenomenoaren irakurketa erraztegia ez egitekotan.

Autonomia nahiz departamentuari dagokionez? Ezer berririk planteiatuko denik ez dirudi, nolaz eta abertzaleek hurrengo hauteskundeetan indar handiago bat erakutsi edo populazioaren barnean duten posizioan aldaketa koalitatibo bat eragiten ez duten. Ikusteko dago, abertzaleok ere horrek hunkituko gaituelako, nolatan desarroitlatzen diren Kanakiako gertakizunak. Eten historiko bat probokatu dute han jendarmek, sarraski bat egitea baino —preso hartu zituzten poliziak berdin hil zitzaizketen— bahituri hartu eta negoziatzea nahiago izan zuten militante kanakiak masakratuz.

Populazio zuria ultraeskuindarren besoetan, kanakiarrei erabateko morroitzak beste irtenbiderik uzten ez zaiola, geopolitika aldetik hainbeste garrantzia hartu duen Pazifikokoan —eta Hirugarren Munduko herrien artean— Estatu Frantsesak bere ohorea eta agian lasaitasuna ere galdu dezake. Kortsikakoa ez zaio erraz samurtuko. Euskaldunokiko jokabidea sozialistek ongi zehaztu dute azken zazpi urteotan. Okerrenak egin dituztelakoan, mejo-raren itxaropena gureganatu beharko.

I.Z.

Nondik dator inflazioa Euskal Herrira?

HIRU zatitan banatuta dagoen gure herri honetara, Baskongadak, Nafarroa, eta Iparraldera, inflazioa barne-tik eta kanpotik dator. Inflazioa etengabeko prezioen goratzea besterik ez da. Prezioak egonkor izan daitezten, inflazioa zerk sortu duen aztertu behar da lehendabizi. Prezioak altza erazten dituen kontrolatzen bada, inflazioa bera kontrolatuta izanen baita.

Gaurko inflazioak bost kausa ezberdin ditu guttienez:

1) Batetik, bankuetatik gero eta maileru gehiagoren eskaria, zeina, betez gero, bankuen gordailuei gehitzen bait zaie, beraz diru eskaintza gehituz. Orduan, honela sortutako diru-gordailua gastatzen denean, erresultatzen den eskariak prezioak goratzen ditu. Beraz, gure Iparraldeak eta Hegoaldeak kontrolatzen ez duten moneta-masa hazkundetik dator kigu inflazioa. Ondorio gisa, Euskal Herri osorako banku zentral bat beharrezko zaigu, Espainia horrek eta Frantzia hark daukaten modukoa, moneta-masa eta dibisen inportazioa kontrolatzeko. (dena den, badakigu jakin moneta-politiko bat ez dela berez nahikoa inflazioari aurre egiteko.)

2) Inflazioaren kontrako proposa ez den aurrekontua. Inflazioa dagoenean, Gobernuaren operazioek, gastuak izanik, sortzen duten erosteko ahalmena gutxitu behar da zergen bidez. Nahiz eta honelako aurrekontua inflazio basatiaren sortzailea ez izan, aurrekontu gogor bat erabili behar da eskaria osoa gutxitzeko. Zergak izendatzeko, kompetentziadun euskal hazienda bat beharrezko da gure herri osorako.

3) Entrepresa handietan prezioek alokairuen egokitzeak goratzen dituzte, eta prezioak orduan altxatzen dira alokairuak estaltzeko. Hau, gehienetan, gehigarri edo margin batekin egiten da. Hurrengoan, beraz, bai prezioek eta bai bizitzeko gastu handiagoek alokairu-egokitzea maila garaigora eramanez dute. Hegoaldeak eta Iparraldeak gure ekonomia plangintzatzeko eta behar diren prezio-kontrolak jartzeko kompetentziarik ez daukaten bitartean, deus guti egin liteke prezio-alokairu espiral honi amaio emateko.

4) Energi eta janari-prezioak eskaintza murrizteak goratzen dituzte, zeintzu industri horien ezaugarri baitira. (hala ere, janari prezioen gehitze alde bat eskariaren inflazio-bultzada orokorretik dator.) Energi-prezioen gehitze parte bat, bai eta janari-banapenaren margina ere, alokairuen altxatzeetik dator: alegia, boteretsuen abileziatik gastu horiek parekatzeko eta beren marginak gehitzeko ere. Baskongadetan janari arazoa eskasa den bitartean, Nafarroan eta Iparraldean nahiko orekatuta dago; energi-arazoa, aitzitik, defizit handian aurkitzen delarik hiruretan. Beraz, energi-kontsumoa kontrolatu behar da eta beste energi iturriak bilatu. Baskongadetakoa janari oreka parte bat lortu daiteke beste bi komunitateetarik.

5) Prezioak gora doazelako beldur dagoenean, bai eta diruak gero eta erosteko ahalmena gutxiago izango duela-koan ere, jendeak pentsatzen du erostea edo instalazio eta inbentarioetan inbertitzea hobe dela aurrezte baina, alegia, gastu gehiago: beraz eskari handiago prezioak altxatzeko.

Ba ote dago honi, guzti honi erantzuteko konponbiderik? Ez dago erremedio bakarra. Inflazioaren kausak askotako izanez, konponbideak anizkoak dira. Ez dago aukera bakarra, hurrengo artikulutxoetan ikusiko diren neurri guztiak erabili behar dira eta.

JOSEBA TOBAR-ARBULU

euskal antzerkigintzari errepassoa

Susa

literatur aldizkaria 22

kalean da gure taula
bizkor!
durango-rako agortu bide

ANTZERTI HILDA
BIBA ANTZERKIA!

Palestindarren altxamenduaren
boskarren hilabetea

«Intifada»ren belaunaldia

Abenduaz hasi zen altxamendua. Ordudanik, ia berrehun hildako. 4.500 kartzeleratuak —orotara, lehenagokoez bat, bederatzi mila preso politiko daude. Herria zutik, armada ere bai. Orain aste betetsu, Israeleko tropak Libanon barrena aitzinatu zirela notizia heldu zen. «Terrorismoaren kontrako defentsa aktiboa», noski. «Bertako populazioari, terroristekin ez dezan kolabora, abisu emateko», esan du Rabin, defentsa ministrariak. Halabaina, lurralde okupatueta daukate benetako koska.

Palestindarren organizazioaren nondik norakoa eskapatzen zaielarik, errepresioa baizik ez zaie israeldarrei gelditzen.

Intifada, erreboltaren belaunaldia da. Erreferentzi berri bat, palestindarren historian. Gurasoentzat 1967garrena izandu zen: arabiar-israelar gerratea, Gaza, Zisjordanian, Jerusalem-ekialdea eta Sinai-ko okupazioa. Aiton-amonentzat 1948garrena: nekba, «hondamendia»ren urtea, espultsioak, ihes egin beharra...

Altxamendu honetan zein paper jokatzuten duen, horrexek ematen dio gaur egun prestigio eta notorietatea lurralde okupatuetaiko gazte bati. Pasa den urteko azaroko Ammango arabiar tontorra zela eta ulertu omen zuten askok, beren aha-lerin hutsarekin kontatu ahalko zutela. Izan ere Jordaniako telebista aise ikusten bait da Zisjordanian, eta bertan ikusi ahal

izan zenez, eta bertako baten eritziz, «arabiar gobernari horiek, elkarri moko-ka aritzeko bai, baina palestindarroz gogoratzeko ez dira gauza inondik ere».

Palestindarrak, izerdia eta odola, harro dira horratik, beren arrakastez. Bost hila-beteren buruan, Gaza eta Zisjordanian be-reizten zituzten eta israeldarrek betiko ezabatutzat jotzen zituzten mugak atzera berripini dituzte. Shultz bertararazi dute; Washingto eta Moskuko eta arabiar hiriburuetaiko bilkura guztietako gai-orde-nean egon ohi dira...

OLPri buruz, batetik beren ordezkari bakartzat ezagutzen dute, bestetik berriz zenbait buruzagiren ustelkeria («OLP bost izarreko»z mintzo dira ironiaz) salatzen dute. Batipat erakundearen ekintzen efektibotasuna jartzen dute zalantzan.

Baina arabiar erregimenak kritikatzin dituzte gogorkienik. Erregimen horiek —diote—, palestindarren borroka egunen batean beren etxeetara heda dadin beldu-rrak egonki eta, borroka hori oztopatzen eta galeratzen saiatzen dira, non ez bait dira manejatzen ahalegintzen.

Arnas luzeko borroka

Erakundetze kapazitate harrigarria era-kusten ari dira zisjordanian-gazatarrak. Hebron-dik gertu dagoen Idna, hamabost mila laguneko herria, esate baterako, «lurralde liberatu»tzat jotzen dute. Karrete-raren mutur batean daukate israeldarrek beren azkeneko postu militarra. Aldian behinka heldu dira herrira, sarraskia egin eta joan egiten dira.

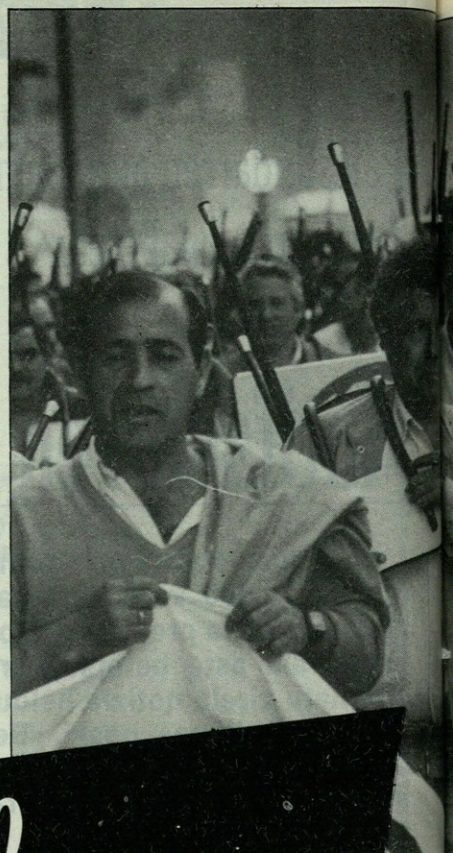
Praktikan, herritarren komite klandes-tino batek dauka botere guztia. Autode-fentsa batzorde bat dago, ordu oroz guar-diak antolatzen dituen. Beste batzorde bat jakiez arduratzen da, blokeo luze bati begira elikagaiak stockatzen ditu, eta barazki aldaketa berriak eragiten ditu, auzo-lanean bururatzekoak. Batzorde me-dikoa, formazio batzordea...

Geroari so daude palestindarrak, bai bait dakite arnasari eutsiz gero nagusi di-ratekeela. Israeldarrek ere esana dute ho-ri. Horregatik, mugimendua estrangula-tzen saiatzen dira. Kontrolatan, nekaza-riek eta merkatariek karreiatzen dituzten jakiak bide bazterrera botatzen dituzte. Dendariek, altxamendu-deiei jarraiki, be-ren dendak eguerdiz ixten zituztenez, arratsalde ere ireki ditzaten debekatu dute. Militarren aginduz itxirik dira esko-lak ere. Bazkalondoko kale mortu eta de-sertuak.

Intifadaren buruzagi gazteak ez dira so-bera erradikalak. Konziente ei dira, na-hiz munduko eritzi publikoa beren alde izan, Israel errealtate kontsolidatu bat dela, bertzerik gabe ukatu ezin dena. Orobat dakite, ezen bueltagabeko urrats bat ematen ari bait dira.

PABLO SASTRE

UGTk, FPEn mantentzea sinatu du, Asanbladaren erabakia traizionatuz

«Euskalduna»: jipoitutako langileen erantzuna

«Euskalduna» ez da lelo errepikatua bihurtu nahi den hori. Ez da gaurkotasunik galdu dezakeen ezer. Krisialdi garai honetan, garai insolidario eta nahasian, «Euskalduna» koek egunez egun markatzen dute langile borrokaren bidea: gauzak nola egin behar diren, zer den benetako asanblearismoa, noraino heltzen den langileria traizionatu duten sindikatu haundien maltzurkeria. «Euskalduna»k, langile mugimenduaren historian leku propioa irabazi du. Eta historia hori, egunero egiten du, Deustuko zubian.

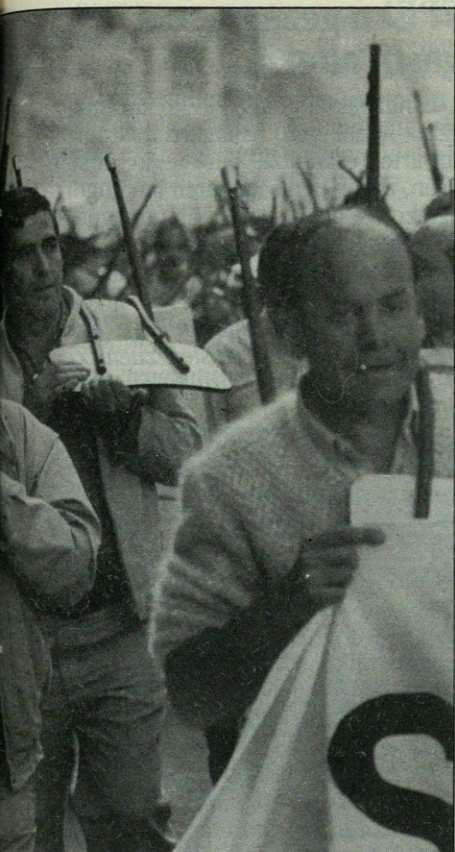
Momentuon, impasse garai batetan dago «Euskalduna»koen etorkizuna. Hile honen amaieran, 24ean, Administrazioak erabaki behar du zer egin: kalera bota, behin betiko, 2.500 langileak, edo

18 eta beste 18 hilabetetarako FPEn umilagarrietan sartu. CCOO eta UGTk bigarren irtenbide hau apoiatzen dute. Asanbladak, aldiz, aho batez, «Euskalduna» berzabaltzea eskatzen du.

«UGT eta CCOOk gaia berrartu nahi dute, eta langile kopuru bat beste edonon berkolokatu, «Naval» edo «Astano»n. Baina hauek ere egoera berean egon daitezke denbora laburrean. 2.800 langile daude plantilan. Baina hauetarik 1.600 enplegu erregulazioan daude. Horiei beste 700 langile gehitzen badizkiegu, eta gainera, heuren daukaten untzi eskaerak, eta estatuan egiten ari diren untziak ikusirik, «Naval»ek laster galduko du dirua. Untzi handiak eraikitzeke eginda dago, eta ez merkatuak eskatzen dituenak».

«Utopikoak sindikatuak dira, eta gu errealistak»

«Hemengo mugidetan UGT eta CCOO ez dira existitzen, heuren bestelako ardurak dituztelako buruan. Jendea kontzientziaturik dago, aurrera jo behar dela. Administrazioak eta bi sindikatu

**«Ke potearekin bezelaxe,
«Euskalduna»ko langileek
jasaten duten erasoari
erantzun behar izan diote»**

horiek ez dute Astillerora bueltatzeko posibilitatea ikusten. Eta horixe da langileek eskatzen duguna, 10 botaketetan behin eta berriz konfirmatua, eta aho batez. Den denek. Eta arrazoia sinplea da, langileak langile dira baina ez tentelak. Badakite nola funtzionatzen duen astillero honek».

Sindikatuaren kontrako kritikak gogorak eta arrazonatuak dira. «Sindikatu serio hauek guri beti utopikoak ginela esan digute. Une honetan heurak dira utopian jausten ari direnak, eta gu gara errealistak. Langile kopuru handiena kolokatu nahi dute, non den kontutan hartu gabe. Ez dute kontutan hartzen langileen adina, egoera fisikoa, gremioak, profesioak...Hori ilogikoa izateazgain, «Naval»a urtebeteko epean itxi beharra ekarriko luke. Eta guk ez «Naval»a itxi nahi».

**“ Hemengo mugide-
tan UGT eta CCOO ez di-
ra esistitzen. Heurek bes-
telako ardurak dituzte
buruan ”**

Asanbladak egunero egiten dira, eta egunero hitz egin eta erabakitzen dute dena langile guztiak batera.

«Euskalduna»ko langileek entresa berriz zabaltzea posible ikusten dute, gonbentziturik daude. Alde batetik, egiten duen unti motaren demanda han-

dia dagoelako. Beste aldetik, plantila murriztua izan denez, 900 langilerekin primeran egin lezakeelako lana. Hauxe litzateke zabaltzeko mementu egokia.

Kronologia

1984ko azaroaren 16a: UGT, AESA, INI eta Administrazioak sinatu zituzten akordioen arauera, urtebetea osatu baino lehen, epe ertain eta luzerako ekintza plangintza eratuko zen, untzigintzarako estrategia zehaztuz eta berko-katuz. «Euskalduna» itxi aurretik sinatu zen. Bi urtetako epean, zera egingo zen: flota plangintza bat, merkatal-flota berrizteko. Akordio hauek 36 hilabetetarako indarra zuten.

1988ko urtarrilaren 1a: Berkolokatu ez ziren «Euskalduna»ko langileak, suspentsioa amaiturik, jatorrizko entresatarako bueltatzeko eskubidea zuten. Horren orde-z, entresak 18 hilabetetako erregulazio espediente eskatu zuten, eta Lanbide Zuzendaritza Orokorrak, hilabeterako eman zion, urtarrilaren 31 arte.

1988ko urtarrilaren 31a: Beste hilabetez luzatu zen espediente-a, otsaila osoan zehar.

1988 otsaila: Entresaren negoziatzen hasi zen Jarraipen Batzordean dauden sindikatuekin, UGT eta ELA. UGTk akordioak sinatu zituelako, eta ELAk 1984ko azaroaren akordioan aurretiko Oinarrien Plangintza sinatu zuelako. CCOO ere sartu zen. Ahozko akordio baten arauera, AESA, Administrazioak eta hiru sindikatuak negoziaketetan zeuden bitartean, entresak ez zuten neuririk hartuko. Impasse garaia zabaldu zen.

1988ko martxoaren 17a: Akordiorik lortu ez zenez, entresak kontratu ezeztapena eskatu zuten. Legediaren arauera, entresaren eta Komitearen arteko kontsulta epea zabaldu zen, apirilaren 17 arte. Entresak ez zuten bere parte bete (informazioa pasatzea Komiteari) eta itxurazko tramitea bihurtu zen.

1988ko apirilaren 17a: Negozia-kiak zeudenez, entresak ez zuten espediente Ministeritzara pasatu.

1988ko apirilaren 24a: Negozia-kiak apurtu ziren. Sindikatuak mahaitik altxatu ziren. Momentu honetan entresak ministeritzan kontratuak ezeztatze espediente-a aurkeztu zuten. Ministeritzak orain erabakitze 30 egun dauka, hau da, maiatzaren 24ean. Bi posibilitate daude: kontratuak ezeztatzea, edo FPEn berriro sartzea, 18 eta beste 18 hilabetetarako, UGTk apuntatu izan duenez.

“ FPEn gastatu izan den bilioi erdi horrekin, 250.000 lanpostu berri sortu ahal izan zen ”

Errekonbertsiorako erizpide falta

«Euskalduna»n egin den errekonbertsioa ez da beste inon egin, «Astano»n salbu. Beste astilleroetan jubilazioak aurreratu dira. «Baina zergatik uste du gobernuak 55 urte gorakoak soberan daudela? Agian profesionale hoberenak botatzen ari da, eta txarrenekin gertatzen. Errekonbertsio bat ez da egiten lurraldeka, adinka edo begien kolorea kontutan harturik. Errekonbertsioa egin behar badute, egin dezatela, baina erizpide teknikoak hartuta kontutan. Eta batez ere presente eduki behar dute, makina bat zahartzen denean, txartarrara botatzen dela, baina pertsona bat ez.»

Mota honetako entresaren batetan errekonbertsioak etengabeak izan behar harko lirake, heuren diotenez, lan mota honek tara fisiko handiak sortzen dituelako. Hemengo plantilaren herenak tara handiak ditu: sorbaldako minak, beso eta hanken mugimenduan disfuntzioak, eta gortasuna, denak erdi gorrak dira.

FPEko gezurra, eta gastu alferra

Langileek diotenez FPEko karamelua ez da honez gero baliagarria. Orain hiru urte, eskaintza hura egin zitzaizenean, askok pentsatu zuten lan gogorra uzteko eta bulego lasai batetan egoteko aukera heldu zitzaizela, eta beraz gustoz hartu. Denetarako ikastaroak hartu zituzten, alemanera, frantsera, ingelera eta informatika. «Jendeak bere burua IBM baten aurrean ikusten zuen. Zera pentsatzen zuten, hiru urte daukat aurretik eta tontoa ez naiz. Ikasiko dut. Baina errealitatea diferentea da. Dirua bai gastatu dute, 500.000 milioi pezeta, baina besterik ez».

FPEn gastatu izan den bilioi erdi horrekin, 250.000 lanpostu berri sortu ahal izan zen. Estatu osoan, untzigintza, siderurgia, altzairu berezi eta elektrodomestikoetatik, 1983an FPEn zeuden 27.515 langileak berkolokatzeko agindu zuten ministeritzak. Bost urte beranduago, bakarrik %10 berkolokatu zuten, hau da, 2.881 langile.

«UGTk proposatzen duen 18 hilabetetako luzapena onartuko bagenu, orduan bai ariko ginen eskatzen-jendeak injustoki deitzen duen «luxozko langabetuak» izatea. Baina guk ez dugu langabetuak izan nahi. FPEko buruak pertsonalki esan digu ez 18 hilabetetan ezta 18 urtetan, ez gaituela berkolokatu, orduan zertarako nahi dugu beste 18 edo 48 hilabetetan FPEn egon, zertarako?».

«Guk martxan ikasi dugu. Orain besteek gugandik ikasteko aukera dute. Baina askok ez dute ikasi nahi»

Borroka prozesu luze eta erretzaile hau bezalako batetan, gutxitan ikusi izan da «Euskalduna»ko langileen artean ikusten den batasuna eta indarra. Komiteko bi langilek esaten digute «trukorik» ez dagoela, ezta kanpotik etorritako «elementu subertsiborik» ere.

«Egin behar dena zera da, langileei inolako informaziorik ez ezkutatzea. Eta Entrepresako Komiteko batzuk ez dute ezertxo ere isiltzen. Jendea egia esaten diote, krudela bada ere. Jendea justoa denagatik borrokatzeko hezi be-

Taxatiboak dira sistema asanblearioaren defentsan. «Jendeak, edozein sindikatu karneta daukala poltsikoan, badaki bereizten nork jokatzeko duen zintzoki, ondo edo txarto egiten badu ere, eta nork traizionatzen duen. Eta konprobatzea erraza da, langileak arinago enteratzen direnean egunkariaren bidez, sindikatu ordezkariaren bidez baino. Hori da hemen ikusi dena, ez dela gauza bera ordezkari eta erreprezentagarritasuna. Azken hau nork daukan argi ikusi da. Horiatariko batek mikrofona hartzen duenean txistuka

«Euskalduna»ko langileak entresa berriz zabaltzea posible ikusten dute, gobentziturik daude.

har da. Hau da CCOOk egin duenaren kontrarioa. Hemen lortu den batasuna horregatik izan da».

Asanbladak egunero egiten dira, eta egunero hitz egin eta erabakitzen dute dena langile guztiek batera. Inork ez du asanblada zuzentzen, ez da «dirigismo-rik» sortzen. «Dena logika da. Logika dosi handiak aplikatu, eta zintzotasuna, besterik ez. Gauzak txarto doazenean, lau sindikatu buruk egosten dute dena, ministrarekin bileratan. Ezjakiteak deskonfidantza sortzen du, deskonfidantza ezbatasuna, eta ezbatasunak egoismoa, eta azkenean «norbera salba dadila».

hasten da jendea. Ez da fidagarria, esaten duena ona edo txarra den aparte».

Ekitearen ekitez ikasi

Askok uste dute «Euskalduna»n langile borroka aurrera ateratzeko baldintza hobeak izan zirela. Baina langileek argi diote indar korrelazioa beste edonongoa bezainbestekoa zela. «Batzuk diote, 'hori nire entresan ezinezkoa litzateke'. Baina hemengo indar korrelazioa berbera da. UGT eta CCOO sindikatu handienak dira entresa guztietan. Batzuk amore ematen dute, eta guk ez. Horregatik dakigu erreferentzia garena. Entresa batetan, LABeko delegatu bakarrarentzat, gu erreferentzia gara. Zintzoa bada, eta logika dosi handiaz, langileak ohartzea lortzen da. Langileak ez dira leloak, langile badira ere».

«Euskalduna»koek argi ikusten dute indar korrelazioari buelta eman dakiokeela, tortilari buelta, heuren hitzetan. Ez dute esaten «irabaziko dugu», «irabazten ari gara» baizik. «Urtarrilaren leian bi aukera geneukan, kalera joan edo 18 hilabetetako FPEa, baldintza miserabletan: 1984ko Oinarrien Plan-gintzaren %70, 60 eta 50a, funtzio eta

leku mobilitatea, eta beste. Gaur egun, ez da mobilitate horretaz hitz egiten, soldatak aurrekoak bezalakoak izango omen, eta gainera posible da 700 lanpostu lortzea «Naval»ean.

«Beraz, urtarrilaren 1etik gaur arte, aldaketa handia gertatu da. Eta aldaketa Deustuko zubiari zor diogu, ez Sara-cibar, ez UGT ezta CCOOri ere. Honaino heldu garenez, badakigu aurrerago hel gaitezkeela, eta listoia igo. Langile-riaren egoera hobetzeko, eta PSOEek bizitza osoan gogoratuko duen ostia emateko».

«Guk dena martxan ikasi behar izan dugu. Ez dugu «Euskalduna» bat eduki 10 kilometrotara heurenagandik ikasi ahal izateko. Orain besteek dute gudan-dik ikasteko aukera. Baina askok ez dute ikasi nahi».

Sindikatuak, zerbitzu sindikatu

«Inor ez da ikaratuko esaten baldin badugu sindikatuak zerbitzu sindikatu direla. Urtean behin errenta deklarape-na egiten dizute, eta arazoren bat badu-zu, abokatu lortzen dizute, «ofiziokoa» dena bestalde. Gero konbenioren bat si-natzen dute, baina beti txarrak, gerri-koa hesteko momentuan beti berberei tokatzen bait zaigu. Sindikalismo mota horrek herri hau hondatuko du. Daramaten politikarekin, laster bakarrik La-kuakoe egingo dute lan, edo kobratu behintzat, gu denok gazte jubilatuz. Baina hori ez omen zaie axola. Lau ur-tetan hemen 10.000 lanpostu desegin dira. Eta gainera enpresariak terroris-moaren aitzakia dute, ez inbertitzeko. Lotsagarria da hemen egiten ari dena. «Euskalduna»ko lanpostu bategatik bes-te hiru mantentzen du kanpoan, eta AHV ren kasuan kopurua handiagoa da. Laster inork lan ez egitea lortuko dute».

«Kanpaiek molestatzen bazaituzte, kanpaneroak mintzatu behar duela dio esaera batek. Eta momentu honetan go-bernua ari da mundu guztiarekin hitz egiten kanpaneroarekin izan ezik. Mo-lestatzen dituen orain Deustuko zu-bian gertatzen ari dena da, eta hori ez du UGTk moztuko. UGTk paper bat si-natu zuen esanez errekonbertsioa posi-tiboa izan zela, Ferrol eta Bilbon izan-dako desajuste batzu salbu. Dirudienez 4.000-5.000 langile «desajustea» dira be-rentzat. Orain akordio batzutura hel-tzen badira, nola fidatuko gara, 1984ean sinatutako akordioak ez badi-tuzte bete?».

LAURA MINTEGI

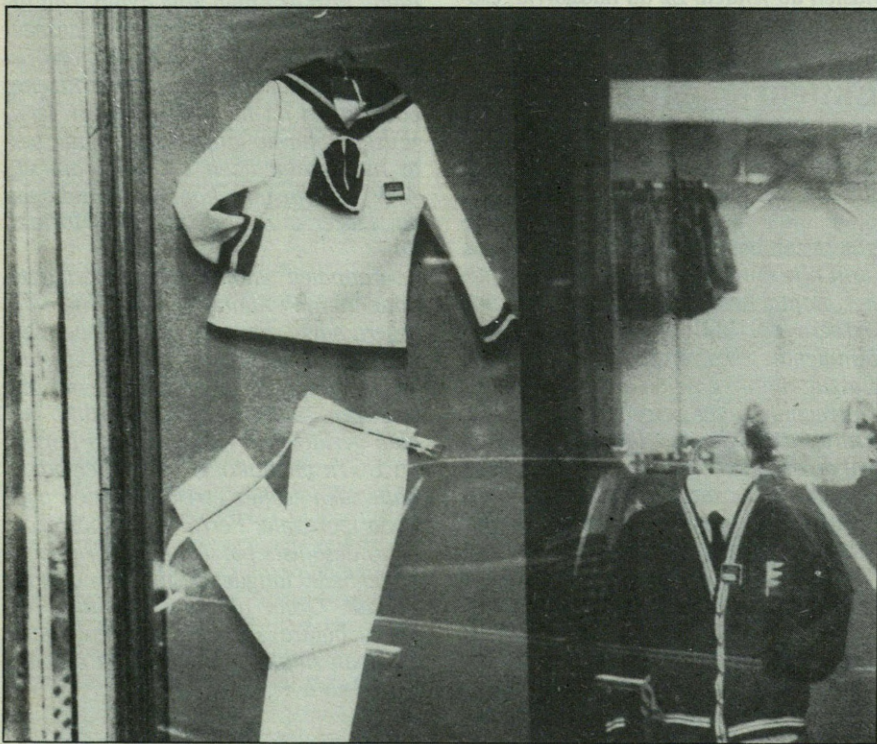
ARGAZKIAK:ALDAI

“ Errekonbertsioa ezin da egin lurraldeka, adinka edo begien kolo-rearen araura. Erizpide teknikoak hartu behar di-ra kontutan

Batzuk 'erakutsi' eta beste batzuk negozioa egin

Lehen jaunartzea, 'show-business' bikaina

Maiatza loreen sasoia da, 'Maria'-ren hila. Jaunartzeen sasoia ere izan ohi da Maiatza; milaka umek jantzirik ederrenak luzitu eta oparirik desiratuenak jasoko dituzteneko garaia. Garai izpirituala da agian Maiatza. Baina lehen jaunartzeak batez ere Maiatzean ospatzearen arrazoia ez da erlijiosoa edo liturgikoa, praktikoa baizik. Katekismoa ikasturtearekin bat egiten da, eta Maiatzean 'kurtsoa' bukatu da ia-ia, praktikoa delarik, beraz, umek 'ikasi dutenean' egitea jaunartzeak.

Trajeak, opariak, bazkariak... lehen jaunartzearen inguruan negozio bikaina sortu da.

Erlijiotasuna atzeraka doala dirudien arren gure gizartean, lehen jaunartzeak gero eta 'fasto' haundiagoaz egiteko tendentzia dagoela dirudi. Garai 'ludiko' batetan gaudela esatea topikoa bihurtu da dagoeneko, baina hori da egia, sekula baino gauza gehiago ospatu behar da eta sekula ez bezala ospatu behar dira. Ihauteriak demaseko montajeen bilakatu dira adibidez, zer esan Gabon garaia gainean. Beste exemplu bat: duela aste gutxi Bilbon ospatutako 'Apirileko Feria', izugarritzko jendetza bildu zuena Bilboko erakustazokan. Gertakari erlijiosoak ere tendentzia hauen barne geratzen dira, eta garai bateko solemnitatea, gaurko 'fasto' eta erakutsi nahiak ordezkatu duela dirudi.

Hala ere, kontrako eritzirik ere bada. José Antonio López Zugarramurdi Bilboko Apezpikutzako elizbarrutiko katekesi ekipoko partaidea da, gai hauen koordinazio lanetan aritzeaz gain, umekin zuzenean katekesian ere badabilena; bere ustez lehen jaunartzeen inguruan egiten diren gastuen kopurua beheraka doa, krisia dela eta jendeak beren posibilitateak gehiago kalkulatzeko ditu. Klean lortu daitekeen inpresioa bestelakoa da, Maiatzeko edozein igandetan jatetxeak jaunartze ospakizunez beteta aurkitu daitezke.

“Oinarrian, erlijiosoaren profanazioa dira gastu hauek, mistifikazioa, erlijiosoaren prostituzioa”

kontsumismoaren tranpa

José Antonio López-en ustetan «ezin gaitzek e erori, are gutxiago gaur egunean dugun egoera ekonomikoan, ez buru eta ez oinik ez duten gastuak egitearen tranpan, ez datozelako bat, bestalde, festa erlijiosoaren zentzuarekin. Oinarrian, erlijiosoaren profanazioa dira gastu hauek, mistifikazioa, erlijiosoaren prostituzioa». Zentzu honetan elizbarrutitik instrukzioak banatzen dira parroketara familiei puntu honetaz adbertentzia egin dakien, festaren zentzu erlijiosoa dela nagusia kontutan har dezaten. Parrokia batzutan, umeek kaleko soinekoz joatea beharrezkoa ere bada, eta beste batzutan, Galdakaon esaterako, jaunartzeak urtean zehar banatzen saiatzen ari dira azken aldi honetan.

«Eliza, printzipioz», komentatzen digu José Antonio López-ek, «ez dago umearen konprometzu honen ospakuntza solemnearen kontra. Umeak Je-

“ Eibarren, zenbait argazkilarik umeen helbideak lortzen dituzte eta argazkiak eta oroigarriak bere etxetan enkargatuz gero, opari bat egiten diote umeari ”

argazki eta oroigarriak bere etxean enkargatuz gero, opari bat eskaitzen diote umeari, expreski bertari zuzendutako karta batetan, bata argazki-kamara eta besteak baloia, besteak baloia ala panpina aukeran, umeak erabaki dezan zer nahi duen eta, jakina, gurasoek enkargua egin eta ondoren faktura bete dezaten.

Haur gehienek Lehen Jaunartzearekin amesten badute ere, gurasoen tripakomin bihurtzen ari da azken aldi honetan.

sus-en laguna izan nahi duela esaten duenenan benetan esaten du, nahiz eta ez izan luzapen edo sakontasun haundiko konprometzu, ez bait dago umearengan gaitasun psikologikoa oraindik; baina umeak baietz dio eta elizak hori ospatu nahi du, eliza mailan eta parrokial elkarte mailan, lehen jaunartze eta aitortzaren ospakuntza estriktoki erlijiosoak oso solemnea izan behar du».

Horretaz gain, familiaren mailan ospakuntza egin behar delakoan dago López Zugarramurdi, «betiere oreka eta ponderamenduz, soiltasunez eta kontsumismoaren tranpan erori gabe, salmenta teknikak oso gogorrek dira eta».

Arrazoiak du López Zugarramurdi salmenta teknikari dagokien arloan. Eibar bezalako erdi tamainuko hiri batetan, esaterako, zenbait argazkilarik profesional konpetentzia bizian daude jaunartzeen sasoiak heltzean. Gehienak jaunartzea egin behar duten umeen helbideak lortzen dituzte hala-nola eta

Muntaia ez da horretan gelditzen, zeremoniarako parrokia bakoitzean argazkilarik batek du eskusiba, gurasoek ere ezin dutelarik argazkirik egin. Arrazoi praktikoa ematen ditu parrokiak horretarako, guraso guztien flash-ak aguantatu beharrean erosoago dela horrela. Negozioa argazkilarientzat da, jakina, argazki kopiak eta zeremoniaren bideoa eskainiz puntualki pasako da gero guraso guztien etxeetatik. Kopiak 500-1.000 pezetan eta bideoa —VHS edo Betamax, bezeroaren aukeran— 6.500. Bestalde, bi dozena oroigarri eta bi argazki enmarkatu 15.000 pezetagatik lor ditzakegu, kontutan izanik oroigarria bakoitzeko papera soilik 50-75 pezeta direna, eta gaur egunean musikalak ere badaudena, zabaltzean soinu egiten dutenak apenas bost bider garaiagoa den salneurri xumearengatik.

Soinekoa beste kontu bat da, neska toak zuriz joan ohi dira, eta soineko zaharren bat lortzen ez bada, erosi behar.

Baina, tira, 15.000tik 70.000ra badago zer aukeratu. Mutikoari *marinerito* trajea 15-20 milatan irten dakioke, garestixeagoa *almirante* modeloa, nahiz eta normalago janztea, kaleko arropekin, ez dagoen txarto ikusia. Konplementuak ere kontutan hartu behar dira: santokristo edo kruzifijoia eta misala gutxiago erabiltzen dira gaur egunean, baina neskentzako eskularru zuriak (1.200), limosnera (1.500) eta ilerako adornoak (2.200) ia derrigorrezkoak dira. Bazkaria dago gero, ezkontzetan ez bezala «hurbilenak» dira jaunartzeetara doazenak, baina 20 bat lagun bildu daitezke: etxean denak sartzeko oker. Jate txera bada (laguneko batz-beste 4.000), edo sozietatera (merkeago: 2.000-3.000). Tarta eder batekin dotoretu nahi badugu jaia, hiru pisuko bat —jaunartze-panpin eta guzti goian— 7.000tan erosi daiteke.

Borobilduz, borobilduz...

Batzu gero kopuru hauek, eta parrokiak eliza dotoretzeko eskatzen duen borondatezko aportazioa gehituz (demagun, borobilduz, 5.000), guztira 120.000 pezetaraino joan daiteke jaunartzearen gastatutako dirutza. Horregatik, azken aldi honetan, dirutza guzti horren gastuaren eragina baretzeko, umeari egiten senideek egiten dituzten opariak diru soilagatik ordezkatzeko dira kasu askotan, ezkontzetan bezala gastuak amortiguatzeko balio dezan laguntza gisa.

Guzti honen aurrean jaiaren zentzu erlijiosoa non gelditzen den zaila da jakitea. Umeak bi edo hiru urte luzez katekismoan egon da, jaunartzea prestatzen, eta lehen jaunartze hau «umeak Jesus-en lagun eta kristau izan nahi duenaren adierazpen publikoa da eliz-elkartearen aurrean», dio José Antonio López-ek, eta nahiz eta aitortzen duen adin honetako ume bat (8-10 urte tartean egin ohi da lehen jaunartzea) ez den nagusi bat bezain kontziente, «bere opzioak egin ditzakela» uste du. Umeek benetan nahi ala ez, ilusio haundiz hartzen dute gehienek ospakuntza, hori bistakoa da. Izan ere, bi urtetako prestakuntzaz gain (ordubete astero) azken bi hiletan 2 eta 3 ordu estra izan dituzte astean zeremonia prestatzeko. Hollywood-eko Oscarrekin bezala, dena dago kalkulatu: nondik sartu, nondik irten, «a las 11 los de erdera y a la 1 los de euskera», zein bikote egiten diren, nork irakurri, nork abestu, nortzuk egin ofrendak eta zein ofrenda egin; bikote batek kotsagraziorako ardo eta ogia, gero neskato guztien partez, loreak, eta mutikoen partez, zergatik ez?, baloi bat!

LUIS FERNANDEZ

Ordizian, Gasteizen, Getxon eta Gernikan
badira emakumezkoen ekipoak

Ez da rugby gogorrik gaurko emakumearentzat

Azken hilabete hauetan neska ekipoak sortzen ari dira Euskal Herriko rugby klubetan. Aulkietatik partidua ikustea aski ez eta jolasten hasiak dira, kirol gogorak sexu batetakoentzat bakarrik ez direla frogatuz. Talde hauek une honetan dituzten asmoak jendeak serioz hartzea eta emakumezkoen lehiaketak antolatzea dira.

Oraindik ofizialki erabaki gabe dagoen arren, emakumeen arteko partiduok berrogei minutu irauten dute.

Emakume rugbylariak martxan ari dira. Ezin uka. Getxora jo dugu hango taldea ezagutzera. Talde hau garagardo

batzuren aurrean izandako elkarriketa baten ondorioz sortu zen. Rugbyzale zen neska koadrila bat elkartu eta oho-

rezko dibisioan jokatzen duten lagun bati planteatu zioten entrenatzaile moduan aritzea.

Hasiera batean txantxetan hartu zuten proiektua klubean, baina nesken gogoa ikusi ondoren aurrera jarrai zezaten animatu egin zituzten. «Urtarri-lean hasi ginen. Hasieran hamar ginen. Bost hilabete beranduago, hamazortzi» dio Getxo taldeko rugbylari batek.

Ekipo femeninoak sortzen

Hego Euskal Herrian lau talde daude; Gasteizen, Ordizian, Gernikan eta Getxon hain zuzen. Irunen eta Mungian ere ekipo bana osatzeko asmoak dituzte eta hurrengo denboraldirako prest izango dituztela espero dute. Ordizia-koa da zaharrena, bi urte bait daramatza rugbyan egiten.

Estatu espainolean ere aurki daitezke emakumezko rugby ekipoak. Bi daude Madrilen, unibertsitaria bata, INEFekoa bestea. Unibertsitateren bat dagoen tokian ez da arraroa emakumezkoen ekipoak aurkitzea. Katalunian Federazioak berak antolatzen du txapelketa bat, nahiko talde bait dago horretarako. Hauxe da estatu mailan dagoen txapelketa bakarra. Badirudi federazioek ez diotela behar adina garrantzia ematen fenomeno honi.

«Normalean beste ekipoekin hitz eginen dugu partiduak antolatzeko —dio Jose Marik, Getxoko entrenatzaileak—. Batzutan, Madrileran joan ginenean esatebaterako, mutilek egin behar dituzten bidaia aprobetxatzen ditugu eta haiek

(35. orrialdean darrai)

BOKARTA

MAN ta MORAU

DUELA HILABETE BAT ATERA ZEN BO KARTA ERITETXETIK

EZ ZAIT OKERRA SUERTATU ATSE DENALDI KO BAT! IXO!!

GUAU!!
GUAU!!

JOAN PIKUTARA

PIAF!!

KAI!!

UTZI!!
UTZI!!

GUAU!
GUAU!

DAMUTUA DAGOELA DIRUDI. HALA ERE SOFRITU DEZALA PISKA BAT!

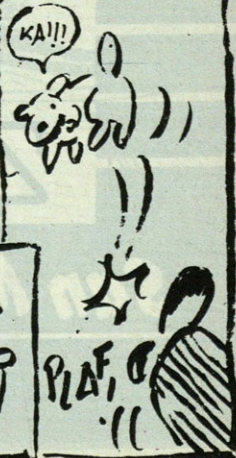
BOKARTA, BOKARTA, GOGO RREGIA HAZ TXAKURRA-REKIN! EHAIK AUKERABAT!

DEMONIUA!!!

PSSSS!!

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

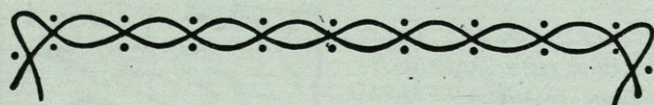
Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

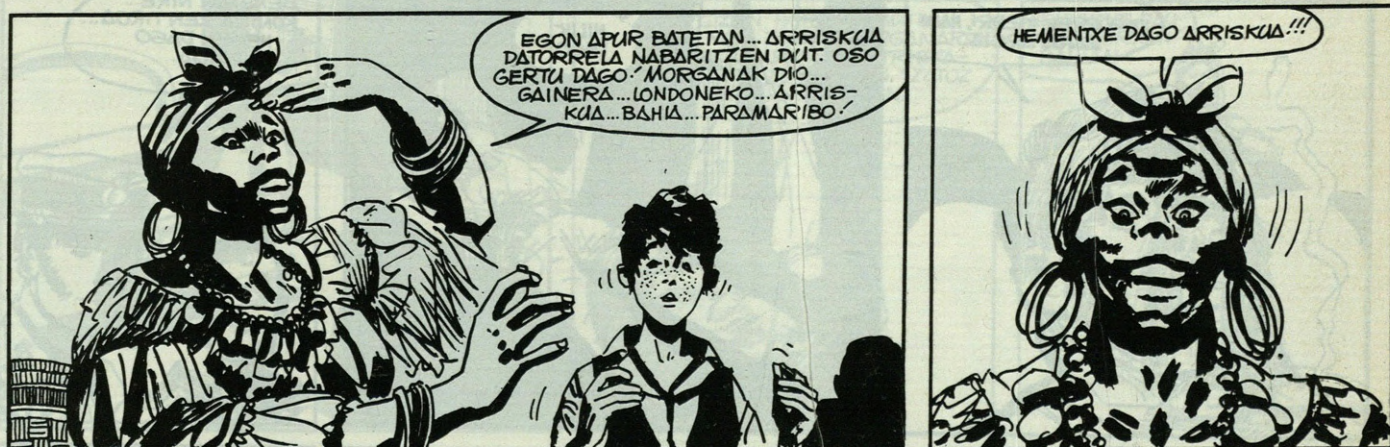
LA CASA DEL CAFE

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

DONOSTIA

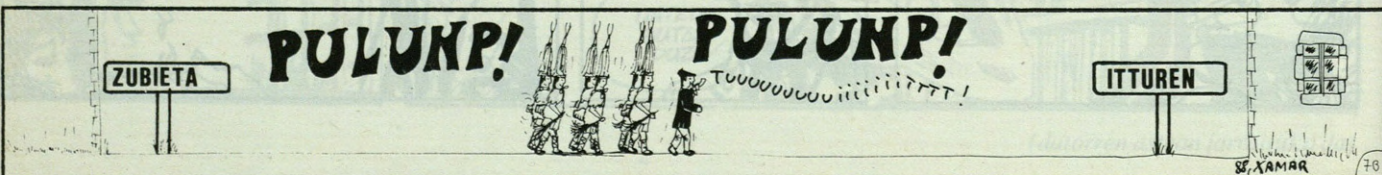
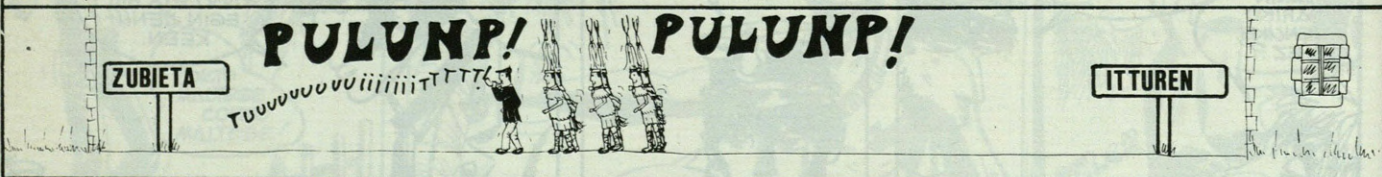

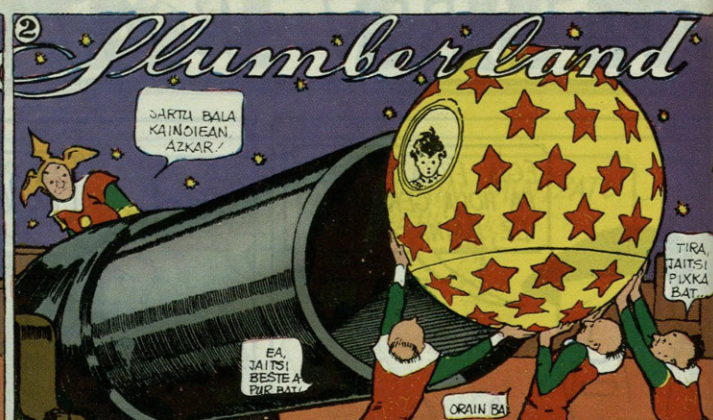
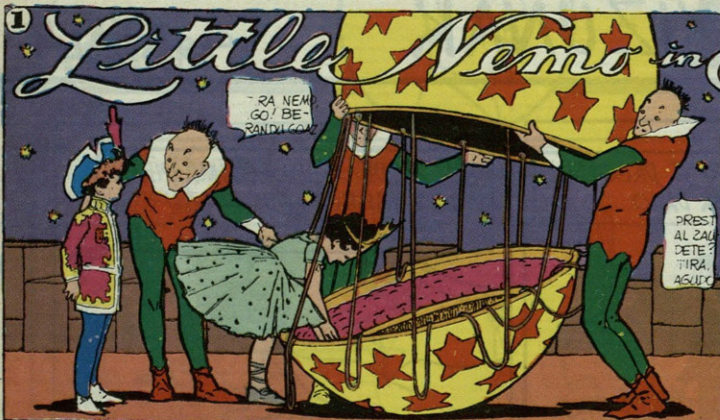

ETA HALAXE HERRI BATETIK BERTZERA JOATEAREKIN, GUZIAK POZIK GELDITU ZIREN ETA HANDIK AINTZINA ZANPANTZARRAK EZ ZIREN GEHIAGO GALDURIK IBILI...

Ez federazioak ez entrenatzaileek ezta jokalariek ere ez dakite zer gertatuko den hurrengo denboraldietan, ekipo gehiago sortzen ez bada zaila izango delarik txapelketa antolatzea.

(26. orrialdetik dator)

partidua jolastu behar duten lekuan jokatzen dugu».

Astean hiru egunez entrenatzen dute Getxoko neskek, nahiz eta oraindik ez duten sekula partidu bat irabazi. Gutxi ziren ekipoan sartu aurretik beste kirolen bat egiten zuten neskak. Gehienek ez zeukaten inolako ohiturarik. Entrenatzailearen ustez hauxe da une honetan taldeak gainditu behar duen oztoporik nagusienetakoa. «Jokalariek galdu egin behar dute baloiak ematen dien beldurra. Batzu oso onak izan daitezke eta baldintza fisiko egokietan daude, baina ez dira ausartzen pilotaren atzean joaten eta kontrarioak harrapatzen du».

Bere ustez ekipo guztietan ikusten da beldur hau. Neska gutxi izan du kirol

«Astean hiru egunez entrenatzen dute Getxoko neskek, nahiz eta oraindik ez duten sekula partidu bat irabazi»

hezkuntza, gizonezkoen gauza zela uste izan bait dute gurasoek. Aldatzen ari da ordean idea hau eta nahiz eskolatan, nahiz klubetan nahiz kaletan, gero eta gehiago ikusten dira futbol, saski-baloia edota atletismo egiten duten neskak.

Neska izateak ez du baldintzatzen

«Neskek ez dute arazorik izan behar eme izateagatik. Mutilen maila berean jolas dezakete —Jose Marik jarraitzen du—. Esan dudan bezala, orain dauzkaten arazoak kirola egiteko ohitura ezak sortutakoak dira. Rugbya kirol gogorra izan arren edonork praktika dezake, gutxienezko baldintzak betez gero, noski».

Herri batzutan, Errusian adibidez, emakumeek debekatua dute rugbyaren egitea, izan ditzaketen kolpe eta zauriek ekar diezazkien ondorio txarrak medio. Batez ere pertsona hazten da goen garaian izan behar da kontu. Helduta daudela hasten badira jokatzen ez dute arazorik izango. Horregatik ez dago haur ekiporik, futboleko edo beste kirolekin gertatzen den bezala.

Hala eta guztiz ere ezberdintasun txiki batzuk izaten dira. Partiduak, ordu-betekoak izan beharrean berrogei mi-

«Neskek ez dute arazorik izan behar neskak izateagatik; mutilen maila berean jolas

dezakete»

nututakoak dira, hoguei minututako bi denboralditan zatiturik. Entrenatzaileak azaltzen duenez hau ez da ofiziala eta jokatu behar duten ekipo biak ados jarri ondoren egiten dute. Jokalarien prestakuntza fisikoa nahiko ona ez delako murrizten dute partiduaren iraupena.

Rugby zelaiauren neurriei dagokien heinean, zelaiauren luzera berbera baldin bada ere, ehun metrotakoa, zabale- roa txikitu egiten da.

Rugbyzale batzuren iritziz nesken jokoak ikusgarriagoa eta garbiagoa da, baina gutxi ikusten dute begi onez, neskak aspertuko direlakoan bait dau- de.

Ekipo hauen etorkizuna

Ez federazioek, ez entrenatzaileek, ezta jokalariek ere ez dakite zer gertatuko den hurrengo denboraldietan. Ekipo gehiago sortzen ez bada zaila izango da txapelketa bat antolatzea, eta jakina, rugbyariak animatzeko interesgarria da helburu konkretu bat edukitzea: beste taldeekin konpetitzea.

Hilabete honetan amaitzen da rugby denboraldia eta Getxokoek txapelketa bat antolatu nahi dute agur moduan. Klubekoek berriz zelaia apaindu beharra dagoela diote. Akordio batera iritsiz gero lehenengo txapelketa femeninoa izango da Getxon antolatutakoa.

Bestalde, eta jokalariei dagokiela, neska gehiago erakarri nahi dituzte hauek rugbya, honela, batzuk uztera behartuta baldin badaude ere beste batzuk jarraipena eman diezaioten hasita- ko lanari. Mirenen esaterako, Getxoko rugbyaria, Plentziako «Kakarraldo»n jokatzen zuen duela bi urte. Ekipoko neska batzuk haurdun geratu ziren eta utzi egin zuten ekipoa, taldea bera ere desegin egin zelarik jende gehiagoren faltan.

Jose Mariren gogorako goiztxo da oraindik balantzeak egiten hasteko. Partidu gehiago jokatu eta hobeto egin ahal izango duela uste du. «Baina ez da kezkatu behar, mutil askok urte asko daramatzagu honetan eta oraingoz ikasten dihardugu».

ARANTZA GUTIERREZ

600.000 sinaduren Agiria Europako Parlamentuan aurkeztua izango da

Euskara Europaren onarpen ofizilaren bila

BATEGINIK kanpainen zehar egiten ari den sinadura bilketa dela eta, zenbait galdera egiten du Paulo Agirrebaltzategik honako artikuluan: 'zer-nolako harrera izango dute 600.000 sinadura horiek Europako Parlamentuan? Eta zein ondorio eduki dezake Agiria han aurkezteak? Ekintza sinboliko hutsa izango ote da? Ala edukiko al du eragin moral, politiko nahiz juridikorik?' Erantzunak ondorengo lerrootan aurki daitezke.

BATEGINIK Kanpainen «Euskara Hizkuntza Nazionala» agiriaren alde bilduko diren 600.000 sinadura aurrenik Europako Parlamentura joango dira. Euskal Herriko Udalen eta bestelako erakunde ofizialen onespenerekin.

Agiriko bigarren eskabidea Europako Elkarteko erakundeei dago, hain zuzen ere, zuzenduta: honela dio: «Europako Elkarteko erakundeei: a) euskara ofizialki onar dezatela ondorio guztietarako, eta b) bere estatu partaideak premia ditzatela estatu baten babesa ez daukaten hizkuntza minorizatuak, eta bereziki euskarak, onarpen osoa eta berdina eta, era berean, babesa izan dezaten historikoki kokatutako geografi esparruan».

Hala ere, guzti honetan zuzen aritzeko, aurretik ezagutu beharra dago, Europako Elkarteko Erakundeen jokabidea eta «araubidea» bertako hizkuntza gutxituei buruz.

Gaetano Arfé-ren Ebazpena eta HIZGABE

Ezaguna da Europako Parlamentuak ez duela legerik ematen. «Ebazpenak» (=resolutions) bakarrik ematen ditu; horiek ez dute ez Komisioarentzat ezta Europako Elkartean dauden estatu bakoitzarentzat inolako legeko loturarik. «Gomendioak» (=recommandations), eskabideak, inbitazioak, besterik ez dira. Estatu bakoitzeko gobernuak aske da ebazpen horien arabera jokatu ala ez. Indar morala besterik ez dute, beraz.

Gaetano Arfé italiar parlamentariak ipini zituen lehen aldiz Europako Parlamentuan hizkuntza eta kultura gutxituen arazoak. 1981ean onartu zuen Parlamentuak horien aldeko lehen ebazpena. Eta ondorioz «European Bureau for Lesser Used Languages» sortu zuten, Parlamentuaren eta Komisioaren politikaren tresna gisa. Horren hel-

buru orokorra honela zegoen definituta: «Elkarte Europarretako estatuetakoa Herri-hizkuntza gutxiak eta horiei dagozkien kulturak zaintzea eta sustatzea da Bulegoaren helburu orokorra».

Estatu espainola Europako Elkartean sartu zenean, Euskaldunek, Katalanek eta Galiziarrek «Bureau» delakoaren ordezkartza estatala sortu zuten: «Agencia Europea para las Lenguas Minorizadas en el Estado Español». Hiru batzorde ditu horrek oraingoz: euskalduna, katalana, eta galiziarra. Euskal Herriko batzordeari HIZGABE (Hizkuntza gutxituen aldeko bulego europarra) deritza.

Estatalista da bulegoaren erakuntza; horregatik Ipar Euskal Herrikoak Frantziako «Bureau»-an daude sarturik, eta Hegoaldekoak Estatu Espainoleko «Agencia»-n. Lehen asmoetako bat, HIZGABEren aldetik, erakuntza hori nolabait haustea da, hain zuzen ere.

Nazioarteko (estatuarteko) Bureau-aren ihardunbidea lau ardatz hauetatik dabil: 1. Erakundeko kide diren Herrietara beste Herrietako lagunen bisitak antolatzea; 2. Bureau-an sarturik dauden erakunde edo elkar-teen asmotan dituzten *halako lan eta ikerketa zehatzak* diruz laguntzea; 3. Europako Hizkuntza gutxituen *Buletina argitaratzea*, «Contact, Bulletin» izeneko; 4. Hizkuntza gutxituek dituzten hainbat arazori buruzko nazioarteko *topaketak eta batzarreak antolatzea*.

Bureau-a edo HIZGABE Europako Parlamentutik eta Komisiotik dago, fi-

nantzapenaren aldetik. Dublinen du bere bulego nagusia, oraingoz; baina las-ter Buresela-ra aldatzekoa da. Dena dela, Bureau-a autonomia da bere ihar-dueran. Azken bi urteotan Europako Parlamentuaren aurrekontuetan bere "ligne" edo partida berezia galdua du. 1987ko Bureau-aren aurrekontua 206.400 ECU edo 28 bat milioi pezeta-koa izan zen soilik.

Kuijpers Ebazpena

Willy Kuijpers politikari flamandarra da, Europako parlamentaria. Beraren izeneko da 1987ko urriaren 30ean Parlamentuak onartu zuen ebazpena. Horren titulua da *«Europako Elkarteko gutxiengo etniko eta erregionaletako hizkuntza eta kulturei buruzko Ebazpena»*.

Arfé izeneko Ebazpenaren jarraipena izan nahi du oraingo honek; bestalde, azken urteotan Europako Parlamentura aurkezturiko hainbat Ebazpen-proposamen haritik dator.

Bost alorretako neurriak proposatzen ditu Kuijpers Ebazpenak: Irakaskuntza-koak, Administrazio publikoko eta Jus-

tiziaren administrazio-koak, Komunikabi-de sozialetakoak, hizkuntza gutxitue-tako Kultur azpiegiturakoak eta barruti sozio-ekonomikoak. Bi azken alor hauetako proposamenak aski garrantziko eta interesgarriak iruditzen zaiz-ki, kontutan edukirik Administrazio publikoek sarritan ez dituztela aintza-kotzat hartzen.

Printzipio-mailako puntu interesgarria ipintzen du Ebazpenak, 2. zenbakian: *«Ezinbestekoa da Elkarteko estatu partaideek beren hizkuntzazko gutxiengoak halakotzat ezagutzea be-raien marko juridikoaren barruan, ho-rrera gutxiengo etniko eta erregionalen kulturen eta hizkuntzen bizitzarako eta garapenerako baldintzak sortuz»*.

Irakaskuntzari dagokionez, ez da aipatzen gobernuen eginkizuntzat hiz-kuntza gutxituetan irakaskuntza era-tzea; hala ere, estatuak gomendatzen ditu Ebazpenak, ekimen pribatuz hiz-kuntza gutxituetan sortu eta eraturiko ikastaro eta eskolei ofizialtasuna emate-ko. Puntu hau interesgarria gertatzen da Iparraldeko ikastolentzat bereziki. Era berean, Euskal Herria bezala, bi es-tatutan zatiturik dauden Herrietako hiz-kuntz diploma, agiri eta tituluak, alde batean emandakoak, bestean ere ain-tzakotzat ezagutzea eskatzen du Ebaz-penak. Puntu hau ere, egoki betetzera, interesgarria gerta daiteke gure He-

goaldearen eta Iparraldearen harrema-netarako.

Hizkuntza gutxituetako sorkuntza kulturalari dagokionez, hizkuntza ho-rietako taldeei zuzeneko partaidetza eman beharra nabarmentzen du Ebaz-penak.

Euskal Herriaren egoerari begira, agian baliagarriagoak dira alor so-zio-ekonomikoari eta espezifikoki bi es-tatutan zatituriko Herrietan eratu beha-rreko kulturazko eta hizkuntzazko ha-rremanei buruz esaten dituenak, era oso neurtu eta mugatuz adierazita bal-din badaude ere. Enpresa publikoetan (postan, garraioetan, etab.) eta transak-zio finantzarioetan (txeketan eta beste-lako finantz eragiketetan) hizkuntza mi-norizatuak erabiltzeko neurriak hartzea gomendatzen die estatuei.

600.000 sinaduren indar moral eta politikoa

Aspalditxo eskatzen ari garena, He-goaldearen eta Iparraldearen arteko-kulturazko eta hizkuntzazko harrema-nak eratzea eta ofizialtzea, aski oinarri-tuta eta esplizitatu gelditzen da Kuij-pers izeneko Ebazpen honetan.

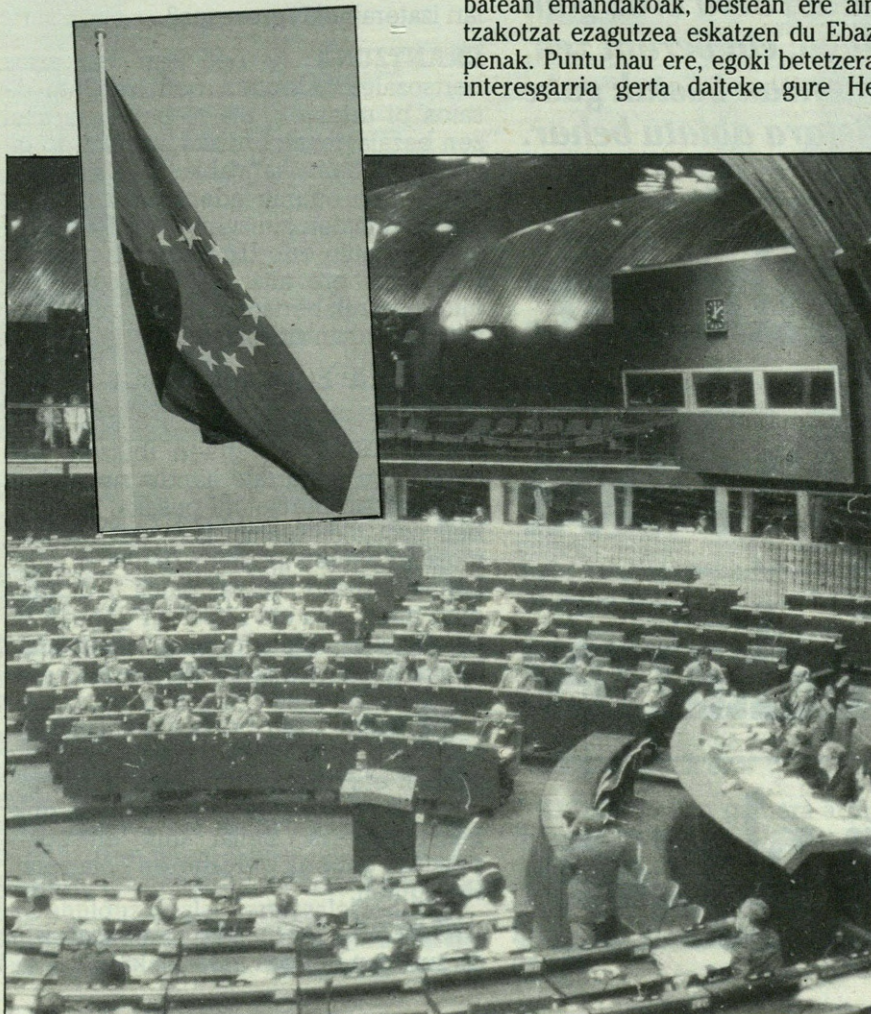
Dokumentu honen edukinezko eta formazko ahultasun eta guzti, baditu proposamen interesgarriak ere, Euro-pako hizkuntza gutxien egoera oroko-rrari begiratz gero, eta baita euskara-ren egoerari begiraturik ere. Dena dela, eta goian aipatu dugun hizkuntza gutxi-tuen printzipiozko onarpena zerbait baldin bada ere, Ebazpen honen ondo-ren ere eta horren planteamendu osoan *«Europako Elkarteko gutxiengo etniko eta erregionaletako hizkuntza eta kul-turek»* bigarren (edo hirugarren) mailan jarraitzen dute, beren *«gutxitasunean»*.

Printzipio eta ikuspegi horren ba-rruan horiekiko politika hobetzea, neu-rrri egokiagoak hartzea eta laguntza handiagoa ematea eskatzen du Ebazpe-nak. Bide horretatik, esate baterako, goian aipaturiko Bureau edo HIZGABE indartzea eskatzen du, horrenj aurre-kontua ere handituz (1988rako milioi bat ECUta igotzea eskatzen bait du).

Hori bai; baina aurrerako urrats koa-litatiborik ez du ematen, hizkuntza eta kultura gutxituen aldeko politikan. Euskarari dagokionez, hori Euskal Herriko *hizkuntza nazionaltzat* ezagutzea eta horren arabera European ere onarpen ofiziala ematea litzateke printzipiozko urrats berria, aurrerapen koalitatiboa.

Horretara dator, hain zuzen, BATE-GINIK Kanpainan sinatuko eta Europa-ko Parlamentura ere aurkeztuko den Agiria. 600.000 sinaduren indar morala eta politikoa handia da.

PAULO AGIRREBALTZATEGI

Europako Elkarteko gutxiengo etniko eta erregionaletako hizkuntza eta kulturek bigarren mailan jarraitzen dute.

*Hiru xapel buruan,
aurtengoan ere nagusi gertatu
da Nafarroako lehiaketan.
Aitak utzi zuloa ttipitu beharrak
pusatu zuen plazara: ez zen
baldintza goxoa alajaina! Baina
mugaz eskuinaldean zaletasuna
sortzea zuten batzuk helburu; ez
doaz gibelka.*

*Aita bezala artzain, mendi
aldetik leku zelaietara abiatu
behar negukari, etxekoak urrun,
ahal bezainbat bertso-deiri
erantzuten entsegatuz,
gizartearen eta herriaren
oihuari entzungogor egin gabe.
Makina bat gairen gainean ari
gintezkeen, baina bera oroz gain
bertsolaria dugu, eta berant zen,
biharamonean bostak gabe
ardietara abiatu behar.*

Mixel Xalbador:

«Aitaren zuloa ttipitu beharrez hasi nintzen plazan»

GALDERA: Xalbador zenaren seme iza-
tea ez ote zen hasieran karga zuretzat
denek haren aldean jarriko zintuztela
kontutan izanik?

ERANTZUNA: Hastean haren aldean
jartzen ninduten bezala jarriko naute
orain ere hala pentsatzen zutenek. Baina
enetzat ez da karga. Aitaren aldean txar-
ra naizela badakit, hark hainbat sekula
ez dudala emanen ere badakit, baina
eginahalak egiten dituenak zerbait egin
du, gehiago zer egin behar dut bada?

Ni ez naiz joaten burua eskainka, kon-
forme denak deitu nazala, komunzki ka-
sik beti baietz esaten dut.

GALDERA: Esan liteke beraz zubi la-
nean ari zarela.

ERANTZUNA: Hemen Iparraldean ez
da nehor gazterik. Nik badut itxaropena
aterako dela onik. Ikastoletan esate ba-
tera, ari dira batzu ikasten. Horiek, espe-
rantza dut ikasiko duten ongi bertsoa
zer den. Artean, beharko bizirik atxiki.

GALDERA: Nola oroitzen duzu bertso-
lari izaterainoko prozesua?

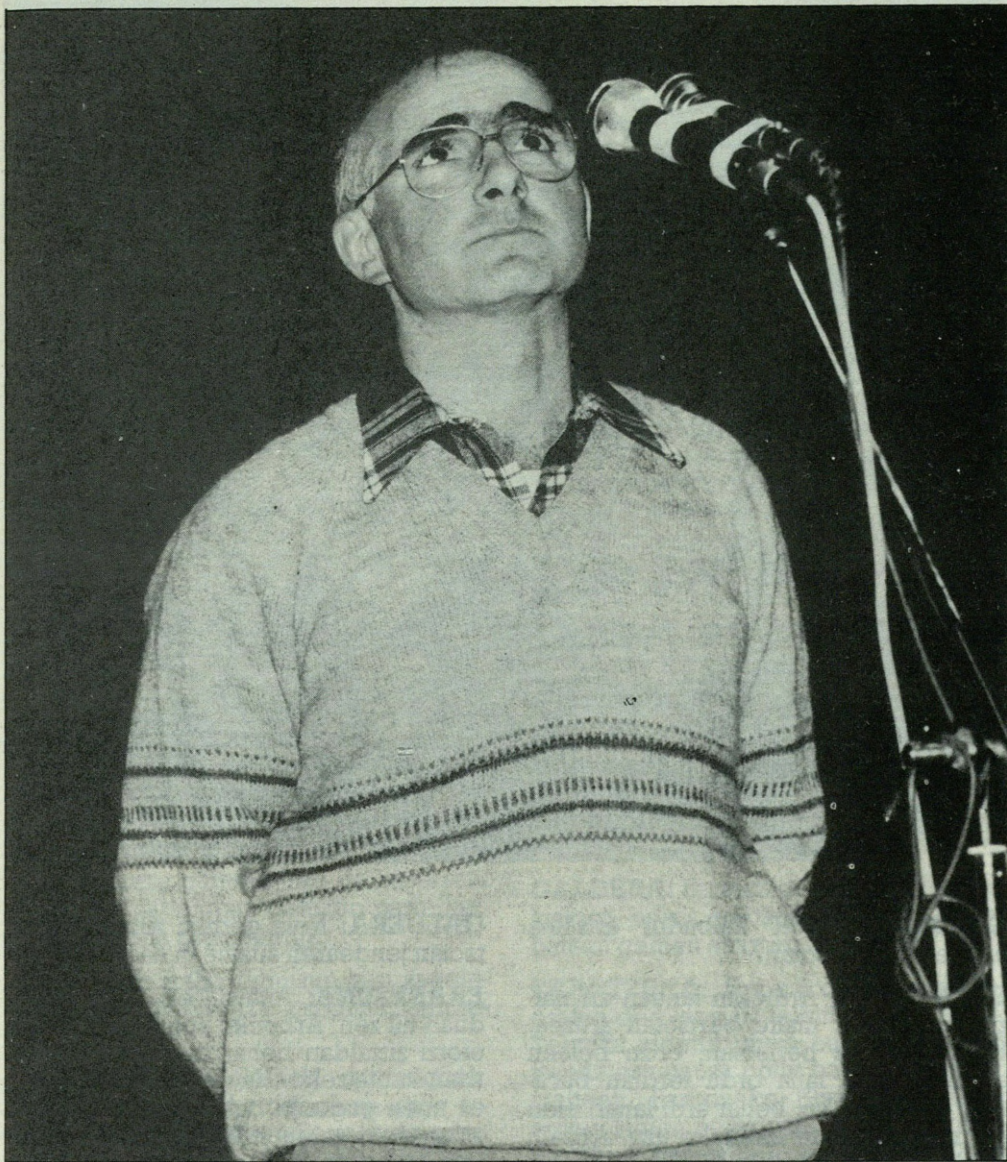
ERANTZUNA: Ni beti izan naiz arras
bertsozalea. Alduden beti izan ohi da
saioa bi urtetarik, eta ni beti hara ahal
zen bezala, lanak erdizka eginik edo gi-
belaturik, baina hara abia. Hura zen ene-
tzat urteko egunik ederrena. Bertsolari
onak eramaten zituzten gero! Han ikusi
nituen Martin edo Uztapide lehen aldiz.
Han ikusi ere aita eta Uztapide alda-
mioan iganik bertsotan. Egundakoen ene-
tako ezin ahantzizkoak dituzu.

GALDERA: Eta zu aritzen zinen ote ber-
tsotan?

ERANTZUNA: Ez ginen ibiltzen, oso
gutxi. Aita sustatzale handia nuen, beti
ari zitzaidan bertsotara pusaka, baina ni
beti ezin menturatuz. Bestetan ostatuan
inoiz egin nuen aitarekin, baina ez anitz.
Lehendabiziko plaza saioa Añorgan
egin nuen, aita eta Lopategi gogoan di-
tut. Orduan beldur gehiago nuen orain
baino, ni gainera etorri ttipikoa izaki, be-
ti ezin menturatuz.

Nik maite nuen bertsoa pentsatu eta
botatzea, hausnarrean nerabilen ideia
zenbait eta noizbait ere bota. Aitak be-
hin baino gehiagotan: «ederra bota duk,
baina bakarra. Behar duk entsegatu
pentsatu gaberik gehiagoren botatzera».
Hala ginen.

GALDERA: Zer nolako garrantzia izan
du zuregan bertsoa irakurriak?

**«Gabiltzan
bertsolari
porroska
gelditzen
gareneko,
gazterik ez
bada sortu ez
dakit nora
joango den
bertsolaritza»**

ERANTZUNA: Orain mementoz garai batean baino gutxiago irakurtzen dut baina beti asko maite izan dut bertsoa irakurtzea, Lasarterenak, aitarenak eta, guziak irakurtu ditut.

GALDERA: Esango zenuke bertsoa mugaz eskuin alde honetan lehenago baino indartsuago dagoela?

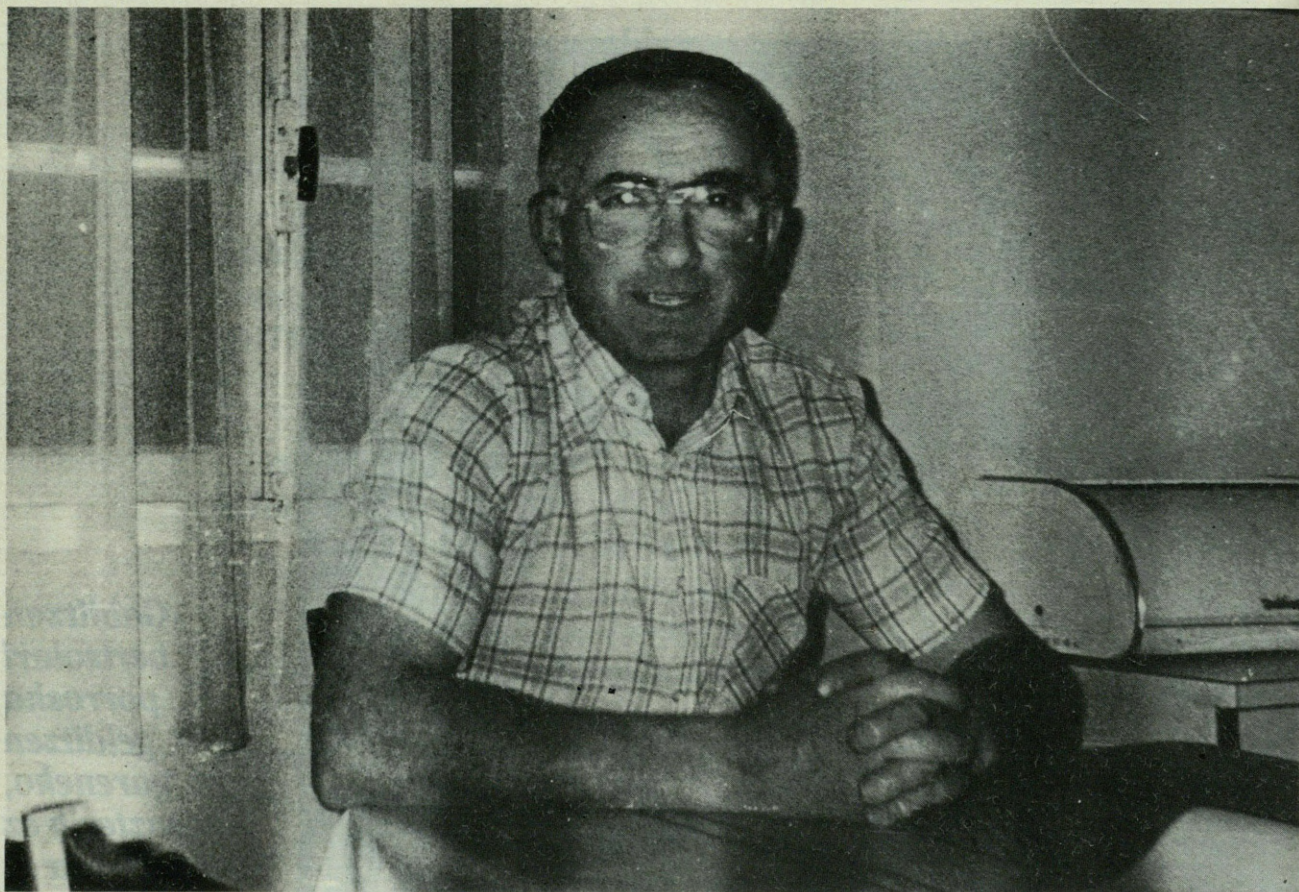
ERANTZUNA: Aita eta Mattin zebiltzan garai hartan iduritzen zitzaidan bertsoa azkar zegoela. Gero ere, Xanpun bat edo Ezpona bat ikusirik inpresio hori bera hartzen nuen, baina pentsatzen hasiz gero, ikusten dut orokorrean bertsoa beti ahulduz doala. Bertsozaleak ere guti direla esango nuke, beti buru berak dira ikusten saioetan, eta hori mingarri

zaigu bertsolarioi. Komunzki Sara, Aldude, Aiherra edo Irisarri dira bertsozale gehien biltzen duten herriak. Hemen goa ahul ikusten badut ere, aitortu beharra dago mugaz haraindiko bertsolarien maila guretzat oso gora dela.

Han, dena den, hainbeste izaki bertsolariak, ez dira denak onak, eta maila nagusia gurea baino hobearen duten arren, bada multzo handi bat gure parean, eta baita gure petik ere.

GALDERA: Han gainera ardura aritzen dira.

ERANTZUNA: Hori hala da, anitz kantatzeak trebatzen du bertsolaria, gu ere beraz, han gutti kantatzen dutenen pare gaude.

«Aitak hainbat sekula ez dudala emanen badakit, baina eginahalak egiten dituenak zerbait egin du»

GALDERA: Mixel Xalbador artzaina ematen da bertsotan?

ERANTZUNA: Ardiekin lanean ari naitzelarik ez dut maite bertsotan aritzea. Hasten banaiz bertsotan, ordu betean egiten dudana lana ordu terdian burutzen dut. Hartako, behar ardi lanari ekin eta bertsoa beste baterako utzi. Artzain baldin bada bertsotan ari dena, horrek bertso on gutti. Aldiz, bertsolariak bertso onak egiten ditu, baina ardiekin zer?

GALDERA: Bakarka aritzea ez duzu beraz gustuko?

ERANTZUNA: Inoiz edo behin egin dut bakarka, baina normalki ez dut hala egiten. Horretarako alferra naiz, artzantzan ez naiz alferra, baina bertsolari bezala bai.

Entzuleak ere egiten du bertsolaria, artoski entzuten bada, bertsolariarentat beti ere aisego, baina gu bertsotan ari garelarik haiek azantza ateratzen badute, horrek ez du bertsorik kantatzen uzten.

GALDERA: Nola gertatu zitzaizun bertsotan jendearen aitzinean hasi beharra?

ERANTZUNA: Aita hil eta, hura abenduan hil zen, Arbotiko apez zen Irigcien etorri zitzaidan behar zuela norbait herrian kantatzeko. Hau otsailean zen, nik ez nuen gogorik, baina haiek aitak utzi zuloa nahi zuten nolazpait bete, behar zela zerbait bota zulora tipitzeko, Xalbadorren eskasia zela, norbait behar zutela ta handik aitzina gehixeago ibiltzen hasi nintzen. Ez bait zen bertzerik, izan balira hiruzpalau gazte hastekotan zirenak, seguro lotuko ziren, baina ez zen besterik eta...

GALDERA: Atzeneko honetan hizpidea ekarri duen gai batera abiatuko gara. Zer derizkiozu xapelgo edo txapelketei?

ERANTZUNA: Batzuk diote bertsolaritzaren eitea ez dela errespetatzen xapelgoarekin, baina nik ez dut hori horrela ikusten. Nik nahiago dut ostatuan baino, konparazione, norbaitek gaia jarrita aritzea. Ostatuan gai batekin hasi eta, orenak eta orenak gai berari bueltaka, hori ez dut gustuko. Horregatik diot xapelgoarena.

GALDERA: Nola duzu ikusten teknika-ren afera?

ERANTZUNA: Hor denetarik dago, denetako jarrerak eta iritziak. Behazu zer pasatzen zaigun guri. Bakoitza entsegatzen da bere gisara, badu bere moldeak, baina Hegoaldera goazelarik, han nola kantatzen duten entzun, eta gisa hartara entsegatzen gara hemen ere.

GALDERA: Nafarroako xapelgoa genuke hurrena aitatzeko. Egiaz hain bajua ote maila?

ERANTZUNA: Nafarroako maila ez da ez gora, baina lehenago aunitzez ere makurrago zebilela esango nuke.

GALDERA: Hegoaldeko nafar batzuk xapelgorako «frantsesik ez» omen diote, nonbait xapela beti zuek eramaten duzuelakoan.

ERANTZUNA: Edozein gisaz esaten duenak frantses garela, ez luke esan behar bera euskaldun dela.

Xapela dela ta, hemengoek irabazten badute, ez da xapela irabazten duenaren falta, aski dute egitea guk baino gehiago eta hobeki xapelaren irabazteko. Hala saio hobeak izanen dira, bertsolaritzaren alde besterik ezin izan horrela, eta xapela irabaziz gainera.

Hemen ere gainera izan da haserretu denik eta xapelgoan gehiago parte hartuko ez duela esan duenik.

GALDERA: Irabazi dituzun hiru xapeletan zeinek eman dizu atseginik handiena?

ERANTZUNA: Azkenak, aurtengoak. Egiten dizut nik konparazione anitz ardiekin. Ta, ardietan ere ikusten da, aitzineko urtean hazia duen arkumea ibiltzen du ardiak bere atzetik, antxutua da, ez dio seguro esnerik ematen baina beti berekin ibili bai. Baina berriz ere umatzen delarik hari kasorik ez egin eta orduan egina maiteago du, ta ez dakit berdina izango den edo...

GALDERA: «Bertsularien lagunak» elkartea zer nola ari da lanean?

ERANTZUNA: Ez da dudarik ongi ari direla, segida ekarri beharko du horrek ere gabiltzan porroska gelditzen gareneko. Duela 15 urte gazte asko ziren bertsoa zer den ez zekitenak, orain hori pixka bat aldatu da.

Badira ere untsa ez zaizkidanak. Izan da eztabadarik behin edo beste gazte batzuk bertso saioa antolatu eta gero Bertsularien Lagunak samurtu direna

hauei deus gaztigatu ez zitzaielako. Guztiak dira nik uste bertsolaritzaren alde, nolazpait entsegatzen direnen alde naiz. Bestalde, uste dut batzu bagabiltzala sobera eta beste batzu eskas. Garbi esateko, uste dut Xanpun eta Mendiburuk gehiago behar luketela izan deiturik. Beharbada Mendiburuk ez luke nahi, ez dakit.

GALDERA: Zu Mixel, EMA erakunde politikoko zerrendatan azaldu zara. Horrek ez dizu batera edo besterako ondoriorik ekarri auzoen artean edo herrian?

ERANTZUNA: Ni ez naiz EMAkoa, baina galdegin zidaten ateratzeko, izena zuen norbait behar zutela eta. Ez nuen ukatu. Ez dut aditu dena den deus ere ez ongi eta ez gaizki. Norbaitek segur pentsatu du abertzale gisa burua erakustea gaizki egin dudala, baina ez dut abertzale izateaz nehirendako ahalgerik.

GALDERA: Aitak ez ote zuen bere ideiak zirela eta gora-beherarik inoiz?

ERANTZUNA: Ezina da halakorik ez izatea, hori gertatu zaio Xalbadorri eta baita besteri ere. Jelosia ez da oraingo gaitza, ta norbaitez nehor ez bada jelos, norbait hark ez du edo ez luke balio handirik.

GALDERA: Bazterbideak utzi ta lotu gatzakion berriz bertsoari. Zer da bertso batean gehien estimatzen duzuna?

ERANTZUNA: Esaten den gauza, zer esaten den, ez naiz teknikaren oso zale. Teknika aldetik pixka bat makurxeago izanda ere gauza poltit baten esatea dut maiteen. Barkoxeko Etxahun zaharrak egiten zituen neurrietan eta halako trampa tikiak bezala ta haiek barkatu behar gauza poltitak esaten bait zituen.

GALDERA: Bertsolariak anitz aldiz jendaurrean izua eta estuasuna pasatzen duela esaten da: poto egiteko beldur, jendeak galdegiten duena emateko lain izanen ote den...

ERANTZUNA: Bai, bai, bai, aunitz. Saioetan eta, hastean partikulazki. Gero joaten naiz puxka bat goxatu ta lasaituz baina hastetik beldur handia dut.

Izaten dira egunak, zenbait aldiz neurri bat xuxen ematen bada ere, izaten dira egun batzu ezin baita neurrietan xuxen sartu, nekatua izanik orduan neurketa oker dabilelarik; orduan seguro gauza on gutti erranda ere egin daiteke.

INAKI CAMINO

**«Norbaitek
segur pentsatu
du abertzale
gisa burua
erakustea
gaizki egin
dudala, baina
ez dut abertzale
izateaz
nehorendako
ahalgerik»**

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

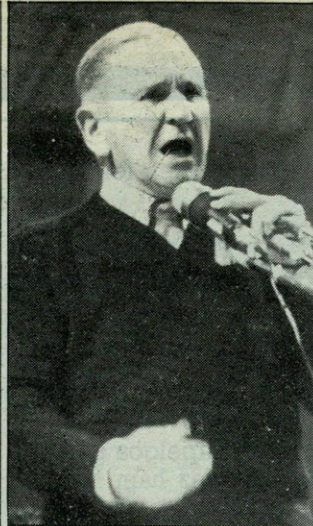

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedena rekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

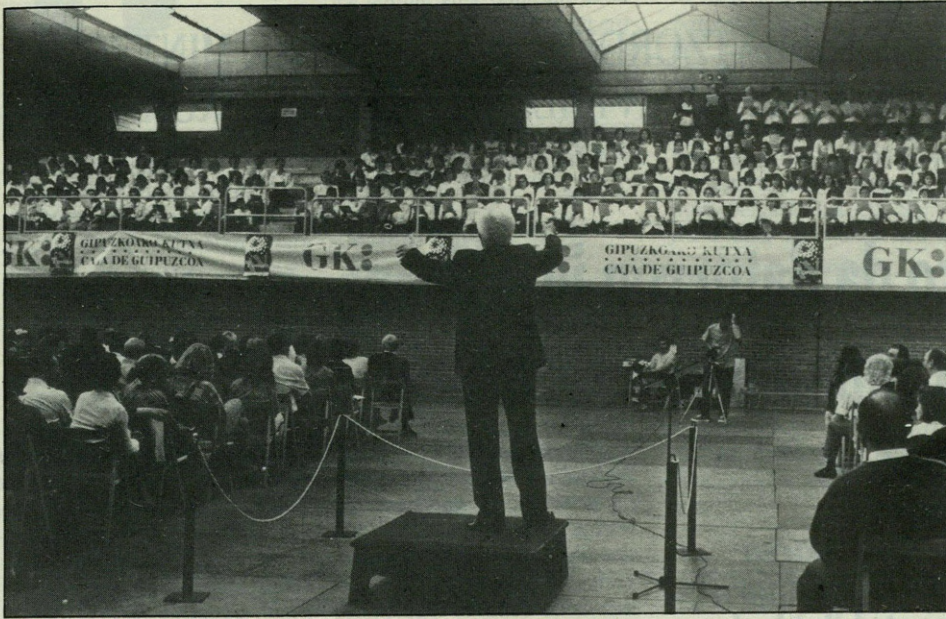
«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

«Antxeta» komiki argitaletxeak hiru liburu berri

Euskal komikigintza munduan argitaletxe berri bat sortu zen duela hiru bat hilabete iparraldean: «Antxeta», bi liburukiren aurkezpenarekin estreinatu zena. Komikiarekiko zaletasuna Euskal Herrian oraindik bere heldutasunera iritsi ez baldin bada ere, kreazio berrien zein itzulpenen bitarteko komikizaleen bultzadan saiatu da bere hastapenetatik.

Abenturak beraz, aurrera egiteko indartsuki heldu dio desafioari, laster kaleratuko dituela beste hiru liburuki: «*Untzi kartzela*» (50 orrialde), «*Haziaren bidaiariak*» estraineko kontuaren jarraipena bigarren tomoz; «*Gerard deabrua*» (50 orrialde), «*Jaunes*» liburuari jarraitzen dion bigarrena baita ere; eta Corto Masltese-ren andantzeta-ko «*Ethiopiokoak*», bertako zenbait pasarte ARGIAko komikian plazaratuak izaki.

JABIER BELLO PORTUREN GIDARITZAZ KASIK MILA KANTARI ELKARTU ZIREN

Tolosan ospaturiko IV. Ttopara, Gipuzkoako abesbatzen jaialdia

Laugarren urtea da Gipuzkoako abesbatzek bat egiten dutela kantari «Ttopara» jaialdian. Hondarribian, Eibarren eta Zarautzen burutu ziren aurreko edizioen ostean joan den igandean Tolosa bilakatu zen 21 abesbatzen topagune, Salus Baltza maisuari eskeini omenaldiz.

Maiatzaren 8ko goizaldean Errenderia, Pasaia, Hondarribia, Donostia, Andoain, Tolosa, Alegia, Ordizia, Zarautz, Azkoitia, Zumarraga, Oñati eta Eibarko hogeitabat abesbatza ailegatu ziren Tolosara elkarrekin entseiu orokor bati ekiteko. Eguerdiko herritik barrenako kanta saioen ondoren Beotibar pilotalekuan bazkaldu zuten adiskidetasun giro apartaz, arratsaldeko kantu jaialdiaren aurretik.

Polikiroldegian paraturiko auditorium-ean zortzi obra kantatu ziren abesbatzak lau taldeetan banaturik, segidan

Jabier Bello Porturen gidaritzapean ia mila lagunen abozek lau abesti interpretatu zituztela, aipatu zuzendariaren «Berceuse Reparaceako» bata, Alexander Lesborden «Kantuz» eta Inazio Mokoroaren «Neure maitena» eta «Ohian zugatik ederrena».

Urteroko «Ttopara» ediziotan ohitura bilakatu den legez, Eibarren Aita Donostia eta Jesus Guridi eta Zarautzen Usandizaga bezala, Tolosakoan herriko Salus Baltza maisuari eskeini zitzaion omenaldia, bere alargunak jaso zuela oroitzarri oparia.

Euskal Aktoreen Batasuna sindikatua 60 bazkidez aurkeztu

Donostian burutu zen maiatzaren lehenarekin batera Euskal Aktoreen Batasuna-Unión de Actores Vascos izeneko sindikatuaren sortze batzarra. Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrearen sorreraren ondotik, hau da aktoreek bideratu duten koordinazio bigarren saioa.

Sindikatu berri hau aldiz, ez dute antzerki taldeek osatzen, aktoreek bakarka baizik, oraingoz hirurogei bazkidez moldatua, estatutuak eta barne arauak izkiriatuak direlarik jada, antolamenduaz, finantzeta, zinemaz, telebistaz eta antzerkigintzaz arduradutuko diren sailetan banatuta. Bere lehen helburua, antza, aktore lanbidearekiko falta den begirune eta duintasuna erdiestea da, kontratu baldintzei nola lan kreatiboari dagokionez: «*dirua badago; akaso ez antzerkigintzan, baina euskal telebista eta zinemagintzan badaezpadako aurrekontuak baliatzen dira*».

Aste honetan

«Bateginik» kanpaina
(44. orrialdea)

Literaturaren inguru sozialaz
(46. orrialdea)

Leon Bilbao-rekin hizketan
(48. orrialdea)

Joane Barolo bere «Falo zantarra»rekin
(50. orrialdea)

Txalapartari buruzko ihardunaldiak
(51. orrialdea)

Kulturaren Aste Borratea
(52. orrialdea)

«BATEGINIK» EKO AHOLKU BATZORDEKO PARTAIDEAK MINTZO BI HILABETEOTAKO KANPAINAREN IBILBIDEAREN INGURUAN

Bilbon burutuko da datorren igandean euskaltzaleon kanpaina bateratzailea

Datorren igandean emango zaio amaiera EHIK eta EKBren abiapuntuazko bultzadaz martxoaren 16an hasitako «Bateginik» kanpainari, bi hilabeteotako zirko, kantaldi, kirol, diru eta sinadura bilketa eta herrietako ekitaldien ondorengo paregabeko jai egunez burutuz Bilbon. Orrialdeotan hainbat Aholku Batzordeko zenbait partaideren balorazioak jaso ditugu.

«Bateginik» estreinatu bezain pronto kultur orrialdeotako lehendabizikoetan kanpainaren segimendua egiten saiatu gara asteroko ekitaldi eta ospakizunen berri ematen, ahalik eta prestuen nola modurik txukunenean betiere. Hala eta guztiz, kanpainaren diseinu zabalari trabatu zaizkion azken orduko ohizko eragozpenak direla-eta, ARGIAK iragarritako zenbait ez da gauzatzeri iritsi.

Albiste gisan aurkeztu ditugun ekitaldion aldamenen halar, kanpainako Aholku Batzordeko hainbat partaide elkar hizketatu izan ditugu «Bateginik» en izpiritu, helburu eta premien gainean perspektiba ezberdinetariko eritziak jasotzearen. Segidako hauetan berriz, kanpainari buruzko gogoeta eta balorazioak bildu asmoz zuzentzen ditugu.

Gotzon Garate:
«Premiatsua Iparralde eta Nafarroako egoera»

Inpakto falta itxura hartu dio Gotzon Garatek kanpainari, euskaldunen kontzientzia area-

gotu baldin badu ere oraindik ikusteko dagoelarik ingurukoengan zenbateraino suertatuko den eraginkor.

«Nik dena den Iparralde eta Nafarroa herrialdeetako euskararen egoera premiatsua azpimarratuko nuke gauza guztien gainetik. Horregatik kontzientziatze kanpainak indar bereziz landu beharko litzatekeela pentsatzen dut, batik bat bertako ikastolen eta euskararen aldeko taldeen etengabeko lanak erantzunkizun falta duelako gero biztanlegoagan».

Patxi Zabaleta: «Euskara ondasun publikoa»

Baikortzat jo du nafar euskaltzainak kanpainaren bila-kaera, nahiz eta hasiera batean espero bezainbateko arrakastarik lortzea lortu ez duen. «Hor-

tan badu zerikusirik bai alderdi politiko bai gure herriko jende multzo baten jokabideak kanpaina ez onestean. Alde horretatik entusiasmo falta nabaritu dut, nahiz eta ondorioak txikiak izango ez diren».

Beharbada helburu hain konkretuetan saiatu izanak eragozpenik ekarri diolakoan dago, agian euskararen aldeko kontzientzia helburuak soilik jendearekiko hunkiera sakonagoa eragingo bait zukeen. «Gainera, Nafarroa eta Iparraldeko ikastolen beherren azpimarratze horrek pentsa araz lezake Euskal Herriko beste aldeetan euskarak ez duela premiarik edota bere beharrak nolabait erantzunik badutela».

1 BATEGINIK

Jendearen euskararekiko borondatea nola geureganatzean legoke Patxi Zabaletarentzat egungo prolemarik larriena, horretarako nahitaezkoa izaki euskara ondasun publiko gisan sentitzea eta harremanetarako egokia den tresna. «Uste dut euskararen geroa ez dela instituzioetan jokatzeko, nahiz eta esparru horretan ere borrokatu behar den. Nik adieraziko nuke, jendearen borondatea ira-

baztea izan beharko lukeela kanpaina guztien helburua, eta horren ondorioz instituzioei zailtasunak sortzea baldin eta ez badute gure ondasun publikoaren gure hizkuntzaren erabilpena errespetatzen. Baina hizkuntzaren erabili beharra gizartearen sortu behar da, instituzioak ondorio bezala horri erantzun bat eman beharko diotelako».

Jazinto Iturbe:

«Kanpainak bere

konpromezuak bete ditu»

Jendearen partaidetza behar bezainbateko gertatu ez den inpresioa jaso du Jazinto Iturbek, nahiz eta hainbat sektoretaraino iristea lortu izan, biztanlegoaren gehiengoaren zertan izan den konturatzeke ge-

ratu delako. «Askok oso urrutiko kanpaina baten itxura hartu dion susmoa daukat. Esate baterako, Bizkaiko ezker aldeko herrietaraino hedatzeko bestelako jarrera bat, diseinu bat beharko zukeen kanpainak». Buruturikoa beharrezko izan den arren, kanpaina baten amaierarako adre gehiago erakutsi beharko lukeela azpimarratu nahi izan du lehen eta azaleko balorazio legez.

Indar politikoen batasuna zailtzan jartzeko modukoa iduriz jarraiki dio, «lortua izan bada ere beranduegi gertatu da, alderdi politikoek helburu konkretu batzuren azpian jarri dituztela helburuak, bakoitzak bere aldera moldatzen saiatuz».

Hizkuntzaren aldeko batasunari dagokionez, «Bateginik» en saioa eta esfortzua begirunez txaloturik, «euskaldungoaren eta Euskal Herriaren batasuna hari linguistikotik abiatuta ulertzen baldin badugu behintzat, bere konpromezuak bete dituela esan behar da». Kontzientziaren indartzerakoan ordea, euskaldungoaren maila errezeptiboenean eragin du gehiago akaso besteengan baino. Hala ere egindakoak segidakorik beharko luke, pentsatuz ondorioak ez direla biharamunean ikusiko eta kontzientziaren heldutasunarekin batera helduko direla benetako fruituak.

PERU UNTZUETA

ARGIA.— Kostata, baina indar politiko abertzale guztien partaidetza lortu du azkenean kanpainak. Zergatik hainbeste errezelo bat egitera orduan?

TXILLARDEGI.— Herri honetan euskalzaletasunik ez dagoela da esplikazio nabarmena. Oraindik ere hizkuntzaren arazoa ez da seriotan hartzen, ez eta gutxiagorik ere. Beste herrietan gertatzen ez den bezala, hemen hizkuntzari ez zaio lehentasunik ematen. Esate baterako, oraindik ere batzuek ari dira halako bereizketan egiten, abertzale izan litekeela pertsona bat nahiz eta euskaltzalea ez izan, eta euskalduna izan litekeela euskararik gabe, bienbitartean erdaldunak beren hizkuntza inposatzen ibili arren.

A.— «Bateginik» zein neurritan gerta liteke eraginkorra orduan euskararen kontzientziatze esfortzu honetan bai biztanlegoagan bai instituzio desberdinetan?

TX.— Orain dela ia laurhun urte Oihenartek bildutako atzotiz batek zioen bezala, «arraña burutik karasten da»; hau da, arraina burutik hasten dela useltzen. Honekin esan nahi

dut gauzak goitik konpondu behar direla eta ez behetik. Ezin da, adibidez, 'beheko' jendearekin gogor jarri, 'goikoarekin' jartzen ez baldin bagara. Herri honetan Bozeramaile Ofiziala eta Unibertsitateko errektorea eta Hezkuntza sailburua eta abar erdaraz bakarrik bizi badira eta ez bada ezer gertatzen, ondorioz batere ez, hor ikusten da gure hizkuntza guztiz estratosferikoa dela. Nola jarriko naiz ni gogorrago —Unibertsitatea ipiniko dut kasu— bedelarekin errektoreak ez badu beharko lukeena praktikan jartzen?

Askotan errepikatu dugu: diglosia baldin bada bi hizkuntzen jerarkizazioa, funtzio desberdinak betetzea batak inportantea eta besteak inportantzia gabeak —tira, ez da hori bakarrik diglosia baina—, orduan diglosiari buelta eman behar zaio, gaztelera behar ez den hizkuntza bihurtu Euskal Herrian bizitzeko, eta beharrezko aldiz, euskara.

Txillardegik: «Euskal Herrian hizkuntza arazoa ez da seriotan hartzen»

Eta egunero-egunero zehar alderantziz gertatzen da.

Ni «Bateginik» kanpainaren alde nago erabat! Baina gure eskutan dauden instituzioetan euskara ezinbestez beharrezko izan gabe alferrik dira kanpaina guztiak. Eta funtsean prolema politikoa dela esango dute.

Konklusio horretara iritsiko ginateke, eta ez da hain zuzen sorpresa bat...

A.— Bestalde, Iparraldeko eta Nafarroako ikastolen laguntzeko kanpainaren helburua dela-eta, egingo zenuke ikastolen egungo egoeraren diagnosi bat?

TX.— Diagnosi horiek egitekotan, nik uste dut aztertu beharko litzatekeela ea hizkuntza noraino den normalizatua alor batean zein bestean. Nafarroan, dudarik gabe, euskara ez dago normalizatua inondik ere, eta bistan da hangoen aldeko denon laguntza eta bultzadaren beharra, han gauzak beharbada sentidu gehienetan Baskongadetan baino askoz okerrago daudelako.

Hala ere ez dut ahaztuko Baskongadetan hizkuntzari buruz eta arazo soziolinguistikoei buruz dagoen ezjakintasun osoa, harrokeria eta segurkeria. «Hemen ez dago prolemarik, gauzak oso ondo doaz» eta holako guztiak entzuten ikusita, ez dakit noraino dauden egoerak hain diferente. Baskongadetan gauzak hobeto daude zentzu batzutan, baina jendeak ez du sinetsi nahi gauzak oso gaizki doazela.

GAURKOTASUN APARTA DUTEN MINTZAGAIK «JAKIN»EN ESKUTIK ORAINGOAN ERE

«Literatura eta inguru soziala» gaia aztertu zen maiatzaren lehen astean

25 urte ondotxo pasata ditu «Jakin» kultur taldeak bere gain harturik duen kultur eginkizunaren kudeaketan, emaitza galantak erdietsiz.

«Antzerkia», «Emakumeak eta Literatura» eta besteren atzetik, amaitu den astean —Euskal literaturaren IV.— Literatura eta Inguru soziala izan da aztergai.

Joan Mari Torrealdaireren eritzian, aste kultural honen xedea gaurregungo literaturaren egoera zertan datzan jakitea da, hainbat ikuspegi desberdinetatik behatuta. Astelehenez literaturaren irakaskuntza unibertsitatean izan zen jorratutako gaia eta ondoko egunetan Literaturgintzarako plataformak, hain garrantzizkoak diren eta gerora hain fruitu oparoak ematen dituzten bandak; biga-

rrenean hitzaldian instituzioen jokabidea aztertu zen; hirugarrenik argitaratzaileen jokabidea eta hitzaldien zikloa amaitzeko azkenekoak kritika motak, kritikoak eta kritikaren kritikak jorratu zituen. Ostira-lean, idazle, argitaratzaile eta kritikoa hiru pertsonaietatik bana aukeratu zirelarik bakoitzak bere testigantza eman eta ondoren hizketaldia piztu zen. Pako Aristi, Imanol Tapia eta

Jon Kortazar izan ziren mahai-kide, baina espazio faltaz ezin hemen han azaldutakoa jaso. Esan behar, halere, hitzaldiota-ko esanak hurrengo «Jakin»en luze argitaratuak izango direla.

Mahainguru eta hitzaldiak Donostiako Arrasate 12.eko kultur aretoan eman dira eta sarrera doan eta gaiak berebiziko interesa izan arren mementuan, ez da jende gehiegirik bildu bertara. Bataz beste 40 eta piku lagun egunero, azkenekoan gehixeago. Ez du akaso arrazoi faltarik Joan Mari Torrealdairerik esatean guztiz adierazgarri dela gertakari hori. «Plaza txarra» omen da Donostia...

X. Mendiguren: **«Unibertsitatea iraganaz aritzen da»**

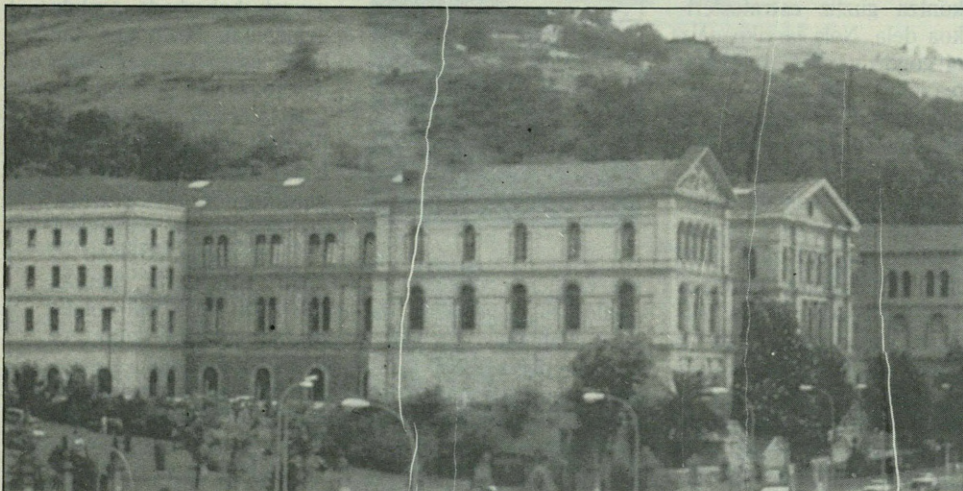
Astealdiko lehen gaia «Literaturaren irakaskuntza unibertsitatean» izan zen. Hizlaria Xa-

bier Mendiguren Elizegi, besteak beste Euskal Filologian lizentziatua. Aurrenik, fakultate eta irakaslego eskoletan zer, nola irakasten den, eta horrela-koen berri laburki ematen saiatu zen, eskola horietako programetan oinarriturik. Hortik aurrera halako kontsiderazio orokor zenbait egin zituen. «Saiatu naiz literaturaren ikuspegi bitalista bat erakusten, akademikoa baino gehiago eta azken batean nire ondorioa zen bada unibertsitatean literatura irakasten dela, bai, baina orainarteko literaturaren tradizioa soilik. Baina literatura berriaren dinamikan unibertsitateak ez du zer egin handirik, ze azken finean dinamika hori ka-lean gauzatzen bait da eta unibertsitateak normalki zerbait hartzen duenean, normalean iada iragana dagoen zerbait aztertzeko sistematizazioa izaten da».

Mendigurenen ustez neurri batean esan daiteke unibertsitateak «autopsiak» egiten dituela. Esan zuenez, unibertsitateetan ez dago, ez literatura eta ez beste ezertan euskal filologian espezializatze benerikoa aukerarik. Adibidez, ez linguistikari, ez fonologian, ez soziolinguistikari, ez dago aukerarik espezializatze. «Zergatik ez dagoen? Ikasle gutxi bait dago, eta noski, horrexegatik gastuak izugarri haziko liratekeelako. Hori errazago litzateke hiru fakultate egon beharrean bakarra balego».

K. Izagirre: «Sarien zentzua aldatu egin da»

«Euskarak historikoki instituzioetatik kanpo izan ditu bere instituzioak. Lehenengoz, instituzioek orohar kanpoan ezarri duelako euskara, eta bigarrenez, euskarak bere instituzio propioak jaso behar izan dituelako. Esan genezake Euskal Herriko instituzioak ez direla euskararen instituzioak izan, eta hor daukagu «eusko/euskal» dikotomia antagonikoa. Baina bestalde, euskararen instituzioak bokazio publiko garbi batekin jaio izan dira. Literatoek nagusiki, eta orohar historian, mezenazgoa behar izan dute idazteko». Gogoeta horren bidez definitu zigan Koldo Izagirrek bere gaiaren nondik norakoa. Literatur sorkuntzarekiko instituzioen jokabidearen berri eman zuen orohar.

Unibertsitateak iraganen kokatuta dauden elementuei buruz azterketa sistematikoak egitera dedikatzen dira, Xabier Mendigurenen ustetan.

Garai bateko sariketa literarioek gaur egun betetzen ez duten funtziorik bazuten, hots, euskara sektore berrietara zabaltzea eta galdutako esparruak berreskuratzea.

Izagirrek mezenazgoaren historia egin zuen, lehengo mendetik gaurko egunetaraino. «Idazleekiko mezenazgoa Euskal Herrian batez ere sarietan gauzatu izan da. Bekak gauza berria da». Mezenazgoa lehen aldiz erabili zuena Antoinne D'Abbadie izan zen. Mende erdia baino gehiago hartu zuten sari horietan «sariak eta lehiaketek dakartzaten miserien berri daukagu: epai-mahaikoen jukutriak halakoak irabazi dezan, testoen manipulazioak, betoak... hasieratik bertatik».

Gaur egunekora itzuliz, lehiaketen kontrako mugimendua azken hamar urteotako kontua dela esan liteke. «Egundaino sariak ugarituz etorri dira, diru kopurua handitu egin da, produkzioa aniztu eta tiradak ere biderkatu egin dira. Idazle asko dagoela esan genezake, dibersidade gutxi dagoen arren. Sarien balioa aldatu egin da. Abbaddie-ren garaian sariak biztu eta suspertu egin zuten hilik zegoen gizarte eta giro bat. Gaur egun, euskara

errentablea bihurtu da, eta sariaren zentzua ere bai». Batz bestea, urtean 60 sari inguru ematen direla esan daiteke, eta horietan banatzen den dirua, 100 milioitik gorakoa.

J. Landa: «Literatur sentsibiltaterik ez argitaletxe handietan»

Josu Landak, bestalde, argitaratzaileen jokabideaz hitz egin zuen. «Editorialen nolabaiteko historia egin eta gaur egungo editoreen jokabidea zein den zehazten saiatu nintzen gehien bat». Historia eginez hasteko frankismoaren azken urteetan izan zen argitaletxeen ugaltzea aipatu zuen batez ere. Argitaletxe txiki pilo bat, batere estruktura editorialik gabekoak, baina halere dinamika oso indartsuzkoak. «Zergatik? Ingurugiro politiko eta ideologikoa ere oso bizia zelako. Frankismoaren ondoren, nolabaiteko desideologizazioa eta desmobilizazioa etorri zenezan, berriz, estruktura txiki-ko editorial horiek pikutara joan ziren».

Porrot haren ondoren «im-passe» bat sortu zen eta hurrena hasi ziren sortzen egitura garrantzitsuko editorialak («Elkar», «Erein», «Hordago»...), eta horiek piskanaka piskanaka literatura produkzioaz jabetzen joan ziren hurrengo urteetan. Argitaletxe handi hauen aroaren ondoren berriz ere literatura taldeei loturiko argitaletxeak sortuz hasi ziren. «Gero eta presentzia nabarmenagoa dute 82.tik aurrera argitaletxe txikiok, «Susa» lehenik eta ondoren «Maiatz», «Pamiela» eta «Baroja». 82.ak markatuko luke orain bizi dugunaren aroaren hasiera».

Literatur kontuetan bi mota-tako argitaletxeak leudeke: infrastruktura handikoak, produkzio handiari erantzun diezaieketenak eta beste batzu berriz, askoz ahalmen txikiagoak. «Argitaletxe handiek produkzio eta promozioak hobeto zaintzen dituzte, egile eskubideak ordaindu... abantailak batetik eta akatsak bestetik: ez dira literatura emandako argitaletxeak, irakaskuntzari begira bizi dira eta ez dago literatu-

rarekiko sentsibiltaterik. Argitaletxe txikietan justu kontra-koa gertatzen da, onerako eta txarrerako».

M. Lopez: «Kritikoez zenbat dakiten demostratu nahi»

Maiatzak 5 ostegunean, Manu Lopezek hartu zuen txanda eta kritikaren kritika egin zuen. «Kritika eta kritikoak azken euskal literaturan» gaia jarrita, laburbilduz, hasteko kritikaren historia piska bat egin zuen euskal kritikan sartzeko oster. «Azken hamarkadakoa zehaztu nuen, gutxi gora behera. Epe horretan agertutako kritikak sailkatu nituen. Bost kritika mota: kritika deskriptiboa, aldizkari honetan agertzen den tankerakoa; bigarren mota linguistikoa zen, egin dira, nahiz eta ez deskriptiboak adina. Kontutan hartu behar da kritika berez oso gutxi egiten dela, produkzio osoaren zati txiki bat besterik ez da kritikatzeko. Hirugarren kritika mota, nolabait esateko zientifikoa, horrelakoak oso eskasak dira. Zientifikoa bereizten nituen nik alde batetik, inmanenteak, bakarrik obrari begira egindakoak, eta gero inguruari begira: nolabait, «kritika marxista» deitzen den hori. Kritika honetaz esan behar da hauxe dela euskal kritikoen maila teoriko eta teknikoak ematen duena, zenbat dakiten... nahiz eta hori askotan akatsa izan. Euskal kritikoak egiten dutena da liburu bat kritikatu beharrean zenbat dakiten demostratu nahi dute... hori kritikatu nahi nuen. Bai, bai, nirea kritikaren kritika izan zen. Gainerantzeko kritika motak, kritikaren kritika, noiz behin egin dena eta kritika pertsonalak, «ad hominem» deiturikoak». Kritikoen sailkapenak ere egin zituen.

Bukatzeko, esan Migel Angel Elkorobereziabar gaizeak «literaturgintzarako plataformak» gaian sakondu zuela. Koadrila, banda edota talde literarioen bizitza gora beheratsuak, literatura sorkuntzaren plazaratzeko nahitaezko direnak. Berarekin mintzatzerik izan ez genuenez, hurrengo «Jakin»era jo behar du irakurleak horren berri izateko.

JON ARANO

ANTZINAKO TRIKITIXA LEKUKOTASUN BEREZIA UTZI DIGU LEON, MAURIZIA ETA BASILIO HIRUKOTEAREN DISKOAK

Leon Bilbao: «Trikitixa zaharra eleganteagoa zen»

Joan den hilabetean, Arratiako Trikitixaren disko preziosu bat eman zen argitara. Iazko irailean, Lasarteko estudioetan, Leon Bilbaok, Maurizia Aldeiturriagak eta Basilio Uragoitiak grabatu zutena hain zuzen, amaitzen ari den trikitixaren tradizio zaharraren lekuko.

Basilio esku-soinularia dua aste batzuek hil zitzaigun zaratarik atera gabe. Maurizia panderojolea eta ahots paregabea ospitalean dago gaixorik bere 87 urterekin. Leon albokaria, gazteagoa, Arteako baserrian topatu dugu han eta hemen jotzea eskeintzen dioten telefono deiak atenditzen.

Leon Bilbao, Artean 1916an jaioa, hamaika saio ezkutuan jo ondoren, hama-hiru urterekin irten zen lehenengoz plazara alboka jotzen, berak kontatu zigun lez. Ordutik ez da gelditu, eta Arratiako eta inguruko trikitilari eta panderojoleekin Bizkaiko txoko gehienetara eta Euskal Herriko hainbatetara eramane du albokaren soinu magikoa.

«Nik aitarengandik ikasi nuen —diosku Leonek— baina aitak ez zuen bere aitarengandik ikasi, berez ikasi zuen, lagunak entzunda». Arratia, Urkiola, Durango, Bilbo, izan ziren hasieran geruraren Leonek bisitatuta-

ko herriak, erromerien garaiak ziren ordukoak. «Askotan, hiru bider jotzen genuen egun batetan eta goizaldeko bostak etxeratu orduko igual, eta hurrengo egunean beste leku batzutar joan behar», gogora ekarri du memoria ederrak, «orain bata nahikoa da ondo ibiltzeko».

Karakol eta Fasioren oroimenak

Laster elkartu zen Leon Zeberioko Maurizia Aldeiturriarekin, elkarrekin jotzen 30 urte inguru egin bait zituzte. «Lehenengo, Maurizia eta biok hasi ginen, teatroetan, hiletan eta holan jotzen genuen. Gero Bilbon zera esan ziguten, erdaraz, «¿cómo no traéis una trikitixa o algo de eso?». Mauriziak esan zuen: «nire gizonak badaki». Eta Karakol goitizineko Mauriziaren senarrarekin osatu zuten hirukotea, Leonek dioskunez.

Baina hau, Karakol, laster nekatu egin zen eta Arteako

Fasiok ordezkatu egin zuen. Fasiorekin jo zuten lehenengo aldia Galdamizen izan zen. Fasio iaz hil egin zen.

«Terriblea izan zen Fasiorena —gogoan du Leonek—, etxera joan eta andrea hilik topatu, eta hurrengo egunean berrera hil». Fasioren ordezkari, aipatutako Basilio Uragoitiak jarri zuen trikitixa iaz grabatu eta joan den hilabetean kaleratu den diskoan.

Ez zen ez lehenengo, ez bigarren grabaketa Leonentzat eta trankil egon ziren, «ez da gatxa izan», aitortu digu. Memorian arakatuz, antzinako

tonadeak eta melodiak erabiltzen dituzte, panderojole eta kantariak letra jartzen duelarik. Disko berri honetan, trikitixa modu zaharrean joa entzuteaz gain, zenbait bitxikeria aurki daitezke: antzin-antzinako «kontenpioak» izeneko alboka-pieza laburrak eta Mauriziaren «txikitxuterik» izenekoak.

Erromeriak aldatu «eta adios Euskadi»

«Askorekin jo izan dut, baina halakorik ez dut topatu oraindik», dio Leonek Mauriziaren ahotsaz, albokaren

Leon Bilbao albokagilea ere badugu, aitarengandik jasotako us...

soinu estridentearekin ezin hobetu bat egiten duten aho-
tsa dela hain zuzen. Izan ere,
Leonek dioskunaren arabera,
Bizkaian andre asko ibili da
trikitilari, jakina, beti pande-
roa jotzen. Eta dirudenez, ez
zegoen gaizki ikusita.

Egun, gazte askok jotzen
du trikitixa baina oso gutxik
alboka. «Trikitixa ez da gal-
duko, asko dabil, batez ere
Gipuzkoan, Lajak eta Marti-

nek 150 ikasle omen dituzte
eta asko dirq onak». Junkera
eta Mutrika, Tapia eta Letu-
ria... aipatzen ditu. Gazte bat-
zuk «ondo baino hobeto» jo-
tzen dutela iruditzen zaio,
«baina trikitixa zaharra, hu-
ra, eleganteagoa zen». Erro-
meriak erabat aldatu dira: le-
hen basoan, ermita zegoen
lekuan ekin eta denbora pa-
satzen zen, orain, ordea, «goi-
zean meza eta arratsaldean

baina praktika ez omen da
erreza.

Leon, albokari bikaina iza-
teaz gain, egilea ere bada.
«Lehen aitak egiten zituen,
nik laguntzen nion, bera hil
zen orduko neu hasi nin-
tzen». Gerezia, intxaurra, pa-
goa dira egur onak alboka
egiteko, ez ordea haritza.
Baita kanpotik, Brasildik,
ekartzen diren batzu, «hauei
ez zaie sitsik egiten». Oso-oso-

Hirukote baten lekukotasuna

Trikitixa zaharra desager-
tuz doakigu, mende hasiera-
ko belaunaldia ere hiltzen ari
zaigun neurrian. Horregatik
dugu garrantzitsua erdi-pos-
tumo den disko hau. Horre-
gatik eta beste zerbait alaia-
goagatik ere, hau da, larogei-
ta piku urteko emakume ba-
tek (Mauriziak) ematen diz-
kion bizitasun eta berezitasu-
nengatik.

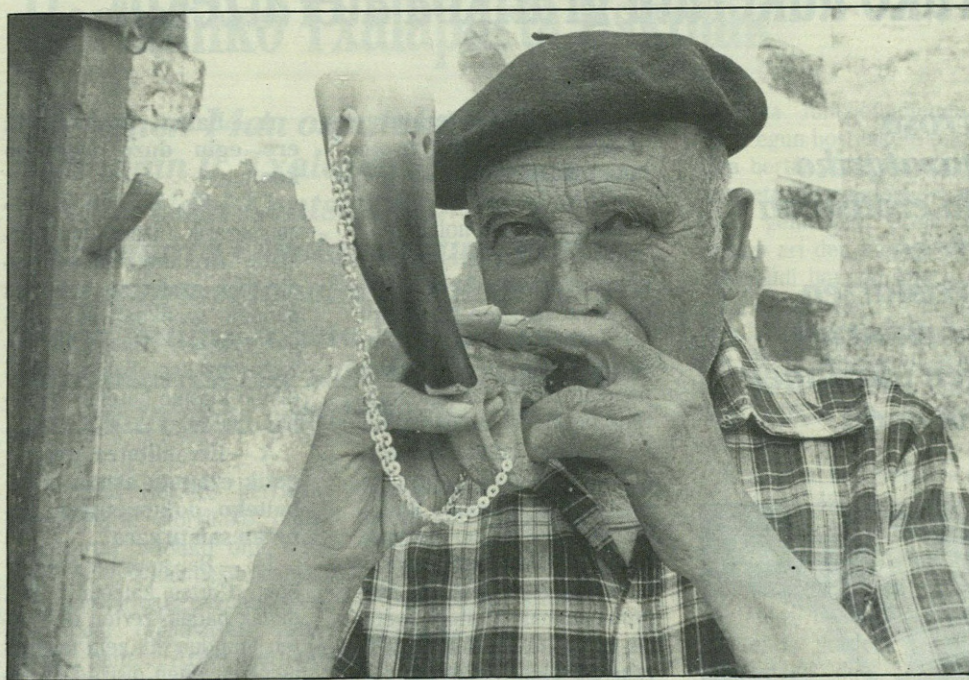
Joakin Goitiren laguntasu-
narekin, 12 urterekin Zebe-
rioko plazan lehen aldiz kan-
tatu eta panderoa jo zuene-
tik, hamaika zertzelada eza-
gutu ditu Mauriziak. Batzu la-
tzak, gerraostea zela medio
bere senarrak gartzelan pasa
behar izan zituen urteak, esa-
terako. Beste batzu, onak:
bere graziaz koloreztatu egin
dituenak. Diskoan agian aho-
tsa makalagoa du baina tin-
bre berezi horrekin eta tona-
da modu berezkoekin erama-
nez kantatzen du. Ez dira fal-
ta ere derrigorrezko «aupa
Fasio» edo «aupa Lasarte»
(Lasarten grabatu zelako).

Basilio, diskoan parte har-
tu duen hirugarrena, duela
gutxi hila, Ibarruriko Igizabal
auzoan jaio zen, 1907an. Soi-
nujole eta dantzari trebea. 17
urterekin erosi zuen bere le-
hen soinu txikia, baina ha-
mar urte beranduago arte ez
zen erromerietan jotzen hasi.
Lehena Arbaztegi-Gerrikai-
tzen, hain zuzen. Eduardo
Iriarte eta Basilio urtetan ari-
tu dira soinu, Elisa Arriza-
balaga eta Juanita Gorroño-
ren panderoek lagundurik.

Esan behar da, bestalde, le-
kukotasun pisuzko hau Ru-
per Ordorikaren laguntzaz
burutu dela, bai kantuen hau-
taketan edo ordena osatzean,
nahiz beste zenbait zehazta-
sunetan.

Trikitilari zaharrak desa-
gertu arren, beren musikaren
oihartzuna entzun ahal izan-
go dugu, Orbeako puntan
«mapa gainean» Leon Bilbaok
albokaz joaz sortutako doi-
nuen oihartzuna entzun ahal
zen bezala.

PELLO URZELAI

«Arnasa bota eta hartu, putz egin eten gabe, segidan», hau da printzipioa baina praktikan ez da hain erreza.

behera, eta behean orkestina
edo rockanrolla, eta adios
Euskadi».

«Gatxa da: putz egin eten gabe»

Leonek ikasle asko izan di-
tu, horien artean bere seme-
tarik bat, baina gehienek utzi
egin diote jotzeari. «Gatxa
da», Leonek eman digun
azalpena. «Arnasa bota eta
hartu, putz egin eten gabe,
segidan», hau da printzipioa

rik eskuz eginda, 32 edo 33
ordu behar dira alboka bat
egiteko.

Adarrak Bilboko matade-
roan hartzten ohi ditu, lehen
nahi zuen beste hartzeko esa-
ten zioten, baina orain, oste-
ra, ordaindu behar izaten di-
tu. Ez dira zaharrak izan be-
har, hiru urtetik sei urtera bi-
tartekoak, bestela «adarra
ihartu egiten delako, eta itsu-
tu, sarratu eta sarratu, eta
zulorik ez badauka, ez du
balio».

“ Erromeriak erabat aldatu
dira: orain, goizean meza eta
arratsaldean behera, eta be-
hean orkestina edo rockanrol-
la, eta adios Euskadi ”

«FALO ZANTARRA» NOBELA LABURRAREN EGILEAK
ANONIMATOAREN EROTIKA JOKUARI JARRAITU DIO

Joane Barolo: «Idaztean ez dut zentsurarik izan baina bai azalerako aukeratu grafikoa ateratzeko»

Elkar argitaletxeko arrosa koloreko sailean argitaraturiko «Falo zantarra» nobela erotismoa eta pornografiaren arteko zirrikituetatik zehar irristatzen saiatu da. Honez gero behintzat Fray Bartolome zenaren idazlanek bezainbat arrakasta lortu du irakurlegoagan.

«Geografia sexualik egiteko joerarik ez da izan euskal literaturan».

Joane Barolo Boccaccio florentziarraren «Buztanik gabeko behorra» ipuineko apaiza zen. Eta Gabriel Arestik berak ere ezagutu omen zuen «Dekamerone tipi bat» gisan itzuli zueneko hartan. Dena den euskal irakurleentzat agian «Falo zantarra» nobela kaleratu berriaren idazlearen izengoiti bezala

izango da sonatuago. Hala ere, jakin guttienez, estreinatu berri den anonimo hau ez zuela ez Boccacciok ez Arestik ezagutu, Bukowskik oraindik ezagutzen baldin badu beharbada ardo botila jaurtiko diola burura, eta Sade Markesak ezagutu izan balu konturatu orduko zulatuko lizkiokela barrenak.

A.— Euskal literaturan sexuak, erotismoak ze nolako tradizioa dauka?

JOANE BAROLO.— Nik uste dut badagoela nolabaiteko tradizio bat sexuarekin hartu emana daukana. Ez dakidana da estilo honetan tradizioarik ote dagoen, sexu bortitz hau. Arestik, adibidez, bere itzulpenetan baditu «atsegindu ziren» bezalako moldeak, baina ez dago sexuarekin zerikusi zuzena duten gorputzaren zenbait atalekiko loturarik edo deskripzio zuzenik. Azken batetan Boccaccioren itzulpena zen. Hala ere geografia sexualik egiteko joerarik ez da izan euskal literaturan, eta alde horretatik kostatu zait nire aukera egitea.

A.— Sexuari eskeinitako tratamendua 'bortitza' bezala definitu duk.

J.B.— Boccacciorengan ironia joku bat da sexua. «Falo zantarra»ren kasuan ez dut uste sexua joku bat denik, tragedia bait da gehiago hainbat pasartetan. Literaturaren erotiko edo pornografiko edo dena delakoetan, nik gehien bat aurkitu ditudan behintzat, dibertidoak izan ohi dira, apur bat gizarte amorfo batetatik aldenduta daudenak.

Gizarte kritika bat egiteko asmoa izan da ordea nire entseia. Gizarte honetan sexua bortitza da, eta nobelan agertzen den gizartea bortxatua da baita ere, zokoratua eta baztertua. Eta azken batetan ipuin luze hau bera engainu bat da; norbaiti zerbait dela medio engainu bat egiten zaio, eta horretan galtzen du alde aurretik galduta zeukan bizitza.

A.— Baina zentsurarik ere egin duzu idazterakoan...

J.A.— Ez, ez dut batere zentsurarik izan idazterakoan. Argitaratzerakoan aldiz, bai: azalerako aukeratu genuen grafikoa ezin izan bait zen atera ahal izan. Nazariorena zen. Baina halako dibujo klasiko batetara jo behar izan dugu azkenean.

A.— Errealitatea gertuagotik ezagutu asmoz nolabaiteko dokumentazio lanetan saiatu zara?

J.B.— Bai, apur bat bai. Bilboko Cortes kaleetatik ibili denak badaki zertan den puten mundua eta zein legerek agintzen duen distrito horretan. Hala ere denok irakurri ditugu liburuak, ikusi filmak. Pederastia kasu bat adibidez, bada euskal literaturan oso ezaguna Jon Miranderen «Haur besoetakoa»n, beharbada nik deskribatutakoa baino erromantikoagoa.

Erotismoaren eta pornografiaren arteko aldeak eta tarteak norberak bakarrik definitu ahal omen ditzake, gusto ona eta txarra edota instintu baxuak eta altuak bereiziko lituzkeen moduan. Nobela laburraren eta ipuin luzearen arteko mugak ere ez ei du orrialde kopuru zehatzarekin topo egitea ia sekula lortzen. Baliteke hemen dik aurrera erotismo eta pornografiaren arteko aldeak definitzen hasi ahal izatea, euskal literaturaren produkzioan erreparatuz gero nobela bat laburra ala luzeaa den neurtzen hasi garen gisa berean.

DAVID ZUAZALDE

EUSKAL HERRIALDE GUZTIETAKO BIKOTEAK IZANGO DIRA BERTAN

II. Txalaparta festa antolatu du Hernaniko Txalaparta Eskolak

Hil honen 14an ospatuko da Hernanin II. Txalaparta Festa, betako Udal Kontserbatorioko Txalaparta Eskolak eratua. Festa, txalapartari topaleku izateaz gain, herri mailan tresna hau ezagutarazi eta zabaltzeko asmoz prestatu dute eskolakoek.

Euskal Herriko herrialde guztietatik etorritako txalapartariak bilduko ditu festa honek. Besteak beste, hantxe izango ditugu Zuaznabar-Goikoetxea txalapartari zaharrak, baita J. Artze, Hernaniko Eskolako ikasleekin batera. Horrez gain Udal Kontserbatorioko albokariak, dultzainariak, txistulariak eta trikitilariak arituko dira, txalapartariekin tartekatuz. Ekitaldia osatzeko Hernani bertako Bertso Eskolako bertsolariek beraien trebezia erakusteko aukera izango dute.

Festa honen barruan afari herrikoi bat prestatu da Herriko Plazan eta sagardoa barrabarra edateko parada ere izango da, Hernaniko Sagar-dozaleak debalde eskainita.

Bigarren urtez ospatzen da honoko hau eta joan den urtekoa bezain arrakastatsua izango dela espero dute antolatzaileek, bai parte hartzaileen mailan zein jendearengan ukango duen harreraren aldetik. Esan beharra dago bigarren goz antolatu festa honek ez duela inolako lehiketa kutsurik, adiskidetasun osoz eta norgehiagokatan ibili gabe arituko bait dira bikote guztiak. Azken batean,

txalapartarien lagunarteko bilera izateko xedea baizik ez du.

Txalaparta Eskola jo eta ke

Hernaniko Udal kontserbatorioaren barne ari den Txalaparta Eskolak hiru urte da-

ramatza funtzionamenduan. Gaur egun bost bikote biltzen dira bertan, hain zuzen Hernani eta inguruko jende osaturik gehienbat. Urtez urte hazten ari den kopuru dugu, azkenaldi honetan matrikula eskabideak ugaltzen ari bait dira. Hala ere eskabide askoren ukatu beharrean aurkitzen dira, eskolaren ahalbideak nahiko eskasak direla eta.

Ikastaroa bi urtetakoa da eta bi zatitaz osaturik dago. Lehenengo urtean oinarriko maila jasotzen dute ikasleek, defenditzeko adina. Bigarrena, aldiz, hobekuntza urtea litzateke, ikasleek teknika txukuntzen dute. Eskolatik igarotakoak jadanik Hernani eta inguruko herrietan ari di-

ra; Usurbil, Lasarte, Astigarraga, Donostia... festetan zein bestelako ospakizunetan parte hartuz.

Festa hau antolatzea ez da ordea Eskolaren ekintza bakarra. Gaur egun Hernanialdean txalapartak izandako hedakuntzari buruzko ikerketa lan bat ere ari dira burutzen. Izan ere, nahiz eta eskualde oparo bat izan, ez da oraindik soinu tresna honi buruzko lan serioirik egin.

Zaharra bezain ezezaguna

Mende honen erdialdean txalaparta desagertzeaz goela uste bazen ere, gaur egun bizirik dirauela esan genezake. Han-hemenka ikastaroak ugaritu dira —gazte-txeetan adibidez—, eta non nahi ematen dira ekitaldiak.

Hala ere tresna hau oraindik ere bitxia eta exotikoa gertatzen zaio bat baino gehiagori. Hainbat istorio eta kontu asmatu ditu jendeak txalapartari buruzkoak! Heda-tuena agian, komunikazio tresna bat zenaren mitoa litzateke: euskal telegrafoa. Egia esateko txalaparta perkusio tresna bat besterik ez da eta beste edozein soinu tresnak lukeen komunikazio ahalmena du.

Egun, ohorzketa inguruko ekintzetan ageri da eta indar adierazle dela uste dute askok. Txalapartak garai batean izandako funtzioa festarena zen, konkretuki sagarjotzearen osteran sagar berria dastatuz iluntzean ospatzen ziren festetan txalaparta zen nagusi. Izan ere, lehenago ariketa fisiko bat zena, sagarjotzea adibidez, soinu tresna bilakatu bait zen.

Beraz, usadioari jarraituz, Hernanin txalaparta izango dugu nagusi, sagardoa eta gauarekin batera.

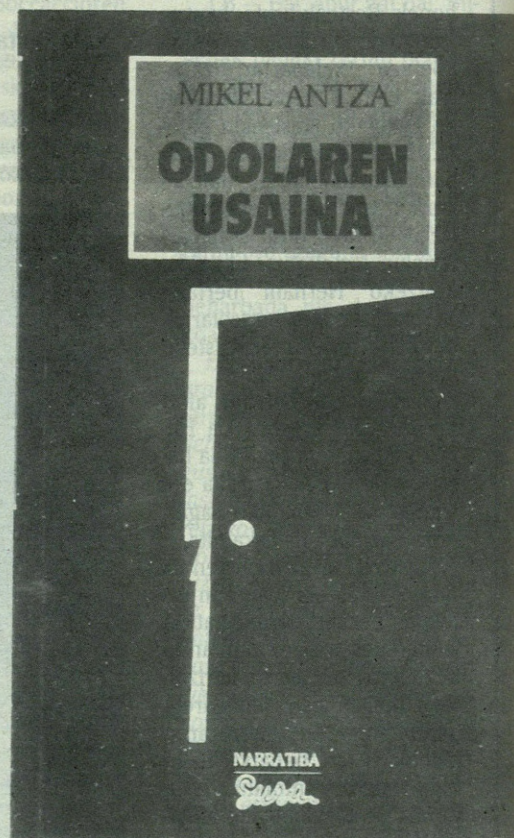
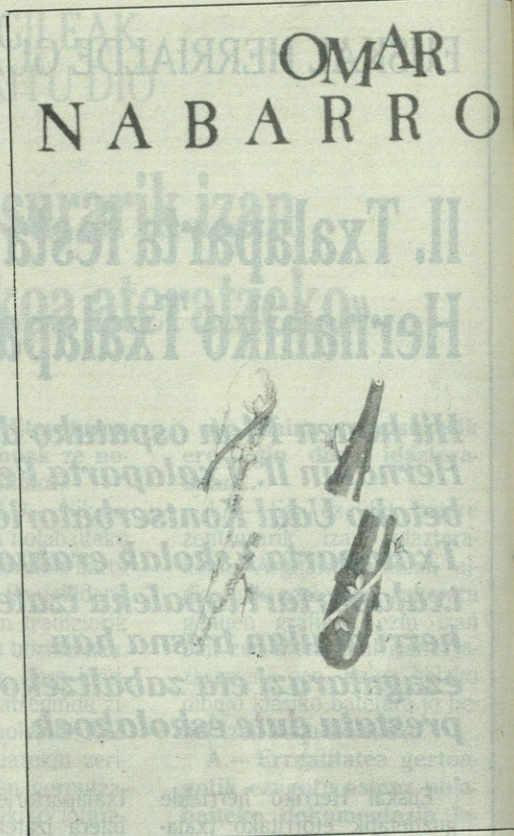
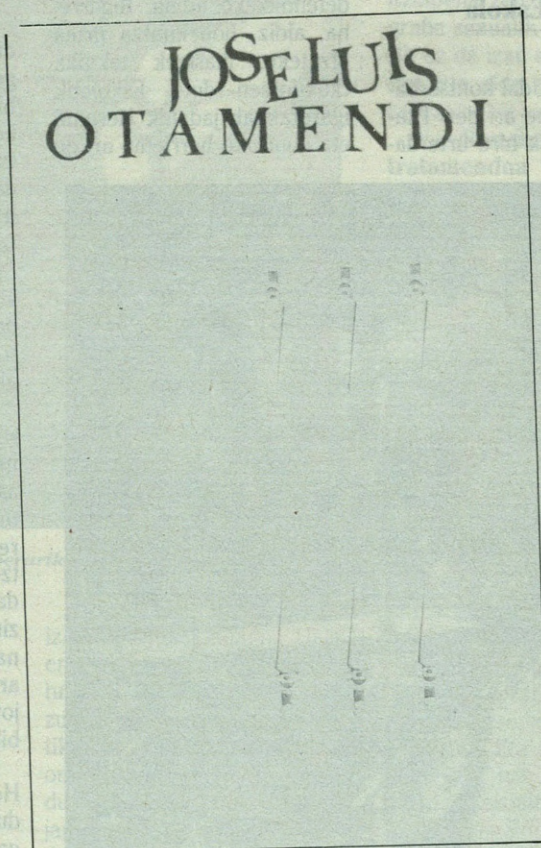
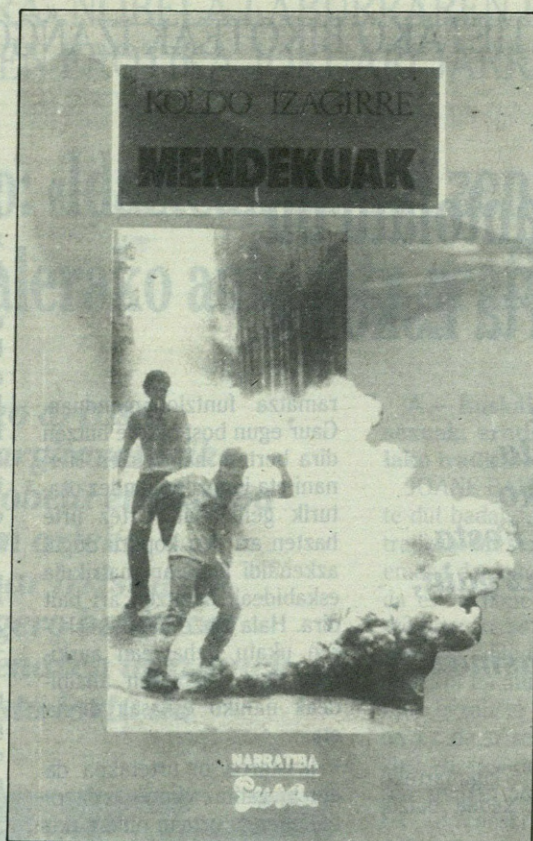
INAKI MARTIARENA

Iazko Txalaparta Festan, Zuaznabar-Goikoetxea bikote zahar bezain sutua.

Gaur

**Gaur bestelako hitzak
idazten dira**

Paperetan idatziak

AEK-PNV AKORDIOA

Itun honek garrantzi berezia du Euskararentzat bide bat zabaltzen duelako herri mugimenduen Euskalduntze lanak administrazioaren laguntza izan dezan eta, beraz, elkarlanerako lehen pausua izan daitekeelako. AEKk beti esan izan du hizkuntza nazionala berreskuratzeko beharrezkoa dela herri mugimenduen lana eta administralgoaren laguntza uztartzea. Baina itunak badu ere garrantzi berezia AEKrentzat lehen aldiz administralgoan daudenak publikoki eta ofizialki onartzen gaituztelako erakunde bezala, gure joera publikoa azpimarratuz gainera.

Urtza Errazti, («Aizu», 88ko maiatza).

BATEGINIK

Baionan egin dugun mahain eguna hartuko nuke adibide gisa, non apirilaren 23an kasik 800 sinadura bildu dugun egun batez. Hor sinatu duten gehien bat, erran genezake ez direla batere abertzaleak, ezta ere euskaltzaleak. Hori hunkituak izan dira, orain arte egina izan den publizitatearekin, *Sud-Ouestean* pasatu iragarkiekin edo... eta hor senditu dugu gure propagandak, gure lanak eragina ukan zuela. Gero, ez da pentsatu behar egun batetik bestera egoera arrunt aldatuko dela, nabarituko dela praktikan. Hala ere, iduri zait urrats bat eman dugula, pixka bat lortu dugula «ghetto»tik ateratzea.

Antolaketa batzordekide bat, («Ekaitza», 88-V-5).

BERTSOAK

Ongi zegok baina, diruak bertsolaritza arrotzu egin dik. Ez diat esango kobratu behar ez dutenik baina, begira horrek zer ekarri duen. Iada ia inork ez dik kantatzen tabernan eta antzeko tokitan, norbaitek deitutakoan ez bada. Diruak deterioratu egin dik.

Patxi Perurena, («Eguna», 88-V-5).

EGUNKARI INSTITUZIONALA?

Egunkaria publikoa izan behar badu, lasai bego Luis Alberto Aranberri jauna, egon kazetari euskaldun ontxo frango bait dago herri honetan. Hori bai, arazoa beste bat da: nondik aterako ditu Aranberri hiru dozena kazetari jeltxide ontxo, hizkuntza menderatzen dutenak eta heuren ofizioaren jabe. Hor zegok koska! (...) Azkenik zera, Aranberri Gobernari ia ehun milioi kostatzen zaizkiola «Eguna», «Hemen», «Habe» eta beste zenbait aldizkarientzako diru-laguntzak gogoratzen duenean, eta diru hori bere proposamena gauzatzeko erabili daitekeela dienean, agerian lagatzen ditu bere fobia guztiak. Aipatzen ez badu ere, dirutza horretatik jasotzen bait du «Argia» astekariak bere diru laguntza ofiziala. Gauza ezaguna da «Argia» ito eta zarratzeko Aranberri jaunaren ahalegin adoretua. Ez du berak deus argitzen asuntzaz, eta beraz pentsa daiteke bere asmoak gauzatuz gero, «Argia»k ez duela etorkizunean Kultur sailetik txintik ere jasoko. Ala?

I. Bilbao, («Egin», 88-V-5).

Karmelo Landak puntua jarrita

Deustuko ikasle euskaldunen Asanbladari

— Deustuko jesuiten unibertsitatean mogida dabil azken aldian euskarazko irakaskuntza erreibindikatu. Galdera, oraingoan, kolektibo batek erantzuten dit, Deustuko ikasle euskaldunen Asanbladak. Zein da Deustuko agintaritzak euskararekiko duen jarrera?

Euskarak gure gizartean dagokion lekua berreskuratzeko prozesuan derrigorrezkoa du bere normalizazioa unibertsitateko ikastetxeetan. Orain arte, gai honetaz hitz on eta borobilak ez dira falta izan unibertsitate honetako diskurtsoetan, baina praktika aldiz beste bide batetik joan da.

Urteak joan, urteak etorri, kurtsio berria heltzen da eta euskararen egoera penagarrian ez dugu hobetzerik somatzen. Deustuko gidariek mila aldiz aldarrikatu dute lau haizeetara beren euskararekiko zaletasuna, baina unibertsitatearen errealitatea hitz horiekin ez dator bat. Errektoregoari eta dekanotzei dagokie gaur egungo egoera gainditzeko egin beharko diren ahaleginak bideratzea, helburuak, medioak eta epeak zehaztuko dituen plangintza orokor baten bidez.

Orain arte eman diren pausoak guztiz positiboak izan dira, baina egia esan, euskaltzale batzuren boluntarismoari esker eman dira. Nor izan da orain arte zuzendaritzaren iniziatiba?

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Xalbador» liburutundak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Falo zantarra», Joane Barolo. Elkar.
- 2.— «Udazkenaren balkoitik», Joan Mari Irigoien. Erein.
- 3.— «Mendekua», Koldo Izaguirre. Susa.
- 4.— «Beti ttuntun gaitun gu», Antton Erkizia. Pamiela.
- 5.— «Gerterei begira», Juan Luis Zabala. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal mitologia konparatua», Juan Inazio Hartsuaga. Kriselu.
- 2.— «Euskal nortasunaren animaliak», Mikel Azurmendi. Baroja.
- 3.— «Erderakadak», G.G. Mensajero.
- 4.— «Jaioko dira», Eusebio Erkiaga. Labayru.
- 5.— «Euskal Gramatika. Lehen Urratsak, 2». Euskaltzaindia.

Hogeita hamar urte eta gero Eibar berriz Bigarren mailan

Liga amaitzeko bi partidu falta baldin bada ere, Aviles taldeak ez dio Bigarren maila B txapelketako garaipena kendu ahal izango Eibarri. Nahiz eta aurtengo denboraldiaren hasiera oker samar hasi, azaroaren hasieratik pasatu den igandera bitartean ez du ligako partidurik galdu, mailaz igotzeko txartela merezimendu osoz eskuratuz.

Halako jarraitzaileek merezi zuten tamainako pozik, hainbesteko sufrimendu ugariaren ostean.

BONBONERA datorren igandeko Durangoko partidurako festa prestatzen hasi da, Leon-en lortutako garaipenari esker Eibarko football taldeak Bigarren maila nagusira igotzeko txapelketako lehen postua bereganatu bait du. Horretarako urtetako lana ez ezik makina bat txanpona xahutu behar izan ditu hogeita hamar urte luzeetan barrena, 57/58ko denboraldiaz geroztik bueltatu ezinik aritu eta gero, aukerak makina bat alditan ukan izan dituen arren.

Azarotik galdu gabe

Denboraldiaren hasieran galdu zituen bost partiduez geroztik —eta hiru negatiborekin egon zela— Eibarrek ez du derrotarik ezagutu azaroaren 8tik. Ordudanik 21etan gailendu dira eta 5 alditan berdindu. Eta orotara, jokaturako 36etatik 55 puntu erdietsi ditu, 24 alditan irabaziz eta zazpietako berdinketaz (62 gol alde eta 21 kontran).

Berrogei milioi pezetatako aurrekontuaz babestuta, denboraldi honi Bonbonerako

jarraitzaileek bezainbat adorez ekin dioten jokalariek aski merezimendu eginda erdietsi dute azkenik igoerarako txartela.

Bai eta Preferenten ere

Hogeita hamar urte dira honez gero Eibarrek ez zuela Bigarren maila nagusian jokatzeko. 1953. urtetik 1958. urte maila horretan ihardun baldin bazuen ere, maila galdu ondoren urtero faboritoetariko bat izatea ez da nahikoa suertatu.

Jeitsi zenetik 75/76. denboraldira bitartean bederatzi alditan galdu ditu igoera preziazurako aukera, aipatu urtean Preferenteraino jeisten zelarik. Hiru urte kostatuko Hirugarren mailara itzultzeko, eta beste bi ondoren gorago egiteko promozio parada lortu arte. 85/86. urtean itxaron behar izan zuen Bigarren maila B delakoan jokatu ahal izateko, eta hiru urtetan ametsak errealtate bilakatu dira azkenean... Zorionak, eta urte askotarako!

G.A.

Britainiarrak datozela...!?

KENDALL eta Toshack misterrak euskal football harrobiarekin lan egitera ailegatu ziren, Lezamara bata eta Zubietara bestea. Fitxatuak izan zirenean ez zen lehendabiziko aldia euskal ekipoek entrenatzaile kanpotarrak baliatzen zitzutela. Baina hala eta guztiz ere erreparorik agertu zen bere garaian: alde batetik, Euskal Herrian neurri aproposoko entrenatzailearik falta ez delako —Estatu espainoleko lehen eta bigarren mailako ligetako ekipoetan barrena sakanatuak—, eta bestetik, hainbat kirolzaleren eritziz euskal footballaren koezpizio eta izpiritua zertan izan beharko lukeenarekin bat ez datorrelako. Denborarekin ordea, eta emaitza deportiboek onera egin duten heinean, badirudi misterrekiko zalantzarik handienak ahaztutat jo direla.

AZKEN egun hauetan gazeta sportiboek aurreratu dituzten zurrumurru eta albisteek beste pausu bat gehiago emango ote den iragarri dute —auskalo atzera ala aurrera!—. Kontua da, Donostiako Errealak Txiki Begiristain eta Joxe Mari Bakero saltzeko 500 bat milioi pezetatoko proposamena jaso duela Bartzelonako zuzendaritzaren partetik eta, oraindik zer egingo duten erabakitzeko baldin badaukate ere, itxuraz oso posible izango dela traspasook burutzea. Hain garrantzitsuak omen diren bi jokalarien balizko hutsunea betetzeko orduan, John Benjamin-en asmoekiko berriketak hedatu dira honez gero: atzerriko —hobe esanda, Britainia Handiko— krak bat ekartzea. Baina, jakina, mister galesak ez du gai honi buruzko kazetarien galderei erantzunik eman nahi izan...

FOOTBALLARIEN harrobiaz horren harro mintzatu izan diren baskongadetako bi klub nagusien politikak bestelako bideari ekingo ote dio hemendik aurrera? Jendea bere zalantzak agertzen hasi da, gaur arte Osasunako atzeritarrengatik halakorik gutxi adierazi arren, eta hemengo eskubaloi eta saskibaloitako taldeetan erreparatu gabe. Guzti honetan zerbaitek kale egiten jarraitzen du.

GORKA ARRESE

Kurdoen Institutoak laguntza behar Frantzian

1983. urtean sortu zen Parisen Kurdoen Institutoa, errefuxiatutako zenbait intelektualen bultzadari esker. Hasiera batean Frantziako zenbait ministeritzaren laguntza izan bazuen ere, une honetan, horren faltan, iraun ezinean dabil. 350.000 kurdo daude Mendebal Europan errefuxiatuak.

Europara atzerriratuta dauden kurdoek bost estatupean bizi den herri horren kultura gorde ezinik dabil.

Ezaguna da euskaldunentzat bost estaturen artean zatiturik bizi den Kurdistan herriaren arazoa. Turkian erabat debekaturik daukate hizkuntza eta edozein eritzi abertzale, Sirian ez dauke errokonoziturik, Sobiet Batasunean marjinaturik daude, Iran-en halabeharrez ejerzitorea eramanak eta Irak-en herrietatik kanporatuak... edota arma kimikoak akabatuta, potentzia handiek, eta Mendebal Europan orokorrean, kasorik ere egiten ez dion bitartean herri honen genozidioari.

Kurdistan ordea, estatu espainola baino handiagoa da lurrez, 20 milioi biztanle dauka, berezko hizkuntza du eta ohitura eta tradizio indartsu bat gordetzen du.

1983. urtean, eta kultur ondare hori gorde nahian, Europan errefuxiatutako zenbait intelektualek bultzata sortu zen Parisen Kurdoen Institutoa. Honela, errefuxiatu kurdoek, liburuak, aldizkariak, diapositibak, kasetak eta filmak izateko aukera izan dute. Horren inguruan beren hizkuntzari buruzko ikastaroak, kontzertuak, hitzaldiak eta gauza mordoak antolatuta izan dituzte.

Lan handia egiteko

Egia esan egindako guztiak dira gutxi kurdoen egoera kontutan hartuz gero. Europan atzerriratutako 350.000 kurdoetarik gehientsuenak alfabetatu gabekoak dira esaterako. Beren herrian debekaturik daukate beren hizkuntza irakurri ala idaztea. Europan berriz, mundu ezezagun batean integratu beharrean aurkitzen dira.

Sortu zenetik zenbait ministeritza frantzesen laguntza jaso izan du Kurdoen Institutoak. Ez zeukan diru askorik, baina ihardutea zeukan. Francois Leotard iritsi orduko ordea erdira jeitsi zitzaion subentzioa Kurdoen Institutoari. Laurehun mila liberatutako dirulaguntza berrehun milatan geratu zen.

Aurrera jarraitu ahal izateko sostengua bilatzeari ekin zioten kurdoen disporan barrena. Hauek, zoritxarrez, ez dira ahalduak. Poliziaren Prefeturak berealdetik Institutoaren neutraltasuna eta izaera sozio-kulturala ukatu du. Zenbait pertsonaia frantzesek idatzi dute administrazioa... Alferrik ordea, entzongorrena egin du honek. Instituto langileak kaleratu beharrean kausitu dira. Frantziak ez dauka xemeikorik kurdoentzat... nahiz eta "Institut du Monde arabe" dirulaguntza izaugarritz kudeatu.

J.M. HERITZ

Zipriztinak

Carlson dantzaria, Californiako aidea Europan

Europan egiten dabil Carolyn Carson dantzari californiarra "Dark" izeneko bere ikuskizunarekin. Koreografia hau deabrukeria gisa definitu dute, Jainkoaren amesgaizto bat bezalakoa. Joachim Kühn-ek egin dio musika eta hamar dantzarik hartzen du parte ikuskizunean. Alegoria eta mistizismoz beterik dago obra, toki orotan Jainkoaren bila dabilelarik dantzari ederra.

Prosper Niang, 'Xalam', hil da Dakar-en

Iragan ostiralean hil zen Dakar-en 'Xalam' musika taldeko lider eta bateria zen Prosper Niang. Kantzerrak eraman du itzulik gabeko birara. 'Xalam' taldea Europan ailegatu zenean 1982. urtean apenas entzuten zen orduan 'Afrikako musika'z hitzegiten. Parisetik hasi eta Frantzia osoan Xalam taldea izan zen gero moda bihurtutako musika moeta honen aintzindari. Afrikako musika eta Mendebaldeko publikoaren arteko oreka bilatu nahi izan zuen, erritmoak melodia jan ez zezan ere ahalegin-duz.

Zine ikastaroa Holandan film bat eginaz

Raoul Ruiz-en «Laino guztiak ordulariak dira» obra filmatzen ari dira Le Havre hirian zine ikastaro bat egiten. Berezik gidoia eta eskenategia dira ikastaro honetan landutako gaiak. Ikasleak FEMIS izeneko fundazioak dira (Iru-di eta soinu ofizioen Fundazio Europarra). Havre-ko kultur-etxeak jarri ditu estudioak eta bi aste pasa dituzte 52 minututako filmaren errodaian.

Film arabiarren Zinemaldian oroitzapenak nagusi

Amaitu berria da Film arabiarren Zinemaldia Parisen. Farid Chawki Egiptoko zinegilearen sail berezi bat eskaini da aurtengoan, eta hauxe izan da hain zuzen Zinemaldi honetako ekitaldirik interesgarriena. Gaur egungo zinema arabiarra krisisean nabarmendu da Zinemaldian. Gaiak falta nonbait!

Irrifar egizu arren!

Doinua: «Betroiarena»

1
Hauxen da, jaunak, mundu
engainagarria,
nola sortu diteken
hauzi larria.
«Rejimenean» daukat
andrea jarria,
gizentzen zaiolako
tripa edo gerria...
Xistema berria
digu ekarria,
saltsatan neurria,
gatzean urria...
Baina ondorena da
farregarria!!!

2
Medikuari egin
bixita sarritan,
Naturistarengana
hurrengo zitan.
—Zu hoiengana joaten
zera gehiegitan!
Esanik: jartzen zaizu
haserre bizitan.
Bazabiltz egitean,
eta ez komeditan,
egunez jan bitan,
ez hamar alditan...
Hori delata beti
gabiltz erritan.

3
Dirua botatzeak
ematen du pena,
sekula egin gabe
errejimena.
«Metodo Atkins edo
Astronautarena»
Nahi den guzia janda
argaltzen duena.
Gezurra zekena,
hoiek diotena,
egin behar dena,
denak dakitena:
Bijili ta baraua
dela onena.

4
Gosea gutxitzeko
imi bat pastila,
sendagilea dauka
gizon abila.
Jatekoa gatz gabe
beti jan dedila,
okela berriz plantxan
edo «a la parrilla»
zenbait maratila,
errezeta pila,
beterik kartila...
hau da ixkanbila!
Zoro etxetik Jaunak,
libra nadila!!!

5
Ene, andre maitea,
etzaitzez engaina,
horrek nahi duena da
diru ordaina.
Egon nahi bazenuke
guapa eta liraina,
gutxiago mobitu
ahoko mingaina.
Zenbait artimaina,
duten alajaina!
Ez da errez baina,
zeuk hartu tamaina,
ez dago argaltzerik
janda zuk aina.

6
Haragiz ta berduraz
gainezka tankea,
ez nuen etxeratu
andre merkea!
Lau txapon eskuratzen
dagoen nekea,
ezin hobeki bizi
Kashogi jekea.
Mahaian atakea,
jaten jo ta kea,
hori dun sakea...!
Lagata pakea,
jan gabe ematen du
oilalokea.

7
Gastu haundienetan
ezin errepara
pastila, belar-pote
ta firin-fara,
Zulo galanta dakar
gure patrikara,
galestia ez dela
esateko kara.
Mila modutara,
gauz onak prepara,
ondoren tripara,
sartzen du ikara!
Ez da errez betetzen
horren ijara.

8
Etxean sartu eta
zuzen sukaldera,
jan usaia dagoen
leku aldera.
Mesedez... nora zoaz...?
Ez egin galdera.
Zerbait ahoratzeak
ez dakar galera,
badago aukera,
bi pastel kolpera,
doaz sabelera,
hau da abelera!
Globoak bezelaxe
puztuko zera!!!

9
Erropak estu-estu
soinean jantzita,
josturan lehertu eta
prakak hautsita.
Gertatzen zaizun dena
duzu merezita,
medikuari egin
berriro bixita...!
Bazkaltzen hasita,
jaten ikusita,
ezin sinetsita,
Ene, Santa Rita!
Etzera argalduko
egon etsita.

10
Metodo txoroekin
enamoratua,
baskulan jarri eta
aztoratua.
Zu masa onarekin
zaude oratua,
kosetxa bikoizteko
ongi jorratua,
Zabiltz zoratua,
baratz loratua,
zuk ahoratua,
gero doblatua,
argaltzeko sistemaz
mejoratua.

ZITARA GARAIZ

Aspaldi elkar ikusi ez dutela eta bi adiskide elkarrekin kopa batzu hartze-ko gelditu dira gazte denboratan gehien gustatzen zitzaizen tabernan. Kopa dexente hartu eta gero pentsatu omen dute hilabetero bildu behar direla elkarren berri maizago jakiteko. Pentsatu eta egin: datorren hilabetean egun berean eta ordu berean, taberna berean.

Handik hilabetera bi adiskide horietako bat taberna horretan sartzera-koan bestea ahaztu egingo zela pentsatzen du, baina bai zera, hantxe ikusten du bere laguna, barran makurtuta eta «zepelin» haundi samar batekin:

— Gabon Antxon! Uste nian gaurko honetan ez huala taberna aurkituko!
— Aurkitu? Eta nork utzi du ba?

ABOKATUA ORDAINTZEKO

Bilbon mutiko gazte bat abokatu baten bila dabil, bere defentsa egin dezan:

— Begira, nik defendituko zaitut, baina lehenik nire defentsa ordaintzeko adina diru ba ote duzun jakin gura nuke.

— Beno, dirudik ez dut, baina kotte ederra bai.

— Ez dago horren gaizki hori ere. Eta zein kargu egozten dizue?

— Kotxe bat lapurtzea.

MOZKORREN ARTEAN

— Zuk asko edaten al duzu?

— Egunean bi aldiz bakarrik?

— Bi aldiz bakarrik?

— Bai, oturduetan eta otorduetatik kanpo!

SINISTEZINA

Emakume bat sartu omen da tabernara eta mahai batetan eserita dagoela txakur bat sartzen ikusten du. Txakurra barran ondoan eseri eta zaunka pare bat botatzen ditu. Kamareroak Martini bat prestatzen dio hiru olibekin. Txakurrak martinia hartu, edan eta kalera ateratzen da berriro. Bezeroa mahaitik altxa eta kamareroarengana hurbiltzen da:

— Aizu, baina hau harrigarria da!

— Etzazu pentsa. Guk beti jartzen ditugu hiru oliba Martinian.

J.M. ETZEARRETA «IZAZPI»

EZKER ESKUIN: 1. Kadera hezurra. Ohar. 2. Gai egin. Azalekoak. 3. Idi, hitz konposatuetan. Erautsi. Jainko ejiptiarra. 4. Galdetzailea. Hamabi hilabete. Du, noka. 5. Dut, toka. Kaske-taldi. 6. Uranioaren sinbolo kimikoa. Borrokaldi. Adi ezazu. 7. Logile. Israeldar. Kontsonantea. 8. Arkakusoa. Etorri aditzaren infinitiboa. 9. Aregotze partikula. Karta jokoa. Denbora tarte. 10. «Nere» hitzaren kontsonanteak. Ukidura. Lehenengo biak. 11. Gipuzkoako eskola askok darama Arrasateko gizon honen deitura. Pisu neurria. 12. Irabazia. Noa, hiri mutil.

GOITIK BEHERA: 1. Hitzeman. Lapurdiko herria. 2. Zink eta kobrezko aleazio. Usain gozo. 3. Atzizkia. Egon naiteke. Txistu, listu. 4. Sarre-ra. Hodi. Galdetzailea. 5. Txori bat. Dirdira. 6. Bokala. Uztai. Hosto. 7. Seme-alabarik duena. Jaun, hitz konposatuetan. Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. 8. Esku-langile. Pisu neurria. 9. Bedi. Adin bereko. Gipuzkoako herria. 10. Indioaren sinbolo kimikoa. Gip. duzue. Berkelioaren sinbolo kimikoa. 11. Sariztatu. Erregalia. 12. Izana. Lan-uzteak.

(soluzioak 11. orrialdean).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2						●						
3			●							●		
4				●					●			
5					●							
6		●					●					●
7	●						●				●	
8								●				
9				●					●			
10			●							●		
11							●					
12						●						

OSASUNAREN ARDURAZ

Meniere-ren eritasuna senda daiteke plasma aldatuz

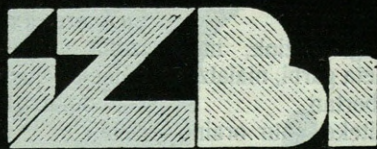
ALDIZKAKO berti-go-erasoaldiak, belarrietako burrunbak eta gorrieria posiblea; horietatik dira Meniere-ren eritasunaren zeinu bereizgarriak, urtean bi milioi pertsonatik gora erasaten dituenen. London Hospital-eko otolarinologi sailean azken 15 urteotan lanean dihardute eritasun honen arrazoi posiblea bilatu nahian.

Osipitale honetako pertsonal medikoak frogatu du plasma behin eta berriz aldatzeak hobekuntza nabarmenak dakartzala eritasun honetaz jota dauden pertsonetan, eta ikertzaile iparramerikarrek ondorio bere-tsuak lortu dituzte.

Duela urte batzuk gauza jakina da zenbait eritasun—hauen artean sartuko genituzke artritis mota batzuk eta giltzurrun-eritasun zenbait—gorputzaren immunitate-sistemak bere ehun propioen aurka egindako erasoaren ondorio direla. Autoimmunitate hau Meniere-ren eritasunaren oinarrian egon zitekeela pentsatzeak plasma-aldaketa bidez tratatzera eramán zituen ikertzaile ingelesak. Lehen aipaturiko London Hospital-eko fitxategian 1.000tik gora dira Meniere-ren eritasunaz diagnostikatuak izan diren pertsonak eta horietatik % 75ean giza leukozitoen aurkako anti-gorputzak ikusi ahal izan ziren. Tratamendu-mota berri honen bidez, eritasuna trataturiko gaixoen %50ean hobetu egin zen. Goiz da oraindik teknika berri hori kasu guztietan baliagarria izango dela esateko, baina lehen entseiu horien bidez arrakasta posible bezala ikusten da.

XABIER AGIRRE

**BIDEO ETA FILMEEI
AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST**

BIKOIZKETA GRABAKETAK

**ARBAITZALDE ETXEA / SAN ROKE AUZOA
TELF.: 462964-459 629
DONOSTIA**

Frantses hauteskundeak

AZKEN deputatu hauteskundeetan, frantses sozialistek gehiengoak galdu zuten. RPR alderdia indartsu agertu zen berriz eta UDF erdiko alderdi liberala deitutakoarekin montatu zuen Chirac-ek bere gobernuak.

Ordukotz ordea, Le Pen-en alderdi faxistak atzetik ziztatzten bide zukeen RPR alderdia, ezen Pasqua, barne ministraria, laster hasi baitzen imigranteen eta euskal errefuxiatuen aurkako neurri gogorak hartzen «Estaduarien Arrazoina» delakoa, legea bera baino gorago ezarriz. Jokabide berdina erabili zuten Chirac-ek eta Pasquak Kananian, Sozialistek FLMKSein finaktua zuten bake giroa apurtuz.

Artetik erran dezagun halere, bi jaun muturkari horiek goxokiago ari izan direla Ekialde Hurbileko ekintzaile eta Talde Armaturekin. Petrodolarrak, armen salmentak eta, frantses bahituak jokoan zirelako noski!...

DENA den, 88ko apirilaren 24ko hauteskundeetan, Chirac eta Pasqua konturatu bide dira, bi urtez eraman duten politika gogorak ez zituela Le Pen-tiarrek gutitu, doblatu baizik.

Apirilaren 24ko gau hartan bertan, kukurruku airos bat bota zion Le Pen-ek Chirac-i, bere %14,38 botoekin, hots 4.367.926 bozemailerekin! Eta maiatzaren 1.eko mitinean bere gisako ostikoa bota zion, beraren alde botoa eman zutenei erran zien guzia, hanka izan baitzen: boz bakar bat bere ez eman Mitterrand-i! eta Chirac? Hor konpon!

Maiatzaren 8an, ordea, Le Pen-en alde beren botoa eman zutenetik %18 batek, omen, beren botoa Mitterrand-i eman zioten. Ez bide zuten entzun agintari haundiaren ordena!!

Bestalde, Chirac-ek ez baditu beraz Le Pen-tiarren boto guziak bildu, ez

ditu ere UDFtiarrenak osoki eskuratu.

Horiek hola, maiatzaren 8ko bozkaldian, Mitterrand-ek ia %54 boz lortu ditu. Eta beraz, beste zazpi urterentzat frantses Estaduko Lehendakari izanen da osasunak eusten badio. Eta gertakizun politiko bihurrik gertatzen ez bada bitarte horretan, Zazpi urteko epea, luzea baita!

ETA orain zer? Jadanik bigarren bozka itzulia aurretik, Mitterrand-ek jakin-arazia zuen zer eginen zuen. Chirac-en deskargua hartu bezain laster, lehen ministrari berria izendatu. Dudarik gabe, Michel Rocard, hauteskundearen kanpaina guzian nahiko bazter eta erreserban bezala egon dena. Honek bere gobernu berria muntatuko duke hamabost egun barne eta, lehendakariari aurkeztu ondoan, deputatuen biltzarri aurkeztuko dio bere xedea, programa. U.D.F. alderdiko buruzagi batzu ere gobernu berrian partaide izango omen dira.

Ustekizun hau ez da itxurarik gabea. Alabaina, U.D.F.ak aurrikusten duke errexki, eskuin muturkariakin baino hobeki joka daitekeela, gero eta gehiago erdiruntz doan Mitterrandekin. Eta, lehen epe batean ministeritza postu batzu har ez balitza ere, deputatuen ganbaran, U.D.F.-ak ez lioke gobernu berriari sistematikoki ezetza botako.

Alderdiko buruzagi guziok, hala aiderazia dute, argi eta garbi, maiatzaren 8ko gau hartan bertan.

Ezen, zer gerta liteke, gaur oraino eskuin alderdiek duten gehiengoak bidea traba baliezo gobernu berriari? Kasu hortan, Mitterrand-ek deputatuen biltzarrea desegin beharko luke. Eta orduan, deputatuen hauteskundeak genituzke berehala.

Kasualitate hau gerta baledi, Le Pen bezalako batentzat politik opari bat ederra izango litzatekeela, dudarik ez. Ezen, gaur duen baino deputatu gehiago konda bailitzake bihar eta apirilaren 24aren ondotik Chirac-i inposatzen ahal izan ez diona, egingo bailioke orduan. Eta, 86an bezala, kasualitatez, 88ko deputatu hauteskunde horie-

tan, eskuin alderdiek gehiengoak eskuera balezake berriz orduan, U.D.F.-ak, R.P.R. eta F.N. alderdiekin montatu beharko luke gobernu berria. Beraz, U.D.F.-ak, alderdi bezala, ez du abantailik, F.N.-rekin joaiteko. Eta beraz, Mitterrand-en ildo berritik abiatuko da, haseran ikuska bada ere. Politik soegile batzuek diotenez, kartak jadanik jokatu omen dira Mitterrand-en eta U.D.F-ren artean! Geroak erranen.

EPE batentzat bederen, alderdi eskuin muturkariaren aztaparra eta beldurra baztertu dira frantses. Estaduan Horrek erran nahi ote du, gobernu berriak ez dituela, frantses Estaduak azken urte hauetan finkatu dituen oinarritzko aukerak eta norabideak jarraituko? Ez. Batere-Badut ustea, gero eta gehiago jarraikiko zaiela oinarritzko orientabide horiei.

Dela, Estaduarien barruko bizipideari begira, ezen frantses sozialistek, Europako beste Sozialist alderdiek bezala, diruaren, kapitalaren probetxu itsuari emana baitiote *lehentasuna*.

Zuzentasun sozialari, lan emelgu osoari, armen salmentak gerlan ari diren Estaduei ez saltzeari lehentasuna emateko ordea.

Dela, oraindik bere menpean daukan koloniei, Herri zapalduari begira. Hauek, Itsas Pazifikokoan, Atlantikokoan ala hexagonoan izan daitezten.

Alabaina, molde desberdinez jokatutik ere, itxura eta azala desberdina izanik ere, ezkerreko, erdiko eta eskuineko alderdiak oro ados baitira delako oinarritzko hautu eta norabide horietan.

Errealitate hori halakoa izanik Herri zapalduetako abertzaleek izanen dugu non zer egin, gure giza eskubideak, sozial eskubideak eta herri eskubideak, urraska urraska eskuratzen joaiteko.

GEXAN LANTZIRI

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

ZERTARAKO EZ DUEN BALIO IKASBONO BATEK

I K A S B O N O A

1.000

PEZETA

BATEGINIK

Ikasbonoen erosketagatik ez dizugu inolako interesik emango, baina zure diru-ezarpena interesgarria izango da oso. Gainera, ez dizu balio zerga-aitorpenean desgrabatzeko, baina zure asmo-aitorpenak emango dizu zertaz harrotua.

Ikasbonoaren erosketa lekukotasunezko egitatea da, zeure eta zeu bezalako lagunen lekukotzak euskara eta Nafarroa eta Iparraldeko ikastola dagokien lekura jasotzeko balio izango duelako.

Ukertzen zergatik ikasbonuak diru-ezarpen ederra diren?

IKASTOLA EUSKAL ESKOLA NAZIONALAREN BIDEAN.

BATEGINIK

EUSKARAK ETA IKASTOLAK
MUGARIK EZ.